

10. ARMONIZAREA LEGISLAȚIEI NAȚIONALE CU *ACQUIS*-UL COMUNITAR

10.1. Situația actuală

Armonizarea legislației naționale cu *acquis*-ul comunitar a fost inițiată în Republica Moldova în anul 1999 cu sprijinul unui proiect UE de asistență tehnică pentru susținerea implementării Acordului de Parteneriat și Cooperare dintre CE și Statele sale Membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte (în continuare proiectul APC). Armonizarea legislației în cadrul proiectului APC se limita la proiectele de acte legislative noi în domeniile stabilite de Art. 50 al APC. Proiectul a creat un mecanism intern de armonizare a legislației care consta din:

- un sistem de monitorizare a proiectelor de acte legislative;
- un sistem de verificare a proiectelor de acte legislative;
- un sistem de avizare a proiectelor de acte legislative.

În cadrul Departamentului Legislație al Ministerului Justiției a fost creat un grup de lucru din circa 10 persoane, pentru a colabora cu proiectul APC în vederea armonizării proiectelor de acte legislative care parvneau la Minister. Grupul de lucru din Ministerul Justiției a beneficiat de instruire în domeniul dreptului și politicilor comunitare oferită de proiect. La discreția Ministerului Justiției, avizul proiectului era introdus în, sau anexat la avizul Ministerului la proiectul de act legislativ respectiv propus spre adoptare Guvernului sau Parlamentului. În afară de Ministerul Justiției, proiectul APC a colaborat ocazional în domeniul armonizării legislației și cu alte ministere și departamente, în special la elaborarea proiectelor de acte legislative (de exemplu, legea cu privire la evaluarea conformității produselor, legea cu privire la audit, legea cu privire la societatea cu răspundere limitată, legea cu privire la investiții).

Proiectul APC a elaborat circa 250 de avize de armonizare a legislației naționale cu *acquis*-ul comunitar timp de 4 ani. Pe lângă aceasta, în scopuri de cercetare și informare a factorilor de decizie și a publicului larg, proiectul APC a finanțat elaborarea de studii comparative în circa 20 de domenii. Activitatea proiectului APC s-a încheiat în luna martie 2004.

UE finanțează și alte proiecte de asistență tehnică care, printre alte activități, ar trebui să se preocupe și de armonizarea legislației naționale (de exemplu, proiectul în domeniul standardizării și evaluării conformității, lansat în 2003; proiectul în domeniul proprietății industriale, lansat la mijlocul anului 2004).

Din partea sa, Guvernul a întreprins o tentativă de evaluare a cadrului juridic intern prin prisma criteriilor de la Copenhaga în toamna 2003. Rezultatele acestei activități nu au fost date publicității până în prezent.

În concluzie, armonizarea legislației la etapa actuală nu se efectuează într-un mod sistematic și coordonat. Doar în Ministerul Justiției există un nucleu (mai mult sau mai puțin) stabil de colaboratori inițiați în tehnica de armonizare a legislației naționale cu *acquis*-ul comunitar.

Deși merită recunoaștere și apreciere încercările ocazionale de armonizare a legislației naționale ale unor ministere și instituții precum, cu titlu de exemplu, Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor, Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale, Agenția de Stat pentru Reglementări în Telecomunicații și Informatică, Banca Națională, o asemenea abordare a armonizării legislației naționale nu este nici pe de parte suficientă sau satisfăcătoare pentru apropiere de UE.

10.2. Importanța armonizării legislației naționale în procesul apropierii de UE pentru Republica Moldova

Armonizarea legislației constituie unul din obiectivele primordiale ale Republicii Moldova în procesul de apropiere de UE și, concomitent, piatra de temelie a întregului proces de integrare în UE.

Pe termen scurt, armonizarea legislației naționale cu *acquis*-ul comunitar aduce numeroase beneficii interne care se materializează într-un cadru legislativ-normativ modern care promovează principiile și valorile economiei de piață și ale unui stat bazat pe drept, precondiții inerente dezvoltării unui stat european modern. Alinierea la un standard european de legiferare bazat printre altele pe reglementare limitată, discreție birocratică redusă, va favoriza considerabil dezvoltarea sectorului privat, factor important pentru asigurarea unei creșteri economice durabile, demonstrat de experiența statelor central europene. Pe lângă aceasta, legislația armonizată contribuie semnificativ la crearea unui mediu investițional atractiv pentru investitorii străini, care vor regăsi în Republica Moldova un mediu juridic cunoscut, stabil și previzibil, factor important pentru creșterea investițiilor străine directe.

Mai mult ca atât, regulile, conceptele și principiile armonizate vor facilita comerțul cu UE și statele candidate, ceea ce este important în special pentru producătorii locali în căutare de noi piețe de desfacere. În același sens, unul din obiectivele APC enunță „promovarea comerțului și investițiilor, precum și relațiilor economice armonioase între Părți pentru a încuraja astfel dezvoltarea lor economică durabilă”. În același context, Studiul de Fezabilitate cu privire la crearea unei zone de liber schimb dintre UE și Republica Moldova, efectuat de Comisia Europeană, indică clar domeniile în care armonizarea legislației și crearea (sau modernizarea) instituțiilor corespunzătoare este *a priori* necesară pentru a putea începe negocierile cu UE în acest sens (de exemplu, standardizarea și evaluarea conformității produselor, proprietatea intelectuală și industrială, regulile de origine, impozitarea indirectă).

Pe termen mediu, legislația națională armonizată cu *acquis*-ul comunitar va facilita considerabil apropierea de UE, inițial în contextul Politicii europene de vecinătate. Astfel, oferta UE inclusă în Politica Europeană de Vecinătate de a participa la Piața Internă a UE impune în mod primordial armonizarea legislației naționale și dezvoltarea capacităților instituționale de implementare a legislației armonizate.

Finalmente, abilitatea de a transpune și aplica *acquis* comunitar în totalitatea sa este o condiție de aderare la UE, precum consfințit în Tratatul UE, reiterat și explicat de Consiliul UE de la Copenhaga din 1993.

Având în vedere determinarea cu care țara noastră dorește să fie parte a procesului de apropiere de UE, Republica Moldova va iniția și întreprinde în mod sistematic și prioritar armonizarea legislației naționale actuale și viitoare. În confirmarea seriozității intenției, această strategie pune bazele juridice, metodologice și instituționale necesare pentru demararea imediată a armonizării legislației naționale cu *acquis*-ul comunitar.

Demararea neîntârziată a armonizării legislației are un dublu efect:

- efect politic: Republica Moldova trimite astfel un semnal clar și lipsit de ambiguități al dorinței sale de a accepta standardele Europei Unite, ceea ce va accelera procesul de apropiere de UE;

- efect juridic: pe de o parte, armonizarea legislației va crea pre-condițiile necesare stabilirii unui cadru juridic armonizat cu cel al UE, inițial în special în domeniul Pieței Interne a UE pentru a putea beneficia de cele patru libertăți de circulație; pe de altă parte, procesul de armonizare a legislației va permite, prin multiplele sale etape interne, identificarea și înlăturarea inconsistențelor cadrului juridic intern, rezultate din activitatea de legiferare intensă și pe alocuri necoordonată în perioada de independență a Republicii Moldova.

10.3. Baza juridică a armonizării legislației.

Acordul de Parteneriat și Cooperare dintre CE și statele sale membre și Republica Moldova (APC)

Armonizarea legislației naționale cu legislația comunitară reprezintă un obiectiv esențial, care se regăsește în strategia de aderare a tuturor statelor asociate, și concomitent, o obligație juridică a Republicii Moldova ce decurge din APC.

Astfel, conform art. 50 APC, prin care părțile au recunoscut necesitatea armonizării legislației Republicii Moldova cu cea a UE, în calitate de condiție importantă pentru consolidarea relațiilor economice dintre părți, Republica Moldova și-a asumat obligația unilaterală de a asigura creșterea graduală a compatibilității legislației sale cu legislația comunitară. Armonizarea legislației Republicii Moldova cu *acquis*-ul comunitar, precum prevăzut de APC, nu vizează doar legislația națională viitoare, dar și legislația existentă.

Art. 50 APC enumeră domeniile asupra cărora se extinde armonizarea legislației naționale, inclusiv, dar nelimitat la, dreptul vamal, dreptul societăților comerciale, dreptul bancar, contabilitatea și impozitarea societăților comerciale, proprietatea intelectuală, protecția muncitorilor la locul de muncă, serviciile financiare, concurența, achizițiile publice, protecția sănătății și vieții oamenilor, animalelor și plantelor, mediul ambiant, protecția consumatorilor, impozitarea indirectă, regulile tehnice și standardele, legile și regulamentele nucleare, transportul.

Concomitent, Planul de Acțiuni Moldova-UE adoptat în contextul Politicii Europene de Vecinătate, reiterează importanța armonizării legislației naționale cu *acquis*-ul comunitar.

Stabilirea bazei juridice interne pentru armonizarea legislației naționale cu *acquis*-ul comunitar constituie prioritatea absolută a momentului. În acest sens, este primordială modificarea legislației interne care să permită derularea procesului de armonizare a legislației naționale de la faza incipientă a elaborării proiectelor actelor legislative și normative. Astfel, cu titlu prioritar vor fi operate modificări în legile și actele normative care vizează elaborarea *actelor legislative* (în special Legea nr. 780/2001 cu privire la actele legislative) în vederea stabilirii obligativității întemeierii actelor legislative și pe *acquis*-ul comunitar (art. 13, Legea 780/2001), soluționării compatibilității proiectului de acte legislative cu *acquis*-ul comunitar (art. 17 și 20, Legea 780/2001), extinderii domeniului expertizei juridice obligatorii la verificarea gradului de armonizare a legislației naționale cu legislația UE (art. 22, Legea 780/2001).

În același sens, sunt necesare modificări în cadrul legislativ și normativ care vizează elaborarea *actelor normative* ale Guvernului și altor autorități centrale, pentru a asigura în mod imediat un instrument de lucru și a demonstra UE determinarea politică a Guvernului de a armoniza legislația internă în totalitatea sa (inclusiv, dar nelimitat la, Legea nr. 317/2003 privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale).

Astfel, vor fi efectuate orice alte amendamentele legislative necesare pentru ca armonizarea legislației naționale prezente și viitoare cu *acquis*-ul comunitar să devină parte componentă a procesului intern de legiferare.

10.4. Priorități pe termen scurt și mediu

Armonizarea legislației este un proces multi-dimensional. *Acquis*-ul comunitar este impunător ca volum, cuprinde cele mai diverse domenii ale vieții economice și sociale și, mai mult ca atât, este supus unei evoluții constante. De aceea, doar stabilirea priorităților în armonizarea legislației, care se impune și din considerente interne (resurse umane și financiare limitate pentru moment), va garanta consecvență și eficiență în abordarea acestui proces complex.

Stabilirea priorităților în procesul de armonizare a legislației naționale constituie obligația primordială a Guvernului Republicii Moldova, care va ține cont de următoarele criterii la stabilirea acestora.

În primul rând, se va reieși din costul economic al armonizării legislației naționale, precum și din consecințele sociale și politice ale implementării legislației armonizate. Costurile economice ale armonizării legislației și implementării legislației armonizate vor fi suportate parțial de bugetul de stat, dar și de sectorul privat, care va fi direct afectat în unele cazuri. Astfel, Guvernul va trebui să identifice dispozițiile comunitare cu privire la care își va asuma unilateral responsabilitatea unor perioade de tranziții și excepții bine fundamentate, în timp ce totuși va garanta un minimum de protecție în domeniile în care armonizarea deplină a legislației nu poate avea loc în termen scurt (de exemplu, politica socială, agricultura, mediul ambiant, justiția și afacerile interne). Din aceste motive, se va efectua analiza impactului economic și social al *acquis*-ului care urmează să fie preluat în legislația națională înainte de a purcede la armonizarea propriu-zisă, în consultare cu comunitatea de afaceri și alte părți interesate.

În al doilea rând, se va acorda prioritate domeniilor în care legislația națională lipsește sau domeniilor care necesită modificări în legislație, fiind vorba în special de legislația menită să contribuie la dezvoltarea economiei de piață și consolidarea statului de drept în Republica Moldova. De asemenea, se va ține cont de faptul că armonizarea legislației într-un domeniu poate conduce la incompatibilități cu legislația existentă în alte domenii, pentru a adopta măsurile menite să prevină, evite și să înlăture eventualele inconsistențe.

În al treilea rând, prioritățile trebuie să reflecte etapele relației Republicii Moldova cu UE, inițial în special APC și Planul de Acțiuni adoptat în contextul Politicii Europene de Vecinătate. Pe măsura avansării relației cu UE, armonizarea legislației va cuprinde treptat *acquis*-ul comunitar în totalitatea sa.

În al patrulea rând, se va ține cont și de domeniile în care armonizarea legislației, similară cu cerințele UE, este necesară în virtutea angajamente internaționale pe care și le-a asumat Republica Moldova (de exemplu, în cadrul OMC, Consiliului Europei, Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est).

Astfel, luând în considerație APC și Politica Europeană de Vecinătate, din totalitatea *acquis*-ului comunitar, *în termen scurt* (2-3 ani), în procesul de armonizare a legislației naționale Guvernul Republicii Moldova va acorda prioritate ***acquis*-ului comunitar al Pieței Interne a UE** și anume:

- legislației primare, adică conținutului, principiilor și obiectivelor economice, sociale și politice cuprinse în Tratatul de origine ale Comunităților Europene (CECO, CEE, CEEA) și în cele ulterioare (Actul Unic European, Tratatul de la Maastricht, Tratatul de la Amsterdam și Tratatul de la Nice);

- legislației secundare, adică legislației adoptate de către instituțiile UE pentru punerea în practică a prevederilor Tratatelor UE (regulamente, directive, decizii, opinii și recomandări);

- jurisprudenței Curții Europene de Justiție și a Tribunalului de Primă Instanță;

- convențiilor, tratatelor, acordurilor europene și internaționale.

În calitate de documente de referință în acest context vor servi *Cartea Albă privind Pregătirea statelor asociate ale Europei Centrale și de Est pentru integrare în Piața Internă a Uniunii Europene*, COM (95) 163 final, 3.05.1995, precum și *acquis-ul* adoptat ulterior publicării acesteia, respectând prioritățile și etapele, precum și aranjamentele instituționale sugerate de Anexa la Cartea Albă; Strategiile de Aderare și Programele naționale ale statelor care au aderat sau vor adera la UE; rapoartele periodice ale Comisiei cu privire la progresul înregistrat de statele care au aderat și vor adera la UE, precum și alte documente atât naționale, cât și comunitare relevante.

Pe lângă *acquis-ul* Pieței Interne a UE, Guvernul va continua ajustarea la standardele europene cuprinse de **criteriul politic de aderare la UE**, și anume garantarea și promovarea democrației, statului de drept, independenței sistemului judecătoresc, drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și minorităților naționale, care își vor găsi reflectarea adecvată în legislația și activitatea instituțiilor naționale.

Pe termen mediu și/sau odată cu demararea negocierilor de aderare, armonizarea legislației naționale se va extinde la toate celelalte capitole ale *acquis-ului* comunitar (libera circulație a bunurilor, libera circulație a persoanelor, libertatea prestării serviciilor, libera circulație a capitalurilor, dreptul societăților comerciale, politica concurenței, agricultura, pescuitul, politica transporturilor, impozitarea, uniunea economică și monetară, statistica, politica socială, energia, politica industrială, întreprinderile mici și mijlocii, știința și cercetarea, învățământul și instruirea, telecomunicațiile și tehnologiile informaționale, cultura și politica audio-vizualului, politica regională și coordonarea instrumentelor structurale, mediul ambiant, protecția consumatorilor și a sănătății, cooperarea în domeniul justiției și afacerilor interne, uniunea vamală, relații externe, politica străină și de securitate comună, controlul financiar, dispoziții financiare și bugetare), în completarea domeniilor acoperite în termen scurt, pentru a cuprinde *acquis-ul* comunitar în totalitatea sa.

10.5. Cadrul instituțional

Pe lângă stabilirea bazei juridice interne adecvate, la această etapă este necesară instituționalizarea urgentă a procesului de armonizare a legislației naționale prezente și viitoare, acompaniată de metodologii de lucru corespunzătoare.

10.5.1. Instituții interne

Funcțiile în domeniul armonizării legislației, care urmează a fi introduse în regulamentele respective ale Departamentului de Integrare Europeană al MAE (DIE), Ministerului Justiției și altor ministere și departamente vor fi distribuite în felul următor:

Departamentul Integrare Europeană al MAE (DIE)

DIE va avea un loc central în procesul de armonizare a legislației prin o serie de funcții bine definite precum urmează:

- coordonarea grupurilor de lucru interministeriale (sectoriale) mandatate cu revizuirea și analiza legislației naționale și comunitare;
- întocmirea Planului Național de Adoptare a *Acquis*-ului (în continuare PNAA) și a Tabelei Naționale a gradului armonizării legislației naționale cu *acquis*-ul comunitar și revizuirea acestora pe măsura înregistrării progreselor în domeniu;
- avizarea obligatorie a proiectelor de acte legislative/normative care urmăresc armonizarea legislației naționale cu cea comunitară;
- coordonarea introducerii actelor prevăzute de PNAA în programele legislative și de activitate ale Parlamentului și Guvernului;
- evaluarea progreselor înregistrate de ministere și departamente în procesul de armonizare a legislației, inclusiv prin evidența computerizată a tuturor actelor legislative/normative armonizate adoptate, lista cărora va fi făcută publică prin rapoarte trimestriale prezentate Guvernului și Parlamentului;
- orice alte funcții necesare bunei desfășurări a procesului de armonizare a legislației.

Pentru exercitarea acestor funcții, în cadrul DIE va funcționa o direcție responsabilă pentru armonizarea legislației naționale cu *acquis*-ul comunitar, coordonarea procesului de armonizare și relațiile cu parlamentul.

Ministerele și departamentele

Activitatea tehnică de apropiere de UE este coordonată, la nivelul fiecărei autorități a administrației publice centrale de o direcție de integrare europeană, în cadrul căreia va funcționa un serviciu cu atribuții pe linie de armonizare legislativă.

Fiecare ministru, director de departament va desemna un viceministru sau vicedirector, respectiv, pentru coordonare *intra* și *inter* ministerială și departamentală în procesul de ajustare legislativă și instituțională la standardele UE. Organele administrației publice vor asigura realizarea practică a rezultatelor activității grupurilor de lucru sectoriale (a se vedea în continuare p. 10.6), prin inițierea modificărilor legislative sau normative, elaborarea noilor acte legislative și normative, precum și prin punerea în practică a actelor armonizate.

Guvernul va acorda o importanță deosebită calificării și experienței profesionale a personalului direcțiilor de integrare europeană, condiție principală pentru continuitatea activității, acumularea permanentă de cunoștințe specifice în cadrul fiecărei instituții și crearea unui nucleu relativ stabil de specialiști.

10.5.2. Colaborarea cu UE

Guvernul va discuta cu Comisia Europeană și cu Statele Membre ale UE posibilitatea instituirii unor grupuri de lucru consultative mixte formate din experți din Republica Moldova, ai Comisiei Europene și ai Statelor Membre (în special ai noilor state membre) ale UE, întrunite după domenii, pentru consultări periodice asupra procesului de armonizare a legislației naționale cu *acquis*-ul. Aceste grupuri de lucru mixte vor consulta ministerele și departamentele pentru a asigura o mai bună convergență între *acquis* și legislația națională, bazată *inter alia* pe experiența de implementare a *acquis*-ului acumulată de statele membre ale UE.

Partea moldovenească a acestor grupuri va fi constituită din reprezentanții grupurilor interministeriale de lucru create conform principiilor enunțate în continuare (p. 10.6).

10.6. Metodologia armonizării legislației naționale cu *acquis*-ul comunitar.

Ținând cont de prioritățile stabilite mai sus (p. 10.4), pentru evaluarea compatibilității legislației existente cu *acquis*-ul comunitar, precum și pentru identificarea noilor acte legislative și normative care trebuie adoptate, se vor constitui grupuri de lucru interministeriale sau interdepartamentale întrunite conform sectoarelor identificate în continuare. Grupurile de lucru vor fi formate din funcționari publici, dar și din reprezentanți ai sectorului non-guvernamental (ONG, asociații ale producătorilor, asociații ale consumatorilor, instituții de învățământ și cercetare etc.). Grupurile de lucru interministeriale (sectoriale) vor analiza *acquis*-ul comunitar și legislația națională, instituțiile și mecanismele de aplicare existente și vor face recomandările de rigoare.

Grupurile de lucru interministeriale (sectoriale) se vor întruni conform domeniilor identificate de Cartea Albă drept importante pentru dezvoltarea economiei de piață, promovarea comerțului cu UE și țările asociate și, finalmente, participarea la Piața Internă a UE (inclusiv beneficiere de cele patru libertăți de circulație).

Astfel, vor fi formate grupuri de lucru interministeriale (în cadrul unora din ele pot fi formate sub-grupuri de lucru, acolo unde este necesar) în următoarele domenii:

1. Libera circulație a capitalurilor
2. Libera circulație și securitatea produselor industriale
3. Concurența
4. Politica și măsurile sociale
 - 4.1. Oportunități egale pentru femei și bărbați
 - 4.2. Coordonarea schemelor de asistență socială
 - 4.3. Sănătatea și securitatea la locul de lucru
 - 4.4. Dreptul muncii și condițiile de lucru
 - 4.5. Produsele de tutun
5. Agricultură
 - 5.1 . Considerente generale
 - 5.2 . Legislația privind sănătatea plantelor, nutriția animalelor și legislația veterinară
 - 5.2.1. Legislația veterinară
 - 5.2.2. Legislația privind sănătatea plantelor și nutriția animalelor
 - 5.3. Piețele agricole
6. Transporturile
 - 6.1. Transportul rutier
 - 6.2. Transportul feroviar
 - 6.3. Transportul pe apele interne
 - 6.4. Transportul maritim, securitatea maritimă și protecția mediului
 - 6.6. Transport aerian
7. Sectorul audio-vizual
8. Mediul ambiant
9. Telecomunicațiile
10. Impozitarea directă
11. Libera circulație a bunurilor în sectoarele nearmonizate sau parțial armonizate
12. Achizițiile publice
13. Serviciile financiare

14. Protecția datelor cu caracter personal
15. Dreptul societăților comerciale
16. Contabilitatea
17. Dreptul civil
18. Recunoașterea reciprocă a calificărilor profesionale
19. Proprietatea intelectuală, comercială și industrială
20. Sectorul energetic
21. Vama și accizele
22. Impozitarea indirectă
23. Protecția consumatorilor

Adițional, va fi acordată atenție armonizării legislației în alte domenii noi, precum comerțul electronic, de exemplu.

Concomitent, un grup de lucru separat va fi instituit pentru revizuirea legislației existente în scopul asigurării independenței, eficienței și imparțialității sistemului judecătoresc, și consolidării capacității acestuia, domeniu accentuat de Planul de Acțiuni adoptat în contextul Politicii Europene de Vecinătate.

Astfel, evaluarea compatibilității legislației naționale existente cu *acquis*-ul comunitar și armonizarea acesteia va fi efectuată în următoarele etape succesive.

Etapa 1. Revizuirea de către grupurile de lucru interministeriale (sectoriale) a legislației existente pe domenii, confruntarea acesteia cu acquis-ul comunitar și reflectarea concluziilor în tabele sectoriale ale gradului armonizării legislației naționale. Tabele sectoriale amintite se vor regăsi în Tabela Națională a gradului armonizării legislației naționale. Tabela Națională va fi organizată după domeniile Cărții Albe, identificate mai sus, și va conține toată informația cu privire la statutul legislației naționale și gradul ei de armonizare la un anumit moment în timp, precum și proiectele de legi noi și proiectele de modificări ale legislației naționale necesare de a fi adoptate, dacă este cazul, după următorul model:

Legislația UE	Domeniul	Actele legislative și normative corespunzătoare ale Republicii Moldova	Comentarii
1	2	3	4
<i>Va indica actul normativ comunitar, nr., data adoptării, data și nr. JO</i>	<i>Va indica domeniul și principalele prevederi ale actului normativ comunitar</i>	<i>Va indica actele legislative și normative naționale corespunzătoare</i>	<i>Comentariile vor include referințe la statutul actului normativ național și gradul de armonizare a acestuia cu prevederile corespunzătoare ale acquis-ului</i>

Etapa 2. Elaborarea și adoptarea Programului Național de Adoptare a Acquis-ului, PNAA, adoptat de Parlament, de preferință prin lege. PNAA va urma de asemenea structura Cărții Albe și va conține informația cu privire la toate reglementările comunitare și legile naționale, autoritățile naționale responsabile pentru armonizare și termenele de armonizare, după următorul model:

ACTUL NORMATIV COMUNITAR propus a fi transpus	ACTUL NORMATIV NAȚIONAL propus spre adoptare	Instituția Responsabilă	TERMENE			
			2004	2005	2006	2007
1	2	3	4			
<i>Va indica numărul, data de adoptare, ediția J.O. în care a fost publicat și denumirea Directivei, Regulamentului, Deciziei comunitare, articolul din Tratatul CE propus pentru a fi transpus în legislația națională</i>	<i>Va indica actul normativ de modificare a actelor existente sau actul normativ nou propus spre adoptare, în baza concluziei din Tabela Națională</i>	<i>Va indica instituția responsabilă de transpunerea actului comunitar în legislația națională</i>	<i>Va indica termenele indicate la nivel de lună prin cifra corespunzătoare lunii respective (de exemplu, 09 pentru luna septembrie)</i>			

Etapa 3. Elaborarea și adoptarea actelor legislative și normative noi și a actelor de modificare pentru armonizarea legislației interne cu acquis-ul.

Etapa 4. Crearea și/sau consolidarea instituțiilor și mecanismelor de implementare a legislației armonizate. În conformitate cu „Agenda 2000”, în care Comisia a subliniat importanța incorporării efective a acquis-ului comunitar în legislațiile naționale înaintea aderării la UE, precum și importanța și mai mare a implementării efective prin structuri administrative și judiciare corespunzătoare, armonizarea legislației nu se va limita la simpla transpunere a acquis-ului comunitar în legislația națională, ci va avea drept finalitate

aplicarea legislației armonizate prin instituții și mecanisme naționale efective și eficiente. Drept exemple la capitolul crearea de instituții noi pot servi o autoritate independentă pentru protecția consumatorilor, agenția națională pentru protecția concurenței; iar printre instituțiile existente consolidarea cărora este în continuare necesară se pot enumera, de asemenea cu titlu de exemplu: Departamentul Trupelor de Grăniceri, Agenția Națională pentru Reglementarea în Energetică, Agenția Națională pentru reglementare în Telecomunicații și Informatică, Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Asigurărilor și Fondurilor nestatale de pensii.

PNAА și Tabela Națională vor fi revăzute și actualizate anual. Actele legislative și normative prevăzute de PNAА vor avea prioritate pe agenda de lucru a Parlamentului și Guvernului.

Concomitent, Guvernul va elabora metodologii de lucru specifice în special pentru:

- activitatea grupurilor de lucru interministeriale (sectoriale) mandatate cu revizuirea și analiza legislației naționale prin prisma *acquis-ului* comunitar,
- elaborarea proiectelor de acte legislative și normative cu relevanță comunitară;
- avizarea proiectelor de acte legislative și normative.

Actul Normativ Comunitar		Proiectul de Act Normativ Național		Diferențe	Instituția responsabilă/ inițiatori	Calendar
Art/al.	Prevederi	Art/al.	Prevederi			
1	2	3	4	5	6	7
<i>Se va indica art./al. din actul comunitar (tipul, nr., data, titlul) ce urmează a fi transpuse</i>	<i>Vor fi transcrise prevederile comunitare cuprinse în art/al. menționat în col. I</i>	<i>Se vor menționa art./al. din proiectul de act normativ național (tipul, titlul) care tran-pun prevederile comunitare</i>	<i>Vor fi transcrise prevederile naționale cuprinse în art/alin menționat în col. 3</i>	<i>Vor fi menționate diferențele între prevederile comunitare și cele ale proiectului de act normativ (dacă asemenea diferențe există)</i>		<i>Va indica termenele la nivel de lună prin cifra corespunzătoare lunii respective (de exemplu, 09 pentru luna septembrie)</i>

Metodologia de lucru pentru activitatea grupurilor de lucru interministeriale (sectoriale) va conține în special obligația acestora de a analiza în mod minuțios fiecare dispoziție a actului comunitar corespunzător, întreaga jurisprudență a Curții Europene de Justiție și a Tribunalului de Primă Instanță care interpretează acele dispoziții, precum și metodele de implementare a *acquis*-ului comunitar în fiecare domeniu de către statele membre ale UE. De asemenea, grupurile de lucru interministeriale (sectoriale) vor avea obligația de a analiza consecințele economice, sociale, politice ale preluării *acquis*-ului comunitar în legislația națională la etapa respectivă de dezvoltare a țării.

Metodologia de lucru pentru elaborarea actelor legislative și normative cu relevanță comunitară va conține printre altele obligația inițiatorilor/autorilor proiectelor de acte legislative și normative de a include în cuprinsul documentelor de prezentare și motivare a proiectelor mențiuni exprese privind denumirea reglementărilor comunitare, dispozițiile cărora sunt transpuse în cuprinsul proiectelor, instituțiile responsabile de implementare (luând în considerație recomandările grupurilor de lucru interministeriale (sectoriale) respective), precum și costurile implementării. De asemenea, inițiatorii/autorii proiectului de act legislativ sau normativ vor fi obligați să anexeze o tabelă de concordanță dintre actul normativ comunitar ce urmează a fi transpus în legislația națională și proiectul de act legislative/normativ național care transpune actul comunitar, după modelul, prezentat în tabelul de mai sus.

Metodologia de lucru pentru avizarea proiectelor de acte legislative și normative cu relevanță comunitară de către DIE va împuternici DIE cu funcția de autoritate de stat, care va asigura urmărirea și controlul transpunerii reglementărilor comunitare în legislația națională. Astfel, DIE va aviza în mod obligatoriu proiectele de acte normative care urmăresc armonizarea legislației naționale cu cea comunitară. Metodologia va specifica categoria de proiecte de acte legislative/normative care vor fi în mod obligatoriu supuse avizării de către DIE și modul în care celelalte instituții coordonează cu DIE elaborarea și avizarea actelor normative și legislative cu relevanță comunitară.

Competența personalului ministerelor și departamentelor este una din condițiile necesare pentru a asigura succesul procesului de armonizare a legislației, în particular, și de integrare europeană, în general. Astfel, evaluarea gradului de pregătire a funcționarilor publici în domeniul politicii și dreptului comunitar constituie sarcina primordială a Guvernului. Rezultatele acestei evaluări vor servi drept bază pentru programele de instruire a funcționarilor publici în materii comunitare. Instruirea în materii comunitare se va efectua prin intermediul Academiei de Administrare Publică și alte facilități de instruire interne și externe. Atenție deosebită se va acorda tinerilor specialiști care vor prelua și continua sarcina armonizării legislației, în particular, și integrării în UE, în general.

Dat fiind faptul că adoptarea și implementarea *acquis*-ului comunitar va necesita contribuții financiare și umane semnificative, Guvernul va identifica și aloca resursele respective (de exemplu pentru baze de date computerizate, acces la Internet, instruire, crearea și/sau consolidarea instituțiilor).

10.7. Monitorizarea și evaluarea progresului

Pentru scopuri interne, Tabela Națională a gradului de armonizării legislației naționale și PNAA sunt principalele unelte de monitorizare a adoptării *acquis*-ului. Pe plan instituțional, Ministrul Afacerilor Externe și DIE, la nivelul respectiv, vor monitoriza procesul de armonizare a legislației cu *acquis*-ul și vor raporta cu regularitate Guvernului și Parlamentului despre progresul înregistrat.

În relațiile cu UE, Guvernul va demonstra acesteia progresul în domeniul armonizării legislației și consolidării capacității administrative și judiciare de aplicare a legislației armonizate prin intermediul PNAA, care va fi remisă acesteia cu regularitate în timpul întrunirilor în cadrul instituțional al APC și/sau în orice alt mod stabilit de părți.

Concomitent, Guvernul va purta discuții cu UE privind posibilitatea includerii rezultatelor armonizării legislației naționale în baza de date a TAIEX (Unitatea de Asistență Tehnică și Schimb de Informație a Directoratului General Extindere a Comisiei Europene) sau, la discreția UE, eventual – un alt fel de bază de date creată special pentru Politica europeană de vecinătate a UE. Dacă va fi necesar, Guvernul Republicii Moldova va face apel la alte state cu obiective și aspirații similare pentru a convinge Comisia de necesitatea unui asemenea instrument de monitorizare din partea UE, prin care aceasta din urmă va evalua gradul de pregătire a țărilor beneficiare ale Politicii Europene de Vecinătate pentru a putea avansa negocierile în vederea obținerii accesului la Piața Internă și beneficiarii de cele patru libertăți de circulație.

În același context, Guvernul va discuta cu UE posibilitatea obținerii unei „Foi de parcurs” (Road Map) individuale pentru deplina participare în Piața Internă, după modelul „foilor de parcurs” elaborate pentru țările din Europa Centrală și de Est, pentru a evalua progresul realizat de Moldova, dar și vulnerabilitatea sectoarelor economiei ca urmare a deschiderii piețelor. O asemenea „foaie de parcurs” va permite printre altele stabilirea de comun acord cu UE, în dependență de rezultatele atinse, a priorităților specifice pentru țara noastră, mecanismelor de monitorizare, acțiunilor pentru informarea și implicarea consumatorilor și a producătorilor atât în procesul de armonizare, cât și în cel de implementare a legislației naționale armonizate.

10.8. Asistența UE și a altor donatori în procesul de armonizare și implementare a legislației

UE s-a obligat, în baza art. 50 APC, să acorde Republicii Moldova asistența tehnică necesară pentru realizarea măsurilor de armonizare a legislației, care poate include schimb de experți; furnizarea informațiilor rapide; organizarea seminarelor; activități de pregătire a specialiștilor; ajutor pentru traducerea legislației comunitare.

Prioritare pentru moment sunt activitățile de instruire și schimbul de specialiști, în special ai instituțiilor care vor armoniza și implementa legislația armonizată cu *acquis*-ul comunitar (inclusiv, dar nelimitat la, instanțe judecătorești, autoritățile administrației publice centrale și locale). Guvernul va asigura promovarea acestor priorități în relațiile sale cu UE, în special în contextul programului TACIS și a viitorului Instrument al Politicii Europene de Vecinătate.

În paralel, se vor stabili contacte de lucru cu Institutul European Român pentru a asigura accesul deplin la baza de date a *acquis*-ului tradus în limba română.

De asemenea, Guvernul va face demersurile necesare pe lângă UE pentru a putea beneficia de serviciile oficiului TAIEX care cuprinde toate domeniile *acquis*-ului comunitar și organizează asistența atât la nivel bilateral cât și multilateral, posibil și într-un cadru transfrontalier, care ar spori cooperarea activă cu vecinii.

Concomitent, Guvernul va discuta cu Banca Mondială și alte instituții și organizații disponibile posibilitatea extinderii parteneriatului cu aceste instituții la domenii precum asistență, dialog și credite pentru promovarea reformelor și dezvoltarea instituțiilor necesare pentru adoptarea și implementarea *acquis*-ului comunitar în procesul de apropiere de/integrare în UE.

11. MONITORIZAREA REPUBLICII MOLDOVA ÎN PROCESUL EUROPEAN ȘI PROMOVAREA IMAGINII ȚĂRII

11.1. Imaginea actuală a Republicii Moldova

În procesul de integrare europeană a Republicii Moldova ca prioritate de politică externă, se cere un demers ferm și sincer către Uniunea Europeană; eforturi considerabile în vederea implementării Acordului de Parteneriat și Cooperare (APC), obținerii statutului de membru asociat al Uniunii Europene, ajustării realităților politice și socio-economice din țara noastră la condițiile criteriilor de la Copenhaga și o strategie realistă de integrare europeană a statului moldovenesc.

Toate acestea reprezintă momente importante pentru avansarea țării spre UE. Luați împreună, acești factori, împreună cu mulți alții, crează parțial imaginea țării, care influențează factorii de decizie din Uniunea Europeană.

O altă parte a imaginii se conturează sub influența unor fenomene, mai des negative, din interiorul țării și din afara ei, care decurg cu participarea cetățenilor noștri. Aceasta se referă la sărăcie, crimă organizată, prostituție, migrație ilegală etc., fenomene care pot fi observate pretutindeni, nu numai în Moldova. Deși corupția și evaziunile fiscale se observă în toată țările, inclusiv în cele dezvoltate, totuși în perioada recentă anume Republica Moldova a fost calificată drept cea mai coruptă țară din Europa, în pofida amplitudinii mult mai mici a acestor fenomene, decât, de exemplu, în Rusia. Moldova de asemenea este considerată cea mai săracă țară din Europa, deși Moldova nu rămâne în urma altor țări după numărul de telefoane staționare și mobile pe cap de locuitor, iar prețurile la apartamente arată că populația dispune de venituri mult mai mari decât cele indicate în statisticile oficiale. Un alt exemplu – la începutul anilor 80 în Polonia salariul de o zi a unui funcționar abia ajungea, cum scria presa, pentru a cumpăra un ou de găină, și cu toate acestea nimeni n-a calificat atunci Polonia ca cea mai săracă țară din Europa.

În această ordine de idei trebuie de menționat, că uneori imaginea creată de mijloacele mass-media, fie și eronată, poate influența înalții funcționari de la Bruxelles sau din capitalele europene mai mult decât o serie întregă de rapoarte analitice. De exemplu, presa europeană se concentrează mai mult asupra aspectului ilegal al migrației de muncă din Moldova, care diferă radical de migrația din unele state balcanice. De asemenea, munca la negru înseamnă că există nu numai cererea din partea migrantilor moldoveni, dar și oferta din parte celor ce-i angajează. Aceasta înseamnă că activității de promovare a unei imagini bune a Moldovei trebuie acordată mult mai multă atenție în comparație cu perioadele precedente.

Conform uneia din paginile WEB ale Uniunii Europene, Republica Moldova este un stat în tranziție spre democrație și economie de piață, care a cunoscut o dezvoltare încurajatoare după anul 1991: stabilirea democrației; realizarea progreselor în promovarea reformelor și în consolidarea poziției țării în sistemul relațiilor internaționale. Se prezintă însă și factorii de risc, problemele cronice cu un impact social puternic (deficitul bugetar, lipsa piețelor de desfacere, deficitul balanței de plăți, datoria externă, etc.). Experții occidentali consideră că administrația moldovenească are nevoie de asistență pentru a se

realiza progresul în mai multe domenii de cooperare incluse în Acordul de Parteneriat și Cooperare și că relațiile între Moldova și Uniunea Europeană se vor schimba gradual reflectând creșterea proximității sub diferite aspecte (politic, economic, social, legislativ etc.).

Începînd cu anul 1991 imaginea Republicii Moldova a fost mereu modificată. În articole, enciclopedii și rapoarte ale organizațiilor internaționale Moldova a fost considerată, din punct de vedere geografic, fie pur și simplu ca țară din CSI, fostă republică sovietică, fie țară din Europa de Est, sau țară din Europa de Sud-Est, țară de la nordul peninsulei Balcanice, sau țară din Europa Centrală.

Odată cu extinderea UE, imaginea Moldovei a fost iarăși schimbată: Moldova este văzută acum nu ca o fostă republică sovietică, dar ca o țară vecină (în viitorul apropiat) cu UE la est, care face parte din așa numitul grup al statelor occidentale ale CSI.

Din punct de vedere politic, se observă tendința general acceptată de a considera Republica Moldova drept stat cu o suveranitate subminată prin menținerea ilegală a unui contingent de armată rusă pe teritoriul republicii autoprocimate nistrene. În publicațiile străine se arată că, în condițiile prezenței ilegale a unor trupe militare străine pe teritoriul Republicii Moldova, noțiunile de autoritate politică și neutralitate sunt evazive și nedaecvate situației.

Imaginea generală a Republicii Moldova a fost creată, pe parcursul anilor, datorită combinării tuturor aspectelor vizibile. Astfel, în perioada 1992-1998 Moldova s-a bucurat de o imagine destul de bună în afara hotarelor ei. În această perioadă Moldova este considerată una din primele ex-republici sovietice care a revendicat noi relații cu Moscova, a manifestat intransigență în cursul consolidării independenței, a realizat reforme comparabile cu cele aplicate în statele baltice, dar nu și fără a manifesta ambiguitate în promovarea politicilor sale.

Surse din 1995 califică reformele politice aplicate în Republica Moldova serioase, iar standardele de viață - adecvate și elucidează stabilitatea politică din țară. În domeniul politicii externe se recunoaște faptul că prioritățile statului moldovenesc se află în concordanță cu normele dreptului internațional. Politica externă a Republicii Moldova se bazează pe principiul transparenței relațiilor cu toate statele, neamestecului în afacerile interne ale altor state, neutralității și supremației drepturilor omului. Se consideră, că politica externă promovată de statul nostru, a contribuit considerabil la integrarea lui în comunitatea internațională. În același context se evidențiază faptul că Republica Moldova a fost admisă înaintea celorlalte ex-republici sovietice, cu excepția statelor baltice, în Consiliul European.

De asemenea se afirmă, în linii generale, că între 1991-1998 s-a realizat un progres substanțial în stabilizarea financiară și macroeconomică, dar după criza financiară din Rusia situația economică a devenit fragilă. Publicațiile de pînă la 1998 califică, ce-i drept cu unele rezerve, reformele economice drept serioase și descriu economia moldovenească cu următoarele atribute: destul de dezvoltată, diversificată și demilitarizată. Dacă generalizăm, obținem următoarea viziune din exterior a Republicii Moldova pentru ace perioadă:

Gradul de suveranitate: independență relativă a Republicii Moldova.

Politica internă: stabilitate politică, instaurarea democrației și aplicarea unor reforme comparabile cu cele realizate în statele baltice.

Politica externă: corectitudine, dar și duplicitate în promovare.

Situația social-economică: economie destul de dezvoltată, diversificată și demilitarizată; stabilizare financiară și macroeconomică, standarde de viață adecvate.

Imaginea Republicii Moldova a avut de suferit după 1998. Astfel, specialiștii din Occident au subliniat că Republica Moldova este singurul stat membru al Comunității Statelor Independente care a înregistrat recesiune economică în anul 2000. Pe de altă parte, perpetuarea conflictului transnistrean a prejudiciat evident imaginea Republicii Moldova defavorizând integrarea ei europeană. Totodată trebuie de menționat, că unele aspecte ale imaginii Moldovei au fost negative în perioada 1992 – 1998, și, dimpotrivă, imaginea Moldovei din perioada 1998 – 2001 a avut și trăsături pozitive. De pildă, felul în care se respectă drepturile minorităților naționale în statul moldovenesc corespunde în totalitate standardelor europene, în timp ce fenomenul corupției a caracterizat întreaga perioadă de independență a Republicii Moldova și a prejudiciat esențial imaginea ei.

O generalizare a trăsăturilor viziunii din exterior asupra Moldovei în perioada 1998-2001 aduce la următoarele caracteristici:

Gradul de suveranitate: suveranitate falsă.

Politica internă: instabilitatea politică, incapacitatea guvernului și parlamentului în aplicarea reformelor democratice și înrădăcinarea puternică a corupției; există incontestabil pluralismul politic, dar și practici antidemocratice.

Politica externă: politica externă ambiguă.

Situația social-economică: fragilitate și recesiune economică, dependența economiei Moldovei de progresul economic al Rusiei; dezvoltarea sectorului bancar incipientă, volumul investițiilor insuficient; sistemul sănătății – neadecvat; societatea civilă nedezvoltată.

Deficiențele imaginii Moldovei din ambele perioade se datorează concomitent situației interne din țară, dar și altor doi factori – necunoașterii Moldovei și a problemelor ei de către opinia publică internațională, și lipsei de atenție cuvenită din partea autorităților moldovenești acordată promovării unei bune imagini a țării.

În perioada 2001 – 2004 imaginea în exterior a Republicii Moldova s-a creat datorită unor trăsături considerate contradictorii.

Pe de o parte, alegerile parlamentare din 2001, caracterizate de observatorii internaționali drept corecte, au fost câștigate de Partidul Comuniștilor din Republica Moldova, ceea ce a fost perceput de către experții străini ca o întoarcere în trecut. Această percepție s-a întărit după alegerile locale din 2003, în cadrul cărora s-au constatat mai multe încălcări ale normelor democratice electorale.

Pe de altă parte, perioada 2001 – 2004 se caracterizează printr-o evoluție pozitivă a situației economice din țară. Pe plan extern, în 2001 Moldova a devenit membră a OMC și a fost acceptată în Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, iar în perioada anilor

2002 – 2004 pe plan intern au fost făcuți primii pași concreți pentru instituționalizarea promovării procesului integrării Republicii Moldova în UE. De la sfârșitul anului 2003, autoritățile moldovenești au adoptat o poziție foarte clară în raport cu separatiștii transnistreni și forțele din Rusia, care susțin acest regim.

În sfârșit, procesul de consultări și negocieri a Planului de Acțiuni Republica Moldova – UE, desfășurat pe parcursul anului 2004, a contribuit la crearea unei imagini pozitive a Republicii Moldova în calitate de partener serios al UE de cooperare în cadrul Politicii Europene de Vecinătate.

Această imagine acum trebuie întărită, ameliorată și promovată atât în exteriorul țării, cât și în interior. Unul din instrumentele de bază în această activitate va fi implementarea cu succes a Planului de Acțiuni.

11.2. Procedura de monitorizare a implementării Planului de Acțiuni

Obiectivele procesului de monitorizare a Planului de Acțiuni cele mai importante sunt următoarele.

1. Evaluarea, conform Planului de Acțiuni, a rezultatelor cooperării între Republica Moldova și UE în cadrul Politicii Europene de Vecinătate. Aceasta este necesar pentru a valorifica plenar potențialul acestei cooperări, și, dacă apar noi oportunități, de a promova cooperarea cu cea mai înaltă eficiență spre binele ambelor părți.

2. Evaluarea obiectivă a rezultatelor activității Republicii Moldova în vederea atingerii obiectivelor stabilite în Planul de Acțiuni. Aceasta va contribui la promovarea și accelerarea reformelor necesare pentru a aduce societatea la nivelul de dezvoltare definit de criteriile de la Copenhaga de corespundere a unei țări candidate cerințelor de aderare la UE. Implementarea eficientă a Planului de Acțiuni va însemna încheierea actualei etape în relațiile Republicii Moldova cu UE și tranziția la următoarea etapă, pe care Moldova o vede etapa de relații cu UE în calitatea Moldovei de membru asociat.

3. Monitorizarea implementării Planului de Acțiuni se va efectua în baza reevaluării periodice a Strategiei Europene a Republicii Moldova, obiectivele și acțiunile căreia, cuprinzând și cele formulate în Planului de Acțiuni, sunt totuși mai numeroase, mai concrete și se referă la mai multe domenii de activitate. Aceasta va permite, la sfârșitul perioadei de monitorizare, să fie definitivată strategia de asociere a Republicii Moldova, care va constitui obiectul semnării și implementării Acordului de Asociere a Republicii Moldova la UE.

4. Informarea populației din Republica Moldova și a opiniei publice internaționale despre procesele de transformare din țară, în calitate de etape a integrării Republicii Moldova în UE.

Etapele monitorizării implementării Strategiei Europene și a Planului de Acțiuni pot fi clasate în două categorii:

I. Etapa preliminară.

La această etapă (începutul anului 2005) vor fi întreprinse următoarele acțiuni:

- vor fi create grupurile mixte de experți, componența cărora va fi propusă de MAE în baza candidaturilor de la ministere, departamente și instituții neguvernamentale active și competente în domeniu;

- componența și regulamentul grupurilor vor fi aprobate de CNIE;

- grupurile de lucru vor elabora reperatele de evaluare și forma rapoartelor și le vor înainta spre aprobare CNIE.

Forma și conținutul rapoartelor vor fi coordonate cu subdiviziunea respectivă a Comisiei Europene, înaintea aprobării lor de CNIE. În mod obligatoriu rapoartele vor conține și reformularea noilor priorități, obiective și acțiuni.

II. Evaluarea intermediară și finală.

1. Evaluarea intermediară a Strategiei Europene și a Planului de Acțiuni, care, conform Politicii Europene de Vecinătate și Planului de Acțiuni, va avea loc după doi ani de implementare a Planului de Acțiuni.

2. Evaluarea finală a Strategiei și Planului de Acțiuni va avea loc la sfârșitul anului 2007, celui de-al treilea an de implementare.

Evaluările vor fi efectuate în baza rapoartelor, elaborate de grupurile mixte de experți, Coordonarea activității de evaluare va fi efectuată de ministerele coordonatoare ale elaborării și negocierii Planului de Acțiuni Republica Moldova – UE. Rapoartele elaborate pe domeniile Strategiei Europene și a Planului de Acțiuni vor fi vizate de conducătorii subcomitetelor de cooperare (stabilite în cadrul APC) și de persoanele abilitate din MAE, după care vor fi prezentate spre aprobare Comisiei naționale pentru integrare europeană.

Rapoartele aprobate de CNIE se transmit la Consiliul mixt de cooperare Republica Moldova – UE pentru discutare și aprobare.

III. Evaluarea periodică.

Această evaluare se va efectua cu periodicitate trimestrială și va servi pentru:

- evaluarea operativă a procesului de implementare a Strategiei și Planului de Acțiuni;
- concretizarea sarcinilor operative și introducerea operativă a corectivelor în caz de necesitate;
- informarea operativă a CNIE, Parlamentului, Președintelui și Guvernului Republicii Moldova;
- informarea periodică a populației din Republica Moldova;
- informarea periodică a Comisiei Europene despre implementare Planului de Acțiuni.

Rapoartele trimestriale vor fi elaborate de grupurile mixte de experți. În baza rapoartelor trimestriale, vor fi elaborate rapoarte anuale. Al doilea raport anual de implementare a Strategiei Europene va constitui baza raportului intermediar de implementare a Planului de Acțiuni, iar al treilea raport anual va constitui baza raportului final de implementare a Planului de Acțiuni.

Raportul final despre implementarea Planului de Acțiuni Republica Moldova – UE va marca încheierea etapei actuale a relațiilor Republicii Moldova cu UE în cadrul Politicii Europene de Vecinătate.

Concomitent, varianta actualizată la sfârșitul anului 2007 a Strategiei Europene se va numi „Strategia de Asociere a Republicii Moldova la Uniunea Europeană” și, împreună cu Raportul final despre implementarea Planului de Acțiuni, vor fi baza negocierilor Moldovei cu UE în vederea încheierii Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și UE.

12. ACCESUL LA INSTRUMENTELE FINANCIARE ALE UNIUNII EUROPENE

12.1. Politica de asistență a Uniunii Europene.

Programele de asistență ale Uniunii Europene sunt elaborate de Directoratul pentru Relații Externe și de Directoratul pentru Dezvoltare și aprobate de Comisia Europeană. Implementarea acestora, precum și gestionarea granturilor UE ține de competența biroului de cooperare al Comisiei Europene EuropeAid.

Gestionarea proiectelor în țările recipiente este asigurată (i) de reprezentanțele Comisiei Europene sau de birourile programelor UE pentru țările în cauza și (ii) de structuri naționale abilitate cu aceste funcții de către Guvern. Asistența Uniunii Europene pentru Republica Moldova este gestionată de biroul TACIS în Republica Moldova în colaborare cu Biroul Național de Coordonare în cadrul Departamentului Relații Externe al Ministerului Economiei.

Biroul TACIS în Republica Moldova are mandatul de a pregăti și a implementa programul TACIS, inclusiv identificarea proiectelor; programele de asistență umanitară ECHO; microproiecte în cadrul „Inițiativei Europene pentru Democrație și Drepturile Omului” și programul de securitate alimentară. Biroul Național de Coordonare în cadrul Departamentului Relații Externe al Ministerului Economiei are misiunea de a coordona programul TACIS cu instituțiile beneficiare și de a oferi asistență Biroului TACIS în identificarea proiectelor, pregătirea și implementarea acestora.

Programele de asistență ale țărilor membre ale UE (biroul de asistență al Germaniei GTZ, fondul MAE al Germaniei pentru proiecte în cadrul Pactului de Stabilitate, biroul de asistență al Marii Britanii DFID, programele de asistență ale Alianței Franceze, etc..) sunt gestionate fie de ambasadele țărilor respective, fie de reprezentanțele structurilor naționale de cooperare pentru dezvoltare ale acestora.

Principiile de elaborare și gestionare a politicii de asistență a Uniunii Europene sunt determinate de o serie întreagă de factori, printre care (i) evoluțiile pe plan global ale politicii de asistență, (ii) interesele politice ale statelor membre și (iii) capacitatea de absorbție a regiunilor sau țărilor vizate.

12.2. Factorii de bază în elaborarea și gestionarea politicii de asistență a UE

12.2.1. Evoluțiile globale ale politicii de asistență

Evoluțiile pe plan global ale politicii de asistență sunt marcate de politica promovată de instituțiile financiare internaționale și de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică. Toate statele UE sunt membre ale acestor organizații, acest statut obligându-le să introducă modificările de rigoare vizînd angajamentul, contribuția procentuală în raport cu PIB și prioritățile de asistență atît în cadrul programelor bilaterale, cît și a celor comunitare.

În anul 2002, în cadrul Conferinței Internaționale de Finanțare pentru Dezvoltare de la Monterrey, țările donatoare s-au angajat să majoreze alocările pentru ajutor extern pînă la 0,7% din PIB. Contribuția țărilor UE în volumul total de asistență constituie mai mult de 55%, UE fiind în acest fel cel mai important donator al comunității internaționale. Exprimat în cifre absolute angajamentul UE va crește de la 25 mld. la momentul de față pînă la 32 mld. către anul 2006.

Cu toate acestea, încă nu este clar dacă creșterea alocărilor pentru sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare sau în proces de transformare se va răsfrînge în proporții similare și asupra bugetului UE destinat asistenței. Canalul comunitar reprezintă doar una din posibilele căi de acordare a ajutorului extern pentru țările membre ale UE, celelalte fiind asistența bilaterală, Organizația de Asistență pentru Dezvoltare (ODA) a Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), instituțiile financiare internaționale, etc.. Conform raportului pentru anul 2003 al Comisiei UE către Consiliu și Parlamentul European din septembrie 2003, în anul 2002 UE a acordat asistență în sumă de 28,7 mld., dintre care doar 6,5 mld. pe canalul comunitar

Calea comunitară pare a fi cea mai puțin eficientă, țările membre exprimîndu-și de nenumarate ori nemulțumirea față de gestionarea banilor alocați în fondurile comunitare de asistență. Printre problemele cele mai des menționate se numără lipsa de identitate a ajutorului extern al UE, caracterul tehnocratic al acestuia, costurile administrative excesiv de înalte (pînă la 75%), incongruența cu programele bilaterale, accentul prea mare pe expertiza UE și costurile pe care le implică aceasta, și, în consecință, eficiența mult mai redusă în comparație cu programele SUA, spre exemplu, sau chiar cu programele bilaterale ale țărilor membre.

12.2.2. Interesele statelor UE

Problema de bază a ajutorului extern al UE constă, în viziunea țărilor membre, în *caracterul non-politic* al acestui domeniu de activitate a Comisiei. Date fiind interesele politice foarte diferite ale statelor membre (Franța și Marea Britanie – sprijinirea fostelor colonii, Germania – Europa de Est, etc.), Uniunea Europeană, în formatul ei actual, nu poate conferi politicii sale de asistență o dimensiune politică clară, după modelul SUA, spre exemplu.

La moment politica de asistență a UE este considerată un element de politică externă și, concomitent, un domeniu autonom ghidat de principiile politicii globale de asistență. În cazul în care ajutorul extern este văzut ca un appendix al diplomației, apare

riscul de a estompa scopul de bază al politicii globale de asistență, ce ține, la momentul de față, de reducerea sărăciei. În cazul în care UE își menține acest domeniu ca pe unul autonom, riscul este de a pierde unul din cele mai puternice instrumente de influență în sfera politicii externe și, în acest fel, de a-și minimiza identitatea ca actor politic.

La momentul de față există o nemulțumire puternică a statelor membre față de caracterul *ad-hoc* al ajutorului extern al UE. Marea Britanie și, într-o oarecare măsură, și Suedia și Elveția se pronunță pentru o politică autonomă de asistență. Olanda, Belgia și Spania sunt țările care văd ajutorul extern ca pe un instrument strategic al politicii externe. Reformele introduse în acest domeniu în Franța, Danemarca și Finlanda demonstrează ca acest al doilea model tinde să se încetățenească.

Poziția noilor țări membre ale UE la acest capitol nu a fost încă exprimată, acestea aflându-se, pînă nu demult, în categoria țărilor recipiente. Judecînd însă după elanul acestora, se poate presupune că așa numita Noua Europă va tinde spre acest al doilea model.

Reformele instituționale la Bruxelles sunt și ele o dovadă a tendinței în această direcție. Integrarea Consiliului pentru Dezvoltare în Directoratul pentru Afaceri Generale și Afaceri Externe a plasat domeniul ajutorului extern în structurile politicii externe, unde statele membre au un grad mai înalt de influență. Cu toate acestea mai rămâne încă mult spațiu pentru tensiuni și contradicții între sfera politicii externe, ancorată puternic în coloana interguvernamentală a UE și domeniul ajutorului extern, care ține de competența comunitară.

Reformarea domeniului de asistență este una din prioritățile de prim rang ale Comisiei Europene. Ultimele modificări introduse în acest domeniu țin de o stabilire mai exactă a scopurilor și a priorităților și de o programare corespunzătoare, de o mai bună planificare a resurselor, de reducerea în timp a procedurii interne de prelucrare a proiectelor, de un grad mai înalt de transparență și de o desconcentrare a responsabilităților de la Bruxelles la reprezentanțele locale.

Este important să se menționeze că nu toate programele de asistență ale UE sunt marcate de caracterul tehnic și de repercursiunile acestuia asupra eficienței ajutorului extern. Uniunea face o distincție foarte clară între programele de pre-aderare și cele de transformare, pe de o parte, și programele de asistență pentru dezvoltare sau de asistență tehnică pe de altă parte. În timp ce primele reprezintă o prioritate politică pentru UE, cu toate implicațiile corespunzătoare asupra volumului, instrumentelor, angajamentului în aspecte de securitate, a tipului de condiționalitate etc., cele din a doua categorie reflectă doar angajamentul țărilor UE în politica globală de asistență, i.e., la momentul de față, în conformitate cu consensul de la Monterrey - reducerea sărăciei și minimizarea riscurilor de securitate.

În prezent programele comunitare de ajutor extern sunt finanțate din bugetul comunitar și din Fondul European de Dezvoltare. Ele acoperă, alături de statele vecine ale UE, țările Africii, ale spațiului Caribic în cadrul acordului de la Cotonou, etc.. În total, raza de acțiune a ajutorului extern al UE cuprinde peste 160 țări, teritorii sau organizații din lumea întreagă, începând cu țările vecine și încheind cu insulele Oceanului Pacific.

Cu referință la țările Europei se poate vorbi de o anumită ierarhizare a programelor de asistență, începând, în ordinea priorităților de ordin politic și a derivatelor acestora în plan economic și social, cu fondurile europene (pentru sprijinirea anumitor domenii

economice și/sau a regiunilor mai puțin dezvoltate ale statelor membre ale UE), urmate de asistența de pre-aderare (pentru țările candidate) și asistența de transformare (pentru țările Europei Centrale și de Est, recunoscute drept economii și societăți în tranziție), și încheind cu asistența tehnică sau de dezvoltare (pentru alte țări europene).

În principiu, în interesul fiecărei țări post-socialiste din Europa ar fi să tindă spre depășirea categoriei în care este plasată la moment. Majoritatea țărilor Central și Est Europene au parcurs deja două trepte (ajutorul pentru transformare și cel de pre-aderare), fiind pe cale de a fi integrate în instrumentele UE pentru asistență structurală.

12.2.3. Capacitatea de absorbție

Capacitatea de absorbție a unei țări este determinată atât de indicatorii macroeconomici ai acesteia, cât și de factori legați de resursele umane și infrastructura necesară pentru implementarea programelor. Indicatorii macroeconomici sunt, de regulă, luați în calcul, în faza de alocare a resurselor (de regulă, în baza estimărilor instituțiilor financiare internaționale), în timp ce potențialul uman și infrastructura servesc drept indicatori în procesul de estimare a eficienței programelor (estimările birourilor de gestionare a asistenței, cum ar fi biroul de asistență comunitară TACIS și birourile de gestionare a canalelor bilaterale DFID, GTZ, etc.). Una din problemele de bază este plecarea personalului instruit pentru scrierea și implementarea proiectelor în sectorul privat.

Sporirea capacității de absorbție este o sarcină comună a donatorilor și a recipientilor. Misiunea donatorilor este (i) de a ajusta conținutul proiectelor la măsurile necesare pentru stabilirea unui mediu optimal pentru absorbția de fonduri și (ii) de a aloca resursele necesare pentru aceste scopuri. Inițiativa urmează să vină însă de la partea recipientă, care trebuie (i) să solicite, la faza de programare a proiectelor, resurse pentru ridicarea propriei capacități de absorbție și (ii) să asigure continuitatea atât în cazul personalului instruit, cât și sub aspect de infrastructură necesară pentru implementarea proiectelor pe viitor.

Donatorii consideră capacitatea de absorbție drept o problemă mai mare decât volumul fondurilor alocate sau condiționalizarea acestora. În cazul în care partea recipientă nu manifestă inițiativă sub acest aspect, fondurile sunt reduse.

12.3. Tipuri de asistență a UE

12.3.1. Fondurile europene sau asistența structurală (pentru țările membre ale UE)

Există patru tipuri de fonduri europene:

1. *Fondul european de dezvoltare regională (FEDER)*, cu programele sale INTERREG, destinat susținerii regiunilor mai puțin dezvoltate, regiunilor aflate în reconversiune economică sau a celor cu dificultăți structurale

2. *Fondul social european (FSE)* – un instrument menit să sprijine financiar Strategia Europeană de amplasare în câmpul muncii

3. *Fondul European de orientare și de garanții Agricole (FEOGA)*, menit să sprijine dezvoltarea și reformele structurale în zonele rurale

4. *Instrumentul financiar pentru susținerea industriei piscicole*, menit să sprijine reformele în sectorul piscicol.

În afară de acestea mai există și Fondul de Coeziune, creat în 1993 și menit să sprijine țările mai puțin prospere ale Uniunii (Grecia, Portugalia, Irlanda, Spania, PIB-ul cărora este mai jos de 90% din media pe UE) în finanțarea proiectelor de protecție a mediului și a celor în domeniul transportului.

Bugetul pentru perioada 2000-2006 prevede alocarea resurselor în sumă 182,45 mld. Euro pentru finanțarea celor patru tipuri de fonduri și 18 mld. Euro pentru Fondul de Coeziune.

Între obiectivele fondurilor europene și a celor de pre-aderare există o serie întreagă de forțe concordante. Proiectele finanțate de PHARE sunt de același tip ca și proiectele FEDER, FSE și INTERREG, cele finanțate în cadrul SAPARD sunt în concordanță cu instrumentariile FEOGA, iar proiectele ISPA sunt foarte aproape de cele finanțate din Fondul de coeziune.

12.3.2. Asistența de transformare (pentru țările cu perspectivă de integrare europeană, 1989 -1997)

În anul 1989 UE a lansat un program ambițios de asistență pentru țările Europei Centrale și de Est (programul PHARE), comparat de mulți, datorii amplitudinii sale, cu planul Marshall de după al doilea Război Mondial. Obiectivele, principiile și procedurile UE diferă însă radical de cele ale programului american.

12.3.2.1. Programul PHARE

Programul PHARE a fost lansat în 1989, fiind inițial destinat Poloniei și Ungariei. Un an mai târziu programul a fost extins asupra celorlalte țări candidate la aderare. Țările Baltice au fost integrate abia în 1995. Obiectivul major al acestui program de asistență multilaterală a fost sprijinirea țărilor Europei Centrale și de Est în tranziția acestora spre economia de piață.

Programul PHARE a fost mult mai modest decât planul Marshall. Timp de 8 ani (1990-1997) Comisia a alocat resurse în sumă de 7,59 miliarde Euro, partea cea mai importantă fiind îndreptată spre sectorul public și spre dezvoltarea sectorului privat (43,7% din suma totală). Finanțarea fiecărui sector în parte se produce prin intermediul sub-programelor specifice, printre care: *Jopp* pentru dezvoltarea sectorului privat, *Green at East* pentru protecția mediului, *Ace*, *Tempus I* și *Tempus II* pentru educație și știință, *Lien* pentru domeniul social, *Sigma* pentru instruirea funcționarilor, *Democracy* pentru formarea elitelor și consolidarea societății civile.

Pe parcursul perioadei 1990 – 1997, țările Europei Centrale și de Est au primit, în cadrul programului PHARE asistență în sumă de 7,47 Euro pe cap de locuitor.

12.3.2.2. Limitele asistenței de transformare

În pofida calităților ei evidente, asistența de transformare a cunoscut și anumite limite, ce pot fi grupate după cum urmează: limitele inerente ale gestionării și cele legate de specificul țărilor Europei Centrale și de Est aflate în tranziție.

În primul caz, cele mai mari probleme deriva din caracterul excesiv de centralizat al procedurii de luare a deciziilor privind atribuirea de fonduri. Durata medie de implementare a proiectelor s-a prelungit în perioada 1990-1999. Mijloacele anunțate erau disbursate cu doi ani întârziere în 1991, cu trei ani întârziere în 1995 pentru a ajunge la 5 ani către 1999. Pentru anumite programe aceste tergiversări au ajuns și până la 8,5 ani.

O altă consecință a caracterului centralizat al procedurii de luare a deciziilor este lipsa de transparență în gestionarea fondurilor. Spre exemplu, în anul 1995, Curtea de conturi a UE a reproșat programului PHARE pierderea controlului asupra anumitor proiecte. Pe lângă aceasta, co-raportul de 1:5 al onorarului plătit experților UE față de omologii lor locali i-a conferit programului renumele de a fi destinat consultanței occidentale.

O serie întreagă de probleme sunt legate și de volumul de mijloace alocate și de condiționalitatea acestora. Nu toate țările Europei Centrale și de Est au beneficiat de aceleași volume de asistență pentru transformare. În aparență țările grupului Vișegrad (Polonia, Ungaria și fosta Cehoslovacie) au fost favoritele programelor de transformare UE, recepționând 39% din volumul de asistență PHARE. Cu toate acestea, dacă aplicăm criteriul *aid per capita*, constatăm că țările cel mai masiv sprijinite au fost cele din Balcani și țările Baltice, cu, respectiv 9,18 și 10,34 euro per capita, față de 6,40 euro per capita pentru țările Vișegrad. În consecință, există disparități intraregionale destul de puternice, adesea incongruente cu principiile generale de alocare și gestionare a fondurilor UE. Cum se poate explica, bunăoară, ca volumul de asistență UE pe cap de locuitor pentru Bulgaria este cam de două ori mai mare decât cel alocat României?

Văzută în termeni absoluți, asistența UE pentru transformarea țărilor Europei Centrale și de Est este destul de redusă (7,593 miliarde Euro între 1990 și 1997), cel puțin în comparație cu ajutorul de transformare acordat Germaniei de Est între 1991 și 1995 (775,7 miliarde DM sau 413,9 miliarde Euro).

Volumul de asistență comunitară pentru aceste țări, raportat la PIB, reprezintă în medie 0,8%.

În ce privește condiționalitatea, UE și-a ajustat politicile la criteriile FMI, ghidate, după cum s-a menționat mai sus, de consensul de la Washington.

După Consiliul European de la Luxembourg din 1997 ajutorul de transformare a fost înlocuit de asistența de pre-aderare.

12.3.3. Asistența de pre-aderare (pentru țările candidate la aderare, 2000-2006)

Începând cu anul 1997 PHARE a fost transformat într-un instrument financiar de pre-aderare, destinat susținerii reformelor instituționale. Spre deosebire de perioada 1989-1997, pe parcursul căreia PHARE a operat în baza cererii procesului de tranziție economică, programele de astăzi se concentrează în exclusivitate asupra priorităților de aderare definite de Consiliu în cadrul Parteneriatului de Aderare pentru fiecare țară candidată.

Aceasta schimbare a permis Comisiei să identifice anumite soluții pentru disfuncțiile menționate mai sus. Începând cu anul 2000 programul PHARE a fost completat cu doua instrumente noi de pre-aderare: ISPA și SAPARD

12.3.3.1. Programele ISPA și SAPARD

Programul ISPA (Instrumentul politicilor structurale de pre-aderare) a fost lansat în 1999, avînd, inițial, menirea de a sprijini financiar implementarea proiectelor în domenii prioritare legate de protecția mediului și infrastructură (transport în mod special) din cele 10 țări candidate la aderare, pentru perioada 2000-2006.

Programul are un buget de 1.1 mld. Euro, dintre care 452 mln. Euro sunt rezervate pentru România și Bulgaria. Programul este complementar programului PHARE, fiind inclus în aceeași strategie de coeziune economică și socială.

ISPA este gestionat de Directoratul General pentru Politică Regională. Acest fapt permite (i) conectarea automată a țărilor (la momentul aderării la UE) la asistența structurală pentru regiunile mai slab dezvoltate ale UE, inclusiv preluarea finanțării pentru proiectele începute în cadrul ISPA în cadrul politicii regionale a UE.

SAPARD (Programul special de aderare pentru agricultură și dezvoltare rurală) a fost lansat în 1999, avînd menirea de a ajuta țările candidate la aderare să depășească problemele legate de ajustarea structurală în domeniul agriculturii și în sectoarele rurale, precum și în implementarea Acquis-ului comunitar privind politica comună în agricultură și legislația corespunzătoare.

Programul e prevăzut pentru perioada 2000-2006 și a avut un buget anual de 650 mln. Euro pentru cele 10 țări candidate la aderare. Bugetul pentru România și Bulgaria pentru anul 2004 constituie 225.2 mln. Euro.

Gestionarea programului a fost preluată de Directoratul General pentru Agricultură a UE, ceea ce permite asigurarea continuității proiectelor și după aderarea țărilor la UE.

12.3.3.2. Obiectivele asistenței de pre-aderare

Fiecare fond de pre-aderare are unul sau mai multe obiective proprii. Aceste obiective sunt legate de asistența de transformare, fiind, în același timp, puternic ancorate în viitor. Într-o anumită măsură UE pornește de la ideea că acest ajutor reprezintă o așa numita fază de convergență. În acest fel PHARE a început a fi utilizat pentru a ajuta țărilor candidate să se pregătească să beneficieze de Fondurile Structurale după aderare. Pornind de aici, programul se concentrează asupra a două obiective principale: consolidarea instituțiilor și investițiile necesare pentru implementarea *acquis-ului comunitar* (cooperarea transfrontalieră, coeziunea economică și socială). ISPA are drept obiectiv susținerea sectoarelor de protecție a mediului și a celui de transport în conformitate cu legislația comunitară. SAPARD urmărește scopul de a susține eforturile țărilor candidate în domeniul dezvoltării rurale și implementarea *acquis-ului comunitar* în domeniul agriculturii.

În cadrul PHARE alocările naționale plurianuale sunt determinate de către Comisie în funcție de numărul populației, PIB pe cap de locuitor, „rezultatele precedente”, „necesități”, „capacitatea de absorbție” și progresele în implementarea Parteneriatului de aderare. Pentru ISPA Comisia utilizează aceleași criterii ca și pentru fondurile de coeziune.

12.3.3.3. Principiile asistenței de pre-aderare

Asistența de pre-aderare este construită pe următoarele principii: programare, descentralizare, co-finanțare și evaluarea automată a gestionării programelor.

Programarea

Spre deosebire de asistența pentru transformare, cea de pre-aderare este plasată într-un cadru unic de programare. Principiul de programare are drept bază Parteneriatul de aderare (PA) definit de către Consiliul European de la Luxembourg din decembrie 1997. Fiecare PA stabilește o listă de priorități pe termeni scurți și mijlocii pentru fiecare din țările candidate. Prioritățile sunt stabilite în funcție de „domeniile vulnerabile ale fiecărei țări, unde se cer eforturi suplimentare pentru alinierea la normele europene”.

PHARE, ISPA și SAPARD sunt supuse principiului de programare. În cadrul PHARE fiecare țară candidată își elaborează propriul Program național pentru adoptarea *acquis-ului* (PNAA). PNAA nu influențează PA, dar îl completează cu un calendar exact de realizare a priorităților și cu un index al resurselor umane și financiare necesare pentru aceasta.

Descentralizarea

Principiul de descentralizare a fost lansat în 1998 și raforsat în 2001. Acest principiu implică delegarea unor responsabilități importante unei autorități contractante a țării beneficiare. Comisia practică două tipuri de descentralizare în programarea instrumentelor de pre-aderare: descentralizarea *a priori* și descentralizarea *a posteriori*. În primul caz se produce un transfer parțial de responsabilități unui coordonator național (de

regulă, un înalt funcționar desemnat de guvernul țării respective) atât la nivelul de programare, cât și la cel de evaluare a programelor. PHARE și ISPA sunt supuse principiului de decentralizare *a priori*, iar SAPARD funcționează în baza decentralizării *a posteriori*.

Co-finanțarea

Co-finanțarea este un principiu bine cunoscut statelor membre ale UE care beneficiază de fonduri structurale. ISPA și SAPARD funcționează după acest principiu, în timp ce PHARE reprezintă o excepție. ISPA poate finanța pînă la 75% dintr-un proiect. În cadrul SAPARD contribuția comunitară poate acoperi pînă la 75% din cheltuielile unui proiect, iar în cazul în care investițiile nu sunt generatoare de venituri substanțiale – chiar și 100%. Statistic, în cele mai multe cazuri, ajutoarele europene nu depășesc 50% din bugetul total al proiectelor.

12.3.4. Programe eclectice de asistență (pentru țările Procesului de Stabilizare și Asociere, 2000-2006)

Așa numitele programe eclectice de asistență (CARDS) se află la intersecția celor trei tipuri menționate anterior: de dezvoltare, de transformare și de pre-aderare, insumând caracteristici ale tuturor, sub aspect de principii, priorități, resurse și metode de gestionare a acestora, etc..

12.3.4.1. Programul CARDS

Chiar denumirea programului trădează acest caracter eclectic: CARDS – este asistența comunitară pentru reconstrucție, dezvoltare și stabilizare. Spre deosebire de TACIS sau PHARE denumirea programului nu face referințe la un areal geografic, ci la un stadiu al procesului de transformare. Programul a fost adoptat în decembrie 2000, cu obiectivul de a sprijini participarea țărilor din Balcani la Procesul de Stabilizare și Asociere.

Procesul de Stabilizare și Asociere este piatra de temelie a politicii UE pentru această regiune. El este menit să promoveze stabilitate în cadrul regiunii, facilitând în același timp apropierea de UE. Elementul cheie al Procesului de Stabilizare și Asociere este Acordul de Stabilizare și Asociere care se încheie cu țările care înregistrează un progres suficient la capitolul reforme politice și economice și probează capacități administrative suficiente pentru aceasta.

Acest acord reprezintă pentru țările regiunii, o primă formă de relații contractuale cu UE. *De notat, că relațiile Republicii Moldova cu UE au fost formalizate încă în 1994 și ar putea fi avansate, în cazul întrunirii intereselor politice, în forma unui Acord de Stabilizare și Asociere, cu atât mai mult cu cât specificul procesului de transformare al Republicii Moldova la această etapă probează o serie întregă de similitudini cu cel al țărilor balcanice (fragilitatea statului, fragmentarizare cu efectele implicite asupra economiei, efectele extinderii UE spre Est, etc.), necesitând tocmai ajutor de reconstrucție, dezvoltare și stabilizare.*

Procesul de Stabilizare și Asociere este menit să sprijine fiecare țară în parte să atingă individual obiectivul de integrare europeană.

Pentru perioada 2000- 2006 prin intermediul acestui program regiunea va beneficia de 4,6 miliarde Euro. Obiectivele programului țin de:

- reconstrucție, stabilizare democratică, reconciliere și întoarcerea refugiaților;
- dezvoltarea instituțională și legislativă, inclusiv armonizarea cu normele și modelele de abordare UE, în vederea promovării democrației și a principiilor unui stat de drept, a sprijinirii societății civile și a mediilor și a unei economii libere de piață;
- dezvoltarea economică și socială durabilă, inclusiv reforme structurale;
- promovarea unor relații mai strânse cu și între țările regiunii, cu țările UE și cu țările Europei Centrale candidate la aderare.

12.3.4.2. CARDS TWINNING

Cel mai important element al Procesului de Stabilizare și Asociere i-l reprezintă perspectiva oferită țărilor din Balcani de a deveni țări candidate la aderare. Această deschidere către țările Procesului a fost reconfirmată la Reuniunea Consiliului European de la Thessaloniki din iunie 2003.

Tocmai aceste evoluții pe plan politic au determinat luarea anumitor decizii legate de extinderea mai multor instrumente de asistență elaborate în contextul procesului de integrare europeană și asupra țărilor Procesului de Stabilizare și Asociere. Unul din aceste instrumente este programul *Twinning* exportat, într-o formă adaptată realităților țărilor acoperite de CARDS.

CARDS Twinning sprijină și finanțează înrolarea funcționarilor publici din țările UE în calitate de consultanți ai instituțiilor beneficiare din țările respective, pentru o perioadă de cel puțin 12 luni. Obiectivul de bază este implementarea programelor de *institution building*. Un proiect *twinning* implică, de regulă, o serie de activități precum seminare, training, transfer de expertiză, consultanță juridică, etc..

Specificul programelor *twinning* ține de o colaborare foarte strânsă între parteneri. Atât statul membru al UE, cât și administrația țării recipiente trebuie să fie implicați pe tot parcursul proiectului *twinning*. În cadrul acestui program partenerii se angajează în egală măsură pentru atingerea unor rezultate bine conturate încă de la momentul programării proiectului. Tocmai acest aspect distinge calitativ programele *twinning* de alte programe comunitare, unde expertiza UE nu-și asumă responsabilități clare pentru rezultatele concrete ale proiectelor și nu stimulează, în acest fel, crearea unor parteneriate durabile.

Pe parcursul anului 2004 instrumentul *Twinning* urmează să fie extins asupra tuturor țărilor din Balcani. Acesta nu este un program regional *per se*, ci doar un instrument pus la dispoziția tuturor țărilor din regiune, dar care urmează să fie finanțat prin intermediul alocărilor naționale CARDS.

Proiecte *Twinning* sunt la moment în plină desfășurare în Albania și Croația. Domeniile acoperite de acestea sunt cele mai diverse: statistică, zone de privare a libertății, audit intern, azil, vame, poliția de frontieră, inspecția sanitară la frontieră, etc.

12.3.4.3. Programul TEMPUS

Un alt program european, extins recent și asupra țărilor acoperite de CARDS este TEMPUS. În prima sa fază TEMPUS a fost lansat în anul 1990 în vederea sprijinirii reformelor educaționale în țările Europei Centrale și de Est. Așa numitul TEMPUS I (1990-1993) a avut drept obiectiv primar reformarea învățământului superior după căderea zidului de la Berlin. De atunci programul a fost renovat de trei ori (Tempus II, Tempus II bis, și Tempus III – 2000-2006).

Programul încurajează instituții din statele membre ale UE și țările partenere să se angajeze într-un gen de cooperare structurată numită *consortia*. În acest fel se crează parteneriate durabile între instituții, cu un set clar de obiective. Proiectele ce sprijină crearea acestor parteneriate se numesc *Proiecte Europene Comune (Joint European Projects /JEPs/)* și sunt, de regulă, sprijinite financiar pentru doi sau trei ani.

TEMPUS oferă, de asemenea așa numitele Granturi Individuale de Mobilitate (Individual Mobility Grants /IMGs/) persoanelor fizice angajate în instituții superioare de învățământ care lucrează în anumite domenii specifice în alte țări.

TEMPUS sprijină nu doar instituțiile superioare de învățământ și angajații acestora, ci și instituții și organizații non-academice, ONG-uri, companii de business, autorități publice, etc..

La moment toate cele 5 țări balcanice sunt eligibile pentru foondurile de cooperare tip *Consortia* cu statele membre ale UE.

Programul TEMPUS, este gestionat de Directoratul General pentru Educație și Cultură, Unitate „Tempus Programme – USA/Canada agreements” și finanțat de Fundația Europeană de Training.

12.3.4.4. Programul SIGMA

SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management) este o inițiativă comună a Comisiei Europene și a OECD. La moment, programul este finanțat de către Comisia Europeană și gestionat de către OECD.

Programul a fost lansat în 1992 cu scopul de a sprijini reformele administrative în țările aflate în tranziție, în special în cele 10 țări candidate la aderare plus Albania, Bosnia-Herțegovina și Macedonia.

Interesant este că SIGMA gestionează un program de pre-aderare (finanțat prin PHARE) și unul așa numit balcanic (finanțat prin CARDS) , folosind din ce în ce mai multe sisteme de management și resurse tehnice comune.

Prioritățile programului SIGMA sunt:

- administrația publică și reforme administrative;
- capacități politice;
- managementul resurselor publice;
- audit extern;
- control financiar.

SIGMA oferă sprijin pe următoarele trei căi:

- evaluări generale ale reformei administrației publice în regiune;
- organizarea cursurilor pan-regionale de training în domeniile prioritare ale programului;
- asistență individuală oferită administrației unei țări pentru implementarea reformelor.

12.3.4.5. Programul ERASMUS MUNDUS

Programul ERASMUS MUNDUS este un program european de cooperare de schimb academic, deschis pentru țări terțe. Acest program oferă, începând cu anul academic 2004, studenților și tinerilor cercetători din Ucraina, Republica Moldova și Belarus, posibilitatea de a obține burse de studiu și de cercetare în țările UE.

Programul are trei direcții. Prima direcție va finanța 90 cursuri de masterat Erasmus Mundus. În acest fel vor fi oferite granturi pentru 5000 absolvenți ai instituțiilor superioare de învățământ din țările terțe în țările UE și pentru 4000 absolvenți din țările UE în țările terțe. Cea de-a doua direcție va oferi câte 1000 de burse de cercetare pentru tineri din țările terțe și din UE. Direcția a treia va sprijini 100 parteneriate între programele de masterat Erasmus Mundus și instituții superioare de învățământ din țările terțe.

Durata programului este de 5 ani (2004 -2008), bugetul total constituind 230 mld. euro. 90% din buget vor fi alocate pentru burse.

12.4. Asistența pentru dezvoltare (pentru alte țări, inclusiv statele succesoare ale URSS, 1991 -2006)

Programele de asistență pentru dezvoltare sau asistența tehnică sunt elaborate de Directoratul pentru Dezvoltare al Comisiei Europene. Acest tip de asistență este alocat pentru 160 țări și regiuni din Europa de Est și Asia centrală, Orientul apropiat și Mijlociu, țările Africii și ale spațiului Caribic, ale Oceanului Pacific, America Latină și Asia. Statele succesoare ale URSS au fost plasate, spre deosebire de toate celelalte țări post-socialiste din Europa, anume în acest tip de asistență. Deosebirile de esență constau în aspectul non-politic al programelor, lipsa de condiționalitate, abordarea nediferențiată, accentul asupra asistenței tehnice (cu un pachet de investiții foarte redus), rigiditatea, nivelul redus de coordonare a programului de bază (TACIS) cu alte instrumente de asistență ale UE (asistență macro-financiară, Programul de Securitate Alimentară, etc.).

12.4.1. Programul TACIS. Noul Concept

Programul a fost lansat în 1991 pentru sprijinirea statelor succesoare ale URSS (cu excepția statelor baltice) în tranziția spre economia de piață, consolidarea democrației și a statului de drept. Acest program va funcționa până la finele anului 2006, urmând să fie substituit de Instrumentul de Vecinătate al UE.

Noul concept TACIS a fost lansat în martie 2004 și constă din trei compartimente:

1. Strategia și abordarea generală.
2. Strategii regionale și bilaterale (pe țări) și Programe Indicative.
3. Implementarea și ajustarea instituțională.

12.4.1.1. Strategia și abordarea generală

Asistența TACIS până la finele lui 2006 va urmări două obiective:

- reducerea sărăciei;
- cooperarea cu UE, în domenii de interes strategic comun.

Aceste două obiective vor fi urmărite în implementarea Acordurilor de Parteneriat și Cooperare sau a noilor Planuri de Acțiuni în cadrul Politicii de Vecinătate a UE.

Noul concept TACIS are o abordare mai diferențiată, stabilind în cazul fiecărei țări propria bilanță între obiectivul de reducere a sărăciei și cel de cooperare cu UE. În cazul Republicii Moldova abordarea este bifocală.

Spectrul de instrumente ale noului concept TACIS este extins semnificativ, incluzând, pe lângă tradiționala asistență tehnică (inclusiv consultanță), și twinning, investiții, sprijin pentru buget, etc.. Pentru fiecare țară în parte sunt selectate instrumentele de finanțare apropiate. În cazul Republicii Moldova acestea urmează să fie ajustate obiectivelor Planului de Acțiuni.

12.4.1.2. Strategii regionale și bilaterale (pe țări) și Programe Indicative

Programele indicative cuprind un set de obiective, ce țin de:

- stabilitate regională – inclusiv prevenirea conflictelor, reabilitare și reconstrucție, securitate alimentară, etc..
- democratizare, drepturile omului (inclusiv consolidarea societății civile)
- securitate, justiție și afaceri interne
- protecția mediului
- egalitatea sexelor
- educație, sănătate și protecție socială
- creștere economică și dezvoltarea sectorului privat
- rețele de infrastructură
- securitate nucleară și non-proliferarea

Fiecare strategie pe țară cuprinde un număr redus de aspecte din această listă. Acestea sunt selectate în baza (i) intereselor strategice de cooperare între țara în cauză și UE și (ii) a tipului de sărăcie.

Programul regional TACIS cuprinde aspectele menționate mai sus din perspectiva cooperării transfrontaliere.

Noul concept TACIS presupune, de asemenea, o legătură mai strânsă între asistență și dialogul politic cu UE în cadrul APC-urilor sau a Planurilor de Acțiuni.

12.4.1.3. Implementarea și ajustarea instituțională

Noul concept TACIS se axează pe două tipuri de proiecte:

- proiecte mari, pe termen lung, flexibile la nivel conceptual, bazate pe mai multe instrumente și orientate spre un anumit sector, care vor lua, în mod special, în calcul capacitatea de absorbție a țărilor în cauză;
- proiecte mici și consultanță pentru sprijinirea activității ONG-urilor, în special în domeniul democrației și a drepturilor omului.

În vederea accelerării implementării proiectelor sunt simplificate procedura și mecanismele de livrare. Un accent puternic se pune pe cooperarea cu alți donatori internaționali și cu țările partenere în proiecte.

Bugetul UE pentru Republica Moldova pentru perioada 2004-2006 prevede fonduri în sumă de aproximativ 10 mln. € anual. Pe lângă aceasta va fi deschisă o linie de finanțare în sumă de 500 mln. € la Banca Europeană de Investiții pentru Ucraina, Rusia, Moldova și Belarus pentru finanțarea proiectelor în următoarele domenii: protecția mediului, transport, telecomunicații, infrastructură în sectorul energetic, în special coridoare trans-europene, cu aspect trans-frontalier pentru un stat membru al UE). Volumul de asistență ce va reveni Republicii Moldova pe această cale nu este clar stabilit și va ține de numărul și calitatea proiectelor propuse.

12.4.1.4. Programe în curs de implementare

TACIS sprijină în prezent mai multe programe în Republica Moldova, printre care:

- Programul de infrastructură la posturile de frontieră Leușeni-Ungheni-Giurgiulești (începând cu 1997);
- Programul de cooperare transfrontalieră (dezvoltarea sectorului privat în agricultură, stimularea activității întreprinderilor mici și mijlocii, stimularea și încurajarea antreprenoriatului și a sectorului informal) la Ungheni (octombrie 2002 – octombrie 2004) ;
- Programul de informare și educație în domeniul protecției mediului (elaborarea unui pachet informational pentru oficialități, reprezentanți ai ONG-urilor și a publicului larg, instruirea echipelor naționale și formarea formatorilor, proiecte pilot la nivel național și regional) (octombrie 2002-decembrie 2004);
- Consolidarea managementului la frontieră (activități menite să faciliteze traficul de persoane și de bunuri la frontieră, precum și să combată activități criminale, precum traficul ilicit de persoane, etc.) (decembrie 2003 – decembrie 2004)
- Programul de armonizare a sistemului de standardizare din Republica Moldova (armonizarea legislației, dezvoltarea resurselor umane, capacități instituționale, promovarea cooperării internaționale în acest domeniu) (aprilie 2003 – aprilie 2005)
- Programul de consultanță politică pentru oficiile Prim-ministrului și al Ministrului Economiei (elaborarea și implementarea Programului de reforme al Guvernului Republicii Moldova și, în particular, a Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (11 martie 2004 – 11 martie 2005)

12.5. Instrumentul european de vecinătate și cooperare

Instrumentul european de vecinătate și cooperare (IEVC) se află încă în proces de elaborare, venind să completeze, începând cu anul 2007, sursele existente de asistență pentru țările vizate în politica de vecinătate UE.

În Comunicarea sa din iulie 2003 Comisia propusese trei alternative pentru elaborarea acestui instrument:

1. Extinderea unui instrument existent de cooperare asupra conținuturilor și a arealului geografic al politicii de vecinătate;
2. Crearea unui Regulament nou care ar gestiona Instrumentul de vecinătate pentru finanțarea activităților în cadrul și în afara UE;
3. Concentrarea eforturilor asupra unei mai bune coordonări între instrumentele existente.

După examinarea acestor opțiuni poziția Comisiei este că opțiunea a doua răspunde cel mai exact naturii instrumentului propus și ar permite, în consecință, depășirea problemelor actuale de coordonare. Comisia s-a pronunțat, de asemenea, pentru folosirea unui singur capitol de buget atât pentru acțiunile interne, cât și pentru cele externe. Instrumentul va opera prin intermediul unui mecanism de gestionare unic și cu un set unic de proceduri.

În propunerea sa privind perspectivele și angajamentele financiare pentru anii 2007-2013 Comisia include noul IEVC în setul celor șase instrumente financiare care vor sprijini relațiile externe ale UE după anul 2006.

În ce privește baza juridică, tocmai datorită naturii duale a instrumentului (care acoperă politica externă și coeziunea socială și economică în cadrul UE și care are ambiția de a opera pe ambele părți ale frontierei UE) nu există precedente relevante în scurta istorie a politicii de asistență UE. În acest domeniu se lucrează, la moment știindu-se doar că instrumentul va fi construit pe principiile programelor transfrontaliere existente, cum ar parteneriatul, programarea multianuală și co-finanțarea.

În conformitate cu Comunicarea Comisiei din iulie 2003, IEVC va acoperi geografic întreaga frontieră dintre statele membre ale UE, pe de o parte, și statele cuprinse în politica de vecinătate a UE, pe de altă parte. IEV va sprijini cooperarea transfrontalieră implicând beneficiari din cel puțin un stat membru al UE și un stat partener. Instrumentul va înlocui toate programele transfrontaliere interne și externe existente din statele membre și statele din regiunile adiacente viitoarei frontiere UE.

IEVC va fi conceput în baza experienței acumulate pe parcursul stabilirii programelor de vecinătate pentru perioada 2004-2006. Punctele cheie ale instrumentului rămân identice cu obiectivele identificate în Comunicarea Comisiei din iulie 2003:

- promovarea dezvoltării durabile în regiuni pe ambele părți ale frontierei;
- întreprinderea acțiunilor comune întru depășirea sfidărilor comune în domenii precum: protecția mediului, ocrotirea sănătății, prevenirea și combaterea crimei organizate;
- asigurarea, prin acțiuni comune, a unor frontiere eficiente și sigure;
- promovarea acțiunilor transfrontaliere locale de tip „om-la-om”.

IEVC va finanța proiectele comune ale statelor membre ale UE și ale partenerilor acestora din vecinătatea UE. Scopul urmărit ține de complementarizarea instrumentelor de finanțare interne și externe care, la moment, pot opera doar pe una din părțile frontierei UE. Comisia este de părere că noul Instrument de vecinătate ar trebui să ofere sprijin țărilor vizate, în domeniul cooperării transfrontaliere, în câteva sectoare specifice, adițional celor acoperite de programele existente în prezent. În acest fel, programele de vecinătate urmează să aducă o valoare adăugată la cooperarea regională, transnațională și transfrontalieră, inclusiv pentru perioada 2004-2006.

Din punct de vedere al structurii IEVC urmează să opereze pe două căi de finanțare.

Prima cale va sprijini cooperarea transfrontalieră. Programele vor fi, în cea mai mare parte, bilaterale, deși programele multilaterale, în special în cazul frontierelor maritime, nu sunt excluse. Atât în faza de selectare a programelor, cât și în cea de implementare vor fi implicați reprezentanți ai autorităților naționale, regionale și locale ale statelor membre ale UE și ale țărilor partenere. Comisia nu a convenit încă asupra tipului de organ managerial care va prelua gestionarea acestor programe.

Calea a doua va oferi un sprijin mai flexibil pentru cooperarea largă transnațională, implicând, iarăși, actori și beneficiari atât din statele membre ale UE, cât și din țările partenere. Domeniile prioritare de cooperare vor fi: protecția mediului, securitatea energetică, telecomunicații și rețele de transport, ocrotirea sănătății, prevenirea și combaterea crimei organizate. În acest caz, Comisia își rezervă posibilitatea de a identifica, selecta și a propune spre finanțare proiecte de o importanță politică sau tehnică majoră. Pentru aceste programe va fi eligibil întregul teritoriu al statelor membre ale UE și părțile relevante ale țărilor partenere. Gestionarea procesului de implementare va fi, de asemenea, preluată de Comisie. La cererea țărilor partenere, implementarea ar putea fi delegată unor agenții executive, în acest fel asigurându-se un management indirect al programelor.

În ce privește *bugetul*, Comisia a anunțat decizia de a majora volumul de fonduri alocate anual pentru IEVC, în comparație cu programele de vecinătate din anii 2004-2006. Această majorare ține, în primul rând, de angajamentele asumate de țările UE la Monterrey în 2002, de a ridica, până în 2007, alocările pentru politica de asistență până la 0,7% din PIB. Cu toate acestea nu este clar care va fi proporția resurselor alocate pentru programele și proiectele finanțate pe prima cale și pentru cele finanțate pe calea a doua, după cum nu există claritate nici asupra proporției resurselor care vor reveni țărilor UE și așa numitelor țări partenere.

La momentul actual țările vizate, Moldova inclusiv, dispun de anumite posibilități de a-și promova interesele la capitolul asistență prin intermediul planurilor de acțiuni, acestea servind, în conformitate cu Comunicarea Comisiei din 12 mai 2004 „European Neighbourhood Policy. Strategy paper”, drept punct de referință pentru programarea ajutoarelor UE.

În conformitate cu comunicarea menționată, Programul de vecinătate va fi elaborat în baza programelor existente. La baza IEVC vor sta două instrumente: asistența tehnică și *twinning*.

Volumul de fonduri care va fi rezervat pentru Instrumentul de Vecinătate nu se cunoaște la moment. Fiindcă politica de vecinătate urmează să devină o prioritate a UE, fondurile programelor existente sau ale succesoarelor acestora urmează să fie majorate substanțial. Comisia examinează, de asemenea, posibilitatea deschiderii anumitor programe comunitare cu profil cultural, educațional, de protecție a mediului, tehnic, științific și pentru țările cuprinse în politica de vecinătate.

Programul *Erasmus mundus* a fost deja extins asupra Republicii Moldova, Ucrainei și Belarus. Extinderea programului *Tempus* (versiunea *Tempus plus*) asupra țărilor cuprinse în politica de vecinătate este, de asemenea, posibilă. Planurile de acțiuni urmează doar să facă referințe la anumite domenii concrete care ar putea fi sprijinite prin intermediul acestor programe.

Reformarea și modernizarea sistemelor de învățământ fiind o condiție *sine qua non* pentru competitivitatea economică și pentru stabilitatea politică și socială, accesarea acestor programe este considerată a fi de o importanță majoră.

În consecință se poate spune că conjunctura actuală se prezintă, în pofida gradului redus de flexibilitate al Comisiei la acest capitol, drept una mai mult sau mai puțin favorabilă pentru expunerea propriilor puncte de vedere în legătură cu conectarea la anumite programe sau proiecte existente.

12.6. Programele de asistență ale Uniunii Europene pentru Republica Moldova în perioada 2005-2006.

În perioada 2005-2006 Republica Moldova va putea beneficia de participarea la două tipuri de programe de asistență ale Uniunii Europene:

1. **Programele de vecinătate:** TACIS CBC și programul transnațional CADSES din grupul INTERREG III B

2. **Programele cu caracter academic:** YOUTH, ERASMUS MUNDUS și TEMPUS PLUS

12.6.1. Programele de vecinătate. Aspecte generale

La 1 iulie 2003 Comisia Europeană a adoptat documentul numit "Pavând calea spre Noul Instrument de Vecinătate" care determină modul de funcționare a instrumentelor de asistență pentru cooperarea transfrontalieră în perioada 2004-2006: INTERREG, Phare CBC, Tacis CBC, Meda și Cards. Toate aceste programe sunt numite convențional *programe de vecinătate*. Prin intermediul acestora Uniunea Europeană urmează să sprijine acțiunile cu caracter transfrontalier pe cei 10.000 km de frontieră cu Rusia, Ucraina, Belarus, Moldova, țările din Balcani și țările bazinului Mării Mediteranene. Bugetul prevăzut de Comisie pentru toate programele de vecinătate constituie 955 mln. €, dintre care 700 mln - din fondurile INTERREG, 75mln. - din fondurile TACIS, 45 mln. - din fondurile MEDA și 90 mln. - din fondurile PHARE.

Toate aceste programe urmăresc câteva obiective comune:

1. Promovarea dezvoltării economice și sociale durabile în regiunile de frontieră
2. Soluționarea în comun a problemelor în domeniile: protecția mediului, protecția sănătății și combaterea crimei organizate
3. controlul eficient și sigur la frontieră
4. promovarea contactelor locale "de la om la om"

Cele mai importante instrumente pentru atingerea acestor obiective sunt considerate a fi (i) clauza "Free Trade Rendezvous", stipulată în articolul 5 al Acordurilor de Parteneriat și Cooperare (APC), care prevede perspectiva unui regim de comerț liber în cazul întrunirii premizelor necesare, și (ii) majorarea cotei de *twinning* în programele de asistență TACIS.

Pe lângă scopul general de a oferi sprijinul și expertiza necesară pentru proiectele cu caracter transfrontalier, programele de asistență ale Uniunii Europene pentru perioada 2005-2006 vor servi drept bază pentru Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (începând cu anul 2007). În procesul de complementarizare a instrumentelor diferite de finanțare (spre exemplu: TACIS CBC și CADSES) urmează astfel să se pună în evidență aspectele vulnerabile ce țin de priorități, instrumentarii, proceduri, etc..

12.6.2.1. Programele de vecinătate pentru Republica Moldova

În perioada 2005-2006 Moldova va beneficia de două programe de vecinătate, și anume: programul de cooperare transfrontalieră cu România TACIS CBC și Programul regional transnațional CADSES. Bugetul total prevăzut pentru Republica Moldova este de 10 milioane Euro. Aceste mijloace sunt din fondurile programului TACIS, dar pot fi folosite și pentru finanțarea proiectelor în cadrul CADSES.

Instituțiile implicate

În gestionarea tuturor programelor de vecinătate ale UE sunt implicate trei tipuri de instituții:

1. *Instituțiile fondurilor interne* (în cadrul UE).

2. *Instituțiile fondurilor externe* (unitatea de coordonare a programului (în cazul Republicii Moldova: (i) Biroul TACIS care are mandatul de a pregăti și a implementa programul TACIS, inclusiv identificarea proiectelor, și (ii) Biroul Național de Coordonare în cadrul Departamentului Relații Externe al Ministerului Economiei, care are misiunea de a coordona programele de asistență cu instituțiile beneficiare și de a oferi asistență Biroului TACIS în identificarea proiectelor, pregătirea și implementarea acestora)

2. *Instituțiile comune de gestionare* (Comitetul comun de selectare a proiectelor, Comitetul comun de gestionare a proiectelor și Secretariatul tehnic comun)

Elementul nou față de programele vechi de cooperare transfrontalieră urmează să-l constituie, în conformitate cu Ghidul de implementare al programelor de vecinătate, reprezentantul țării în comitetele de gestionare comună a proiectelor.

12.6.2.1. Programul de asistență tehnică pentru țările CSI în domeniul cooperării transfrontaliere TACIS CBC

Programul de cooperare transfrontalieră TACIS CBC va funcționa în baza noului Concept lansat în martie 2004. În conformitate cu acest Concept asistența acordată va urmări două obiective:

- reducerea sărăciei;
- cooperarea cu UE, în domenii de interes comun.

În cazul Republicii Moldova prioritățile urmează a fi stabilite în conformitate cu Strategia de creștere economică și reducere a sărăciei pentru anii 2004-2006 (pentru primul obiectiv) și cu Planul de Acțiuni UE-Moldova (pentru obiectivul al doilea).

Criteriile de eligibilitate și procedura de selectare

Aria geografică

Republica Moldova este unica țară la frontiera de Est a Uniunii Europene acoperită în întregime de programele de vecinătate, ceea ce înseamnă că nu există restricții geografice de eligibilitate a proiectelor.

Domenii de activitate

Sectoarele sprijinite în mod special de TACIS CBC sunt cele menționate drept prioritare în politica de vecinătate a UE, și anume:

- dezvoltarea economică și socială;
- protecția mediului;
- migrația ilegală și traficul;
- gestionarea eficientă a frontierei;
- contactele de la om la om.

Aplicanți

Lista aplicanților eligibili pentru proiectele TACIS CBC (din partea RM) include: autorități publice regionale și locale, organizații publice regionale și locale, municipalități și comune; asociații profesionale, camere de comerț, asociații regionale; structuri non-guvernamentale, sindicate, etc..

Pe lângă aplicanții din Republica Moldova și partenerii din România, în cadrul acestor proiecte pot participa și reprezentanți ai țărilor terțe, cu propriile contribuții financiare și în calitate de subcontractanți.

Costuri

În conformitate cu noul Concept TACIS, programul urmează să sprijine financiar două tipuri de proiecte:

1. de 50.000 Euro -1 mln. Euro (în cazuri excepționale, peste 1 mln. Euro)

Proiecte mari, pe termen lung, flexibile la nivel conceptual, bazate pe mai multe instrumente (asistența tehnică, *twinning*, pachet investițional, etc.).

2. până la 50,000 Euro

Proiecte mici și consultanță pentru sprijinirea activității ONG-urilor, în special în domeniul democrației și a drepturilor omului.

Durata proiectelor

Durata medie este de 12-24 luni, în funcție de costurile și obiectivele proiectului. Implicit, elementele interne ale proiectului (partea sprijinită de PHARE CBC) trebuie să fie de aceeași durată.

Co-finanțare

Principiul de co-finanțare prevede în cazul programelor transfrontaliere următorul co-raport procentual:

- Proiectele până la 50,000 Euro – min. 5% co-finanțare
- Proiectele între 50,000 și 300,000 Euro – min. 10% co-finanțare

- Proiectele petse 300,000 Euro – min. 25% co-finanțare

Cheltuielile de salariu pentru echipa de implementare a proiectului poate fi considerată co-finanțare.

12.6.2.2. Programul comunitar de cooperare interregională pentru spațiul Central Adriatic Dunărean și Sud-Est European INTERREG III B CADSES

INTERREG III B CADSES face parte din grupul B al inițiativelor INTERREG a Comunității Europene. În total există trei grupuri ale acestui program (A,B și C) și trei faze de finanțare (INTERREG I, INTERREG II, INTERREG III).

CADSES este acronimul pentru spațiul Central Adriatic Dunărean și Sud-Est European. Programul este sprijinit financiar de Fondul European pentru Dezvoltare Regională (ERDF), ca parte a Fondurilor Structurale, și este co-finanțat de țările partenere. Perioada de finanțare cuprinde perioada 2000-2006, iar cea de implementare a proiectelor a fost extinsă pînă în 2008.

Bugetul CADSES pentru perioada 2000-2006 cuprinde 259 mln. euro (dintre care 119,7 miln. din ERDF și restul din contribuțiile private și cele naționale de co-finanțare). În prezent mai sunt disponibile 61,6 mln. Euro (fondul ERDF).

Odată cu includerea CADSES în lista programelor de vecinătate, programul a fost extins și asupra Moldovei și Ucrainei, urmând ca proiectele înaintate de aceste țări să fie finanțate din fondurile TACIS (în sumă de 5 mln. Euro pentru perioada 2004-2006).

Programul transnațional CADSES sprijină financiar participarea țărilor în programe și/sau proiecte cu caracter tranșional, în următoarele domenii:

1. Activități de coeziune socială și economică:

- elaborarea strategiilor comune pentru dezvoltarea spațiului
- dezvoltarea urbană, promovarea rețelelor de dezvoltare urbană și colaboare
- impactele imigrației
- sisteme eficiente de transport și accesul la societatea informațională, etc.

2. Promovarea și gestionarea eficientă a resurselor naturale și a patrimoniului cultural:

- protecția și dezvoltarea patrimoniului cultural
- protecția și dezvoltarea resurselor naturale

3. Protecția mediului:

- promovarea protecției mediului și a gestionării resurselor
- promovarea managementului de risc și prevenirea calamităților naturale
- promovarea gestionării integrate a apelor

CADSES nu are o reprezentanță în Republica Moldova. Instituțiile abilitate cu funcții de asistență și consultanță pentru așa numitele țări terțe (care nu au acces la ERDF) sunt Punctele de Contact CADSES Transnațional de la Viena (inclusiv și pentru Republica Moldova) și de la Atena și Secretariatul tehnic Comun de la Drezda.

Deoarece CADSES a fost extins recent asupra Republicii Moldova există o serie întregă de neclarități și chiar inconcordanțe la nivel operațional. La moment nu există documente care ar specifica modalitatea de complementarizare a procedurilor și a priorităților între TACIS și CADSES. Nici Moldova și nici Ucraina nu au acces la ERDF, ceea ce face imposibilă participarea țărilor la cele mai multe din programele CADSES (în virtutea compatibilității reduse a procedurilor INTERREG și TACIS). La moment nu este clar nici care este cota de buget (din cele 5 mln.) pentru Republica Moldova.

Nu este clar nici tipul de proiecte eligibile pentru Republica Moldova. La moment există discrepanțe în acest sens între prevederile TACIS CBC și CADSES. CADSES operează cu proiecte între 500,000 și 5 mln. Euro, în timp ce bugetul TACIS CBC (pentru două țări) este de doar 5 Mln. Euro.

Deschiderea primului apel pentru proiectele din Republica Moldova este preconizată pentru luna mai 2005. Informații suplimentare la acest capitol vor fi disponibile la sfârșitul lunii aprilie pe pagina web a biroului de la Viena: <http://www.cadses.net/contact/contacts/ccp.html>). Curînd urmează să fie deschisă și secția Moldova pe această pagină.

12.6.3. Programele cu caracter academic

Odată cu lansarea politicii de vecinătate a UE a fost luată decizia de a extinde în primul rînd programele cu caracter academic asupra țărilor cuprinse în această politică. Astfel Republica Moldova a fost inclusă în lista țărilor beneficiare a programelor YOUTH, TEMPUS Plus și ERASMUS Mundus.

12.6.3.1. Programul comunitar pentru tineret YOUTH

Programul a fost lansat în 2000 și este destinat în primul rînd tinerilor între 15 și 25 din țările UE și țările partenere (țările CSI, țările balcanice, țările Europei Latine și țările mediteranene).

Programul sprijină următoarele 5 tipuri de acțiuni, dintre care doar acțiunile 1, 2 și 5 sunt deschise și pentru țările terțe (inclusiv Republica Moldova):

1. *Tineretul pentru Europa*

Călătorii de studiu și întâlniri între tineri (15-25 ani) din diferite țări.

2. *Serviciul European de Voluntariat*

În cadrul acestei acțiuni tinerii de vîrsta cuprinsă între 18 și 25 ani au posibilitatea de a petrece pînă la 12 luni peste hotare, în calitate de voluntari, oferind ajutor la implementarea proiectelor locale în cele mai diverse domenii: social, ecologic, cultural, noi tehnologii, agrement, sport, etc..

3. *Inițiative de tineret*

Prin intermediul acestei acțiuni tinerii între 18 și 25 de ani au posibilitatea de a implementa proiecte la nivel local.

4. *Acțiuni comune*

Aastă acțiune întrunește programele SOCRATES (educație), LEONARDO DA VINCI (training vocațional) și YOUTH (educație neformală).

5. *Acțiuni de sprijin*

Aceste acțiuni le complementarizează pe cele expuse mai sus. Printre ele se numără transferul de practici, training-uri pentru organizatorii de proiecte, etc..

Programul YOUTH este gestionat de (i) Comisia europeană și (ii) Agențiile Naționale de coordonare.

Proiectele sunt, de regulă, selectate de Comisiile naționale de coordonare. În cazul proiectelor de cooperare cu țările terțe, precum și a proiectelor prezentate de organizațiile europene non-guvernamentale, selectarea este efectuată direct de Comisia Europeană, cu participarea reprezentanților agențiilor naționale, a coordonatorilor naționali și a Forului european de tineret.

12.6.3.2. Programul comunitar de colaborare în domeniul învățământului superior TEMPUS plus

Programul TEMPUS este un program comunitar care promovează colaborarea dintre state UE și statele partenere în domeniul învățământului superior. Programul a cunoscut trei faze: Tempus I (1990 – 1993) axat primar pe reformarea învățământului superior după căderea zidului de la Berlin; Tempus II (1993-2002) și Tempus III (2002-2006).

Tempus III a fost recent extins și asupra celor cinci țări balcanice beneficiare a programului comunitar de asistență pentru reconstrucție, dezvoltare și stabilitate (CARDS). În faza sa actuală programul încurajează instituții din statele membre ale UE și țările partenre să creeze parteneriate durabile (numite *consortia*) între instituții de învățământ superior.

Tempus III sprijină instituții superioare de învățământ și angajații acestora (prin așa numitele granturi individuale de mobilitate), instituții și organizații non-academice, ONG-uri, companii de business, autorități publice, etc.

Programul este gestionat de Directoratul General pentru Educație și Cultura și finanțat de Fundația Europeană de Training.

Republica Moldova va putea participa în acest program începând cu anul 2007, când va fi lansată versiunea TEMPUS plus. Această nouă extensiune a programului va cuprinde toate țările acoperite de TACIS, de CARDS și de programul de asistență pentru țările mediteranene MEDA. Programul va urmări primar două obiective :

1. Sprijinirea reformelor în domeniul educației în țările partenere, în cadrul proceselor de transformare socială și economică din aceste țări

2. Internaționalizarea sistemului de învățământ superior.

Conceptul Comisiei pentru TEMPUS plus prevede următoarele tipuri de activități, ce urmează a fi sprijinite de acest program :

- proiecte comune (între țările UE și țările partenere): de ex. elaborarea planurilor de învățământ, optimizarea managementului învățământului superior, etc. ;
- acțiuni structurale și de completare a proiectelor comune (gen asistență tehnică) ;
- burse individuale de mobilitate : pentru elaborarea cererilor de proiect, pentru cursuri de perfecționare, participare la conferințe, etc..

Spre deosebire de versiunile anterioare ale programului, care au fost axate pe domeniul învățământului superior, TEMPUS plus va finanța și acțiuni din domeniul învățământului școlar, a învățământului profesional-tehnic și a instruirii pentru maturi. În domeniul învățământului școlar, spre ex. vor fi sprijinite următoarele acțiuni : planuri și programe școlare, familiarizarea în masă cu tehnologiile informaționale, spiritul antreprenorial, competențe sociale și interculturale, instruirea personalului didactic, etc..

Scopul major al programului ține de sporirea gradului de mobilitate a persoanelor antrenate în domeniile de învățământ (100.000 persoane din țările partenere urmează să beneficieze de așa numitele acțiuni de mobilitate (schimb academic, proiecte comune, etc.) în cadrul TEMPUS Plus).

I2.6.3.3. Programul comunitar de colaborare și schimb academic Erasmus Mundus

Erasmus Mundus este un program comunitar de cooperare în domeniul educației. Programul a fost lansat pentru așa numitele țări terțe și oferă studenților și cercetătorilor din Ucraina, Moldova și Belarus posibilitatea de beneficia de burse de studiu și de cercetare în țările UE.

Durata programului este de 5 ani (2004 -2008), începând cu anul academic 2004-2005. Bugetul total constituie 230 mln. Euro, dintre care 90 % vor fi alocate pentru burse de studiu și de cercetare.

Programul este axat pe următoarele 4 direcții de activitate:

1. *Crearea a 90 programe integrate de masterat Erasmus Mundus.* Programele vor fi lansate în cadrul unui consorțiu de cel puțin trei universități, din cel puțin trei țări europene. În cadrul programelor de masterat vor fi oferite granturi pentru 5000 absolvenți ai instituțiilor superioare de învățământ din țările terțe în țările UE și pentru 4000 absolvenți din țările UE în țările terțe.

2. *Burse de studiu și de cercetare.* Programul prevede 1000 burse de studiu și de cercetare pentru tinerii din țările UE în țările terțe și 1000 burse pentru tinerii din țările terțe în țările UE.

3. *Burse Erasmus Mundus. Parteneriate.* Prin lansarea programelor de masterat Erasmus Mundus se va crea posibilitatea de stabilire a cca 100 parteneriate între instituțiile

superioare de învățământ din țările UE și din țările terțe. Menirea acestor parteneriate este de a asigura continuitatea schimbului de studenți și cercetători între țările UE și țările terțe.

4. *Sporirea atractivității.* Erasmus Mundus va sprijini orice activitate menită să sporească atractivitatea și interesul față de sistemul educațional european. Vor fi finanțate acțiuni îndreptate spre perfecționarea profilului, a imaginii și a accesibilității instituțiilor superioare de învățământ europene, precum și aspecte legate de internaționalizarea învățământului superior, precum recunoașterea mutuală a diplomelor, etc.

12.7. Concluzii și recomandări

Perioada 2004-2006 este una tranzitorie în politica de asistență a Uniunii Europene. În baza experienței acumulate în gestionarea acestor programe va fi conceput Programul European de Vecinătate și Parteneriat (programul de asistență al UE începând cu anul 2007). De aceea, programele de asistență ale UE accesibile pentru Republica Moldova în perioada 2004 - 2006 urmează a fi explorate nu numai sub aspectul finanțării de proiecte, ci și pentru crearea și/sau ajustarea capacităților instituționale respective pentru colaborarea cu UE la capitolul asistență, începând cu anul 2007.

1. Este prematur să ne pronunțăm asupra volumului de asistență ce va fi acordat Republicii Moldova în cadrul instrumentului de vecinătate începând cu anul 2007. Judecând după principiile și schemele elaborate până în prezent pentru Instrumentul European de Vecinătate și Cooperare, acesta pare să sprijine în egală măsură țările membre ale UE și așa numitele țări partenere. Proportia angajamentelor financiare nu este specificată, țările cuprinse în politica de vecinătate riscând să beneficieze, în pofida majorării anunțate a fondurilor față de programele existente la moment (în cazul Moldovei TACIS) de mai puține resurse în termeni absoluți.

2. Instrumentul European pentru Vecinătate se află la moment în faza de elaborare și va veni să completeze, începând cu anul 2007, sursele existente de asistență pentru țările vizate în politica de vecinătate UE. La momentul actual țările vizate, Republica Moldova inclusiv, dispun de anumite posibilități pentru a-și promova interesele la capitolul asistență, deoarece punctul de referință pentru programarea ajutoarelor UE vor fi planurile de acțiuni.

3. Ar fi oportună solicitarea unui model de descentralizare a noului instrument de vecinătate similar cu cel aplicat în asistența de pre-aderare. Descentralizarea (prin intermediul delegării funcțiilor de la Bruxelles la reprezentanțele din țările respective) este un pas înainte spre reducerea barierelor în implementarea proiectelor. Modelele descentralizării *a priori* și *a posteriori* angajează mai activ țara recipientă și stimulează funcționarea eficientă a principiului de condiționalitate

4. Judecând după evoluțiile interne în cadrul UE și după documentele interne elaborate până în prezent, instrumentul de vecinătate nu va fi elaborat în mod automat după modelele PHARE, ISPA, SAPARD sau CARDS, ci va întruni mai multe caracteristici ale acestora. În interesul Republicii Moldova ar fi să insiste în Planul ei de Acțiuni cu UE ca instrumentul de vecinătate să depășească scopurile generale ale asistenței pentru dezvoltare (primar eradicarea sărăciei) și să conțină cât mai multe elemente ale unui program de asistență pentru transformare (de exemplu, după modelul PHARE cu sub-programele acestuia: *Jopp* pentru dezvoltarea sectorului privat, *Green at East* pentru protecția mediului, *ACE*, *TEMPUS plus* pentru educație și știință, *Lien* pentru domeniul social, *SIGMA* pentru instruirea funcționarilor, *Democracy* pentru formarea elitelor și consolidarea societății civile, etc.

4. Sa-r putea insista ca instrumentul Twinning să fie deschis, pînă la lansarea IEVC, și pentru Republica Moldova. Cu afît mai mult cu cît extinderea acestuia este o decizie politică care nu implică accesarea unor fonduri noi. Pînă în 2007 acest instrument ar putea fi finanțat din fondurile ramase din TACIS, iar din 2007 din instrumentul de vecinătate al UE sau orice alt program național elaborat pentru Republica Moldova. Avantajele țin atît de calitatea instrumentului, bazat pe parteneriate durabile între țările UE și țările beneficiare, cît și de avansarea pe calea integrării europene.

5. Pînă în anul 2006 și, cu o mare probabilitate, și în cadrul instrumentului de vecinătate începînd cu anul 2007, se va pune un accent sporit pe proiectele cu caracter transfrontalier cu România. Instrumentele de *twinning* în curs de elaborare și capacitatea de absorbție a fondurilor tocmai în acest domeniu va servi drept criteriu de bază pentru stabilirea marjei de fonduri în cadrul Instrumentului de vecinătate. În consecință, colaborarea cu România la acest capitol ar trebui să constituie o prioritate.

6. Ținînd cont de angajamentele țărilor UE de a spori pînă în anul 2006 alocările pentru ajutorul extern pînă la 0,7% din PIB, precum și de nemulțumirea statelor membre privind gestionarea fondurilor comunitare, se poate presupune că multe din aceste fonduri vor fi distribuite pe canale bilaterale. Prin urmare, tocmai în anii în care UE se va ocupa de elaborarea instrumentului de vecinătate, punînd la dispoziția Republicii Moldova doar anumite resurse provenite din programul TACIS (cca 10 mln. pe an), canalele bilaterale ar putea să ofere un potențial mai mare pentru Republica Moldova.

7. Canalele bilaterale urmează să fie explorate în conformitate cu modelele țărilor respective. Țările ce tind spre modelul politicii de asistență ca domeniu autonom, urmează a fi abordate pentru sprijinirea financiară a proiectelor și/sau programelor pe linia priorităților stabilite la Monterrey, i.e. reducerea sărăciei și diminuarea riscurilor de securitate. Țările ce optează pentru politica de asistență văzută ca element de politică externă ar putea fi sensibilizate asupra obiectivelor de interes strategic pentru Republica Moldova. Concret la capitolul asistență tocmai acestea sunt țările care ar putea sprijini deschiderea unei linii de finanțare pentru Republica Moldova (după cum s-a procedat în cazul Ucrainei) la Banca Europeană de Investiții, precum și conectarea Moldovei la programul CARDS.

8. Programele de vecinătate ale UE sprijină în mod prioritar (i) domeniile economic și social (cu accentul pe eradicarea sărăciei) și (ii) acțiuni cu caracter academic. Aspectele legate de capacitatea de guvernare și sprijinirea societății civile rămîn în continuare (ca și în programul TACIS de pînă în 2004) marginalizate. Ținînd cont de faptul că (i) eradicarea sărăciei este un domeniu sprijinit în mod prioritar de ceilalți donatori, precum și (ii) de volumul insuficient de asistență UE pentru atingerea obiectivelor din acest domeniu, dar și (iii) de perioada foarte scurtă de timp (2005-2006) pentru implementarea unor strategii economice și/sau sociale în această direcție, Republica Moldova ar putea să insiste, în Planul de Acțiuni cu UE, asupra focalizării asistenței UE în domeniile de sprijinire a societății civile și de consolidare a capacității de guvernare. În acest fel UE și-ar

deplasa accentul de pe înlăturarea efectelor colaterale ale proceselor de transformare pe sporirea capacității de transformare a țării.

9. Republica Moldova ar trebui să insiste asupra majorării cotei de twinning și a pachetului investițional în cadrul TACIS CBC. Chiar dacă majorarea acestora la moment este dificilă, această doleanță ar putea fi luată în calcul pentru colaborarea în cadrul Instrumentului de vecinătate.

10. Lipsa de acces a Republicii Moldova la ERDF blochează participarea țării în majoritatea programelor finanțate de CADSES. Republica Moldova ar putea încerca să solicite accesul la acest fond, argumentând prin prioritățile de colaborare menționate în Planul de Acțiuni (perfect compatibile cu programele sprijinite de prin intermediul ERDF în cadrul CADSES).

Priorități pe termen scurt:

- analiza necesităților Republicii Moldova la capitolul asistență și elaborarea unei liste de priorități (domenii prioritare și necesități primare în cadrul fiecărui domeniu identificat drept prioritar) pe termen scurt și pe termen mediu;

- analiza procedurii de alocare a fondurilor pentru RM (eventual și alte state), pentru a eficientiza rolul nostru;

- analiza modelelor de asistență ale fiecăreia din țările membre ale UE (caracter preponderent politic sau de asistență tehnică?) și evaluarea posibilităților oferite de canalele respective de asistență, în special pentru țările structurile de asistență ale cărora nu au o reprezentanță proprie (cum ar fi GTZ (Germania) sau DFID (Marea Britanie)) în Republica Moldova;

- analiza rezultatelor utilizării resurselor alocate RM pe canal comunitar și pe canale bilaterale;

- analiza și estimarea capacității de absorbție a Republicii Moldova și identificarea măsurilor necesare (în special la faza de programare a proiectelor) pentru ridicarea acesteia;

- elaborarea unui ghid pentru funcționari, reprezentanți ai societății civile, colaboratori ai instituțiilor de cercetare și învățământ, precum și persoane fizice interesate, cu referințe practice privind procedura de aplicare la diferite programe, punctele de contact, instituțiile coordonatoare, serviciile de consultanță pentru elaborarea proiectelor, etc.;

- elaborarea/identificarea unor proiecte de interes strategic pentru Republica Moldova în domeniile: protecția mediului, transport, telecomunicații, infrastructură în sectorul energetic, în special coridoare trans-europene, cu aspect trans-frontalier pentru un stat membru al UE;

- familiarizarea instituțiilor superioare de învățământ și a celor de cercetare cu posibilitățile oferite de programul ERASMUS MUNDUS;

- familiarizarea ONG-urilor cu posibilitățile oferite de TACIS CBC privind linia de sprijinire a proiectelor mici, în special în domeniul democrație și drepturile omului.

Priorități pe termen mediu:

- identificarea domeniilor vulnerabile ale Republicii Moldova, unde se cer eforturi suplimentare pentru alinierea la normele europene și întocmirea unui index al resurselor umane și financiare necesare pentru depășirea dificultăților respective;
- solicitarea extinderii instrumentului *Twining* (finanțat din fondurile TACIS) pentru Republica Moldova până la lansarea IEV;
- solicitarea includerii cit mai multor elemente specifice unui program de transformare în Instrumentul de Vecinătate (de exemplu după modelul PHARE, cu subprogramele acestuia);
- intensificarea cooperării cu România la capitolul asistență, în special în cadrul programului transnațional CADSES;
- elaborarea unui proiect al Programului Național pentru Adoptarea Acquis-ului.

12.8. Adrese utile în INTERNET

<http://www.cadses.net/contact/contacts/ccp.html> (pentru programul CADSES)

Persoana de contact – Stela Tsartsara: tcp@i3b.wien.at)

http://europa.eu.int/comm/education/programmes/newprog_en.html (pentru evoluții recente vizînd programele cu caracter academic)

http://europa.eu.int/comm/youth/program/index_en.html (pentru programul YOUTH)

www.europa.eu.int/comm/education/programmes/mundus/index_en.html (pentru programul *Erasmus Mundus*)

Persoana de cotact-Alla Seletska : alla.seltska@cec.eu.int

<http://www.eu.int/tempus.msf> (pentru programul *Tempus plus*)

<http://www.etf.eu.int/Tempus.nsf/e1907901e446b41cc1256ae8004ded87/a7d45c841ac61095c1256b72005b2e1d?OpenDocument> (ghidul aplicantului pentru Tempus plus)

Informații generale privind activitatea Biroului TACIS în Republica Moldova

<http://www.eumoldova.org/>

Informații generale privind granturile UE

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgc/aides/index_en.htm

Informații privind granturile UE pentru ONG-uri

http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/ong_cd/index_en.htm

Informații privind asistența umanitară a UE

<http://europa.eu.int/comm/echo/en/present/about2.htm>

Informații privind “Inițiativa europeană pentru democrație și drepturile omului”

http://www.eumoldova.org/eu_funded_programmes/eihr.htm

Informații privind programul *Erasmus mundus*

www.europa.eu.int/comm/education/programmes/mundus/index_en.html

Pentru proiecte finanțate din fondul MAE al Germaniei pentru Pactul de Stabilitate

<http://www.auswaertiges-amt.de/www/de/infoservice/download/pdf/friedenspolitik/richtlinien-d.pdf>

Pentru programele de asistență britanice (DFID)

<http://www.britishembassy.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1049884540906>

Pentru programele franceze de asistență
http://www.ambafrance.md/ROM/fm_coopcult_cocop.html

POLITICA EUROPEANĂ DE VECINĂTATE

ELEMENTE PENTRU PLANUL DE ACȚIUNI UE-MOLDOVA **(Proiect)**

1. Introducere

Pe parcursul ultimelor săptămâni a fost creat un grup de lucru format din reprezentanți ai câtorva subdiviziuni ale Comisiei Europene (CE), care s-a ocupat de selectarea domeniilor în care cooperarea dintre UE și Moldova ar putea fi consolidată și dezvoltată în continuare, în baza Concepției UE privind politica europeană de vecinătate și în cadrul Acordului de Parteneriat și Cooperare. Analizând rezultatele acestei activități și ținând cont de Concepția de Integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană, subdiviziunile Comisiei au pregătit un material consultativ cuprinzând temele pentru discuții care vor servi drept bază pentru consultările noastre.

Materialul este structurat în corespundere cu domeniile identificate în Comunicarea Comisiei Europene privind Inițiativa Europei Extinse din martie 2003 și discuțiile relevante din cadrul Consiliului Uniunii Europene: Reforma politică și democrația, Politica Comună Externă de Securitate și Apărare, Reforma socială și economică, Reforma de reglementare a Pieței și Comerțului, Justiția și Afacerile Interne, dezvoltarea rețelelor energetice, de transport și telecomunicații, precum și contactele interumane.

2. Priorități

2.1 Dialogul politic și reforma

➤ Democrația și supremația legii

Obiective:

1. Consolidarea stabilității și eficacității instituțiilor care garantează democrația și supremația legii.

Subiecte:

- Reforma legislativă și constituțională, cadrul constituțional stabil atât pentru cetățeni, cât și pentru instituțiile de stat din Moldova (reîntregită)
- Desfășurarea alegerilor parlamentare în 2005
- Reforma administrativă și consolidarea autoadministrării locale
- Întărirea supremației legii prin activitatea instanțelor judecătorești și a organelor procuraturii, inclusiv respectarea corespunzătoare a hotărârilor Curții Constituționale

2. *Implementarea Continuarea reformei legislative și judiciare în scopul asigurării independenței și imparțialității sistemului judecătoresc și consolidării capacității lui administrative; garantarea imparțialității și eficienței urmăririi în justiție*

Subiecte:

- Independența, imparțialitatea și eficiența justiției
- Dezvoltarea căilor alternative de soluționare a litigiilor, inclusiv medierea și arbitrajul
- Instruire în problematica drepturilor omului
- Îndeplinirea indicatorilor ce se conțin în *foaia de parcurs*¹ a ALS privitor la justiție și codul civil

3. *Asigurarea eficienței luptei împotriva corupției*

Subiecte:

- Recomandările Grupului de State din cadrul Consiliului Europei împotriva Corupției
- Autoevaluarea Inițiativei Anticorupție a Pactului de Stabilitate și raportul analitic de bilanț al Republicii Moldova din aprilie 2002
- Colaborarea cu organizațiile internaționale și societatea civilă

➤ ***Drepturile omului și libertățile fundamentale***

4. *Asigurarea respectului pentru drepturile omului și libertățile fundamentale, inclusiv drepturile minorităților, în conformitate cu standardele europene și internaționale*

Subiecte:

- Rezoluțiile Consiliului Europei
- Legislația privind antidiscriminarea și legislația ce garantează drepturile minorităților
- Legea privind libertatea conștiinței și asociației confesiunilor religioase
- Executarea sentințelor Curții Europene pentru Drepturile Omului
- Mecanismele prejudiciare și nejudiciare pentru soluționarea litigiilor și protecția drepturilor omului
- Piața serviciilor judiciare (notari, avocați) și accesul la ele

5. *Dezvoltarea și implementarea unui cadru juridic adecvat pentru prevenirea și combaterea traficului ființelor umane, precum și pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă victimele traficului respectiv*

Subiecte:

¹ UE și Moldova au realizat un studiu comun în scopul evaluării efectelor Zonei de Comerț Liber asupra economiei Moldovei. În urma studiului în cauză a fost elaborată o *foaie de parcurs* în vederea expunerii amănunțite a condițiilor care ar permite, în cazul respectării lor, ca Moldova să beneficieze de semnarea ALS cu UE. *Foaia de parcurs* a fost aprobată de Consiliul de Cooperare UE – Moldova în 2003.

- Legea privind prevenirea și combaterea antitraficului de persoane, inclusiv elementele relevante ale noului cod penal și codului de procedură penală
- Cooperarea cu organizațiile internaționale relevante (OSCE, ONU) în acest domeniu
- Convenția ONU împotriva crimei organizate transnaționale („Convenția de la Palermo”) și Protocolul ei

6. *Eradicarea torturii*

Subiecte:

- Maltratarea deținuților semnalată de funcționarii responsabili de executarea legii, în special în timpul reținerii înainte de judecată
- Recomandările Comitetului Consiliului Europei pentru prevenirea torturii
- Instruirea poliției și personalului penitenciarelor în domeniul drepturilor omului
- Urmărirea eficientă în justiție a cazurilor înregistrate de maltratare

7. *Asigurarea respectului pentru drepturile copiilor*

Subiecte:

- Declarația și Planul de Acțiuni convenite la Sesiunea specială ONU privind copiii din mai 2002

8. *Asigurarea tratamentului egal*

Subiecte:

- Egalitatea drepturilor genurilor
- Protejarea drepturilor minorităților

9. *Asigurarea respectului pentru libertatea expresiei*

Subiecte:

- Ingerința în afacerile mass-media
- Ajutorul financiar din partea statului pentru mass-media
- Cadrul juridic privind libertatea expresiei și privind mass-media

10. *Asigurarea respectului pentru libertatea asocierii și susținerea dezvoltării societății civile*

Subiecte:

- Legea privind întrunirile
- Dialogul între diferite forțe politice
- Asistența pentru societatea civilă, dialogul consolidat și cooperarea
- Legea cu privire la voluntariat

11. *Asigurarea respectării drepturilor sindicatelor și a standardelor de bază în domeniul muncii*

Subiecte:

- Drepturile Sindicatelor și standardele muncii în Moldova

12. *Implementarea acțiunilor prevăzute în Planul Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului (PNADO) a Republicii Moldova pentru perioada 2004-2008 luând în considerare obiectivele menționate și acordând o atenție specială compartimentului Planului dedicat protecției drepturilor copilului în Moldova*

Subiecte:

- Revizuirea legislației după cum este preconizat în PNADO pentru anii 2004-2008
- Dezvoltarea și consolidarea cadrului instituțional
- Sporirea gradului de conștientizare

13. *Asigurarea Justiției internaționale prin intermediul Curții Penale Internaționale (CPI)*

Subiecte:

- Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale

➤ ***Problematica internațională și regională, managementul crizelor; cooperarea în domeniul politicii externe și de securitate, prevenirea conflictelor și administrarea crizelor***

14. *Progresul propriu-zis în vederea soluționării problemei transnistrene*

14. Realizarea unor progrese palpabile în reglementarea problemei transnistrene în baza respectării suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova

Subiecte:

- Participarea constructivă în procesul de mediere condus de OSCE
- Progresul în chestiunile nesoluționate cu privire la frontieră și vamă pe segmentul transnistrean de frontieră în comun cu Ucraina
- Implicarea societății civile

Obiective de bază

➤ Extinderea dialogului politic și aprofundarea cooperării în procesul de reglementare

➤ Realizarea unor progrese în reglementarea problemelor existente în domeniul controlului vamal pe sectorul transnistrean al frontierei de stat cu Ucraina

➤ Contribuirea la democratizarea și respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană

➤ Coordonarea abordărilor și direcțiilor dezvoltării post-conflict

➤ Implicarea societății civile în procesul reglementării transnistrene

1. Extinderea dialogului politic și aprofundarea cooperării în domeniul realizării procesului de reglementare, asistența la procesul de democratizare

– Contribuția activă a UE la procesul de reglementare transnistreană, realizată prin medierea OSCE

– Desfășurarea unor consultări politice regulate dintre UE și RM pe problemele reglementării transnistrene

Asistența la crearea unui grup comun de experți UE – RM pentru consultări pe reglementarea politică a problemei transnistrene și a Centrului Informațional Analitic cu participarea reprezentanților UE, în vederea asigurării susținerii informativ-analitice a activității grupului de experți

- Acordarea asistenței din partea UE la activitatea Comisiei Constituționale Mixte
- Cooperarea la stabilirea unui regim de control eficient pe sectorul transnistrean al frontierei de stat și vamale cu Ucraina
- Susținerea eforturilor pentru aprofundarea proceselor democratice și respectarea drepturilor omului în zona de conflict
- Contribuția la elaborarea unui sistem multinațional de garanții sub egida OSCE
- Desemnarea unui Reprezentant Special al UE pentru problematica transnistreană, care ar coordona activitățile UE ce țin de implicarea sa în acest proces

2. Implicarea societății civile în procesul de reglementare transnistreană

- Susținerea eforturilor societății civile orientate spre activizarea procesului de reintegrare a țării
- Susținerea inițiativelor organizațiilor non-guvernamentale în vederea participării acestora în procesul de luare a deciziilor

3. Coordonarea abordărilor și direcțiilor dezvoltării post-conflict

- Elaborarea scenariului (programei) dezvoltării post-conflict
- Acordarea susținerii Republicii Moldova în perioada post-conflict în restabilirea spațiului unic legal, social-economic și umanitar

15. Dezvoltarea în continuare a cooperării în domeniul combaterii terorismului, proliferării armelor de distrugere în masă și exportului ilegal de arme

Subiecte:

- Lupta împotriva terorismului
- Lupta împotriva traficului cu arme și materiale radioactive

2.2. Reforma și dezvoltarea social-economică

Obiective generale:

1. Susținerea creșterii economice și reducerea datoriei
2. *Reducerea sărăciei*
3. *Perfecționarea funcționării economiei de piață*
4. *Consolidarea dialogului și cooperării pe subiecte sociale*
5. *Promovarea dezvoltării regionale echilibrate; reducerea decalajelor sociale și economice în toată țara*

➤ *Reducerea sărăciei*

6. *Reducerea substanțială numerică a populației cu venituri mai jos de scarapragul sărăciei*

Adoptarea Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei

Subiecte:

- Reforma asistenței sociale:
 - *Eficientizarea sistemului de prestații sociale prin:*
 - *direcționarea prestațiilor sociale către cei mai săraci;*
 - *focalizarea prestațiilor sociale asupra grupurilor sociale aflate în situații de risc (aplicarea principiului evaluării veniturilor și resurselor individuale);*
 - *Dezvoltarea sistemului de servicii sociale prin:*
 - *diversificarea și ameliorarea calității serviciilor de asistență socială;*
 - *activizarea implicării în proces a societății civile și donatorilor;*
 - *Perfecționarea sistemului de acordare a prestațiilor și serviciilor sociale în aspect organizatoric prin:*
 - *asigurarea accesibilității;*
 - *stabilirea rolurilor și responsabilităților în cadrul sistemului;*
 - *consolidarea capacităților personalului angajat în sistem;*
 - *Dezvoltarea formelor alternative de instituționalizare.*
- Reforma asistenței sistemului de asigurări sociale:
 - *Asigurarea stabilității financiare a sistemului și creșterea volumului real al prestațiilor de asigurări sociale;*
 - *Reforma cadrului juridic care să reflecte politica de asigurare de stat prin:*
 - *implementarea evidenței individuale a contribuabililor;*
 - *majorarea prestațiilor de asigurări;*
 - *indexarea permanentă a pensiilor;*
 - *optimizarea mecanismului de prestare a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă, etc.*
- Reforma sistemului de alocare a indemnizațiilor de șomaj
- Ocrotirea sănătății (a se vedea compartimentul respectiv)

7. *Reducerea substanțială a sărăciei copiilor și majorarea ratei de școlarizare primară*

Subiecte:

- *Reforma Optimizarea sistemului de alocare a indemnizațiilor pentru copii*
- *Colaborarea cu ONG-urile în scopul dezvoltării unei comunități orientate spre protejarea copilului*
 - *Extinderea școlarizării primare și medii*
 - *Asistența pentru familiile nevoiașe cu copii și familiilor cu mulți copii*
 - *Reducerea numărului copiilor orfani, dezinstituționalizarea*

8. *Îmbunătățirea accesului la ocrotirea sănătății*

Subiecte:

- *Asistența medicală primară și prevenirea bolilor:*

- *Organizarea sistemului de asistență medicală primară și profilaxie a bolilor în localitățile rurale;*
- *Perfecționarea sistemului de instruire prin:*
 - *elaborarea standardului educațional și introducerea în curricula instituțiilor de învățământ a specialității „medicină generală pentru medici și asistente medical”;*
 - *reprofilarea metodologiei de pregătire a medicilor specialiști în medicina generală.*
 - *Modernizarea serviciilor de urgență.*
 - *Autonomia serviciilor de ocrotire a sănătății, în special, a spitalelor:*
 - *Asigurarea bolnavilor cu medicamente;*
 - *Perfecționarea mecanismului de gestionare a mijloacelor financiare și de rambursare a cheltuielilor.*
 - *Implementarea sistemului de asigurare medicală obligatorie.*

9. *Consolidarea și asigurarea durabilității creșterii economice pe termen mediu*

Subiecte:

- *Politica fiscală și monetară, stabilitatea macroeconomică și durabilitatea deservirii datoriei de stat pe termen lung:*
 - *Politica monetară:*
 - *menținerea stabilității monedei naționale prin orientarea politicii monetare și valutare spre crearea condițiilor favorabile pentru stabilitatea macroeconomică și creșterea economică pe piața monetară și valutară;*
 - *eficientizarea politicii monetare prin utilizarea instrumentelor compatibile cu evoluția economiei de piață (operațiunile de piață deschisă, inclusiv operațiunile REPO și REPO reverse cu HVS, atragerea de depozite de la bănci, rezervele obligatorii, facilitățile de lombard, creditele și depozitele overnight) pentru majorarea volumului rezervelor valutare ale BNM, stabilizarea și majorarea cererii de bani în condițiile reducerii vitezei de circulație a masei monetare M3 și M2, precum și micșorarea ponderii componentei lichide (M0) a masei monetare;*
 - *creșterea masei monetare (M2) cu 24.1 % în 2004, 28.1 % în 2005 și 25.7 % în 2006 și, respectiv, reducerea vitezei de rotație a masei monetare M2 până la 4.49 % în 2004, 4.0 % în 2005 și 3.52 % în 2006 (nivelurile programate ale agregatelor monetare pentru anii 2004-2006 au fost dimensionate în corelație cu evoluția prognozată a cererii de bani);*
 - *majorarea volumului de creditare a economiei naționale și reducerea ratelor dobânzilor în scopul asigurării premiselor de creștere economică durabilă;*
 - *sporirea eficienței operaționale a politicii monetare și armonizarea cadrului operațional al BNM cu cel al Băncii Centrale Europene.*
 - *Gestionarea datoriei publice*
 - *Revizuirea Legii privind datoriile de stat și garanțiile de stat;*
 - *Administrarea activă a datoriei*
 - *Politica fiscală* – managementul finanțelor publice și control financiar:

- Dezvoltarea și consolidarea sistemului trezorerial;
- Perfecționarea sistemului informațional unic;
- Perfecționarea evidenței contabile în sectorul public;
- Introducerea unei faze de planificare strategică la începutul ciclului bugetar și îmbunătățirea eficienței de alocare la întocmirea bugetului;
- Raționalizarea și perfecționarea metodologiei de elaborare a bugetului;
- Perfecționarea controlului financiar (în scopul eficientizării activității organelor de control financiar și în contextul dezvoltării sistemului informațional, se intenționează crearea unei baze informaționale unice în domeniul controlului financiar; instruirea și perfecționarea continuă a colaboratorilor organelor de control).
- Perfecționarea administrării fiscale;
- Instruirea personalului în următoarele sisteme:
 - bugetar (studierea structurii bugetelor țărilor-membre ale Uniunii Europene, elaborării și executării lor în scopul operării modificărilor respective în clasificarea bugetară a Republicii Moldova);
 - trezorerial (studierea sistemelor trezoreriale ale țărilor-membre ale Uniunii Europene și efectuarea modificărilor necesare în sistemul informațional al Ministerului Finanțelor pentru asigurarea executării bugetelor de toate nivelurile conform standardelor europene);
 - fiscal;
 - datoriei de stat.
 - Deficitul balanței de plăți
 - Relațiile cu FMI și Banca Mondială:
 - Negocierea și demararea unui nou program de colaborare cu FMI;
 - Elaborarea, aprobarea și implementarea Strategiei de Asistență pentru Țară (SAȚ) cu Banca Mondială

9.a Legătura dintre justiție și reducerea sărăciei

Subiecte:

- elaborarea actelor legislative/normative respective;
- sporirea accesului la justiție în scopul apărării drepturilor sociale și economice ale cetățenilor
- serviciile ex officio ale avocaților în justiția penală
- îmbunătățirea căilor de informare juridică, inclusiv și în baza tehnologiilor informaționale
- **Ocuparea forței de muncă și protecția socială a persoanelor aflate în șomaj**

10. Dezvoltarea dialogului social în elaborarea, promovarea și realizarea politicilor de ocupare a forței de muncă.

11. Armonizarea legislației și practicilor politicii de ocupare a forței de muncă la standardele Uniunii Europene.

12. Sporirea gradului de ocupare a forței de muncă:

- Dezvoltarea prestării serviciilor de către Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă și agențiile private de profil;
- Crearea sistemului informațional al pieței forței de muncă;
- Stimularea agenților economici în crearea locurilor de muncă și plasarea în câmpul muncii a tineretului și persoanelor cu handicap;
- Implementarea măsurilor active pe piața forței de muncă.

- **Progresarea continuă în asigurarea Ffuncționarealității economiei de piață**

12. Asigurarea unui progres continuu în crearea unei economii de piață pe deplin funcționale

13. Perfecționarea cadrului juridic primar și secundar (în domeniile relevante specificate în Art. 50 al APC) ca factor de bază al reformelor economice.

Subiecte:

- Optimizarea procesului legislativ:
 - Consolidarea capacităților Centrului de Creație Legislativă;
 - Optimizarea mecanismului de interacțiune dintre CCL și organele abilitate cu inițiativă legislativă.
- Racordarea cadrului juridic existent la prevederile Codului Civil:
 - Revizuirea legislației primare și secundare;
 - Adaptarea (modificarea / completarea / dezvoltarea după caz) la prevederile Codului Civil.
- Ranforsarea mecanismului de aplicare a legislației.
- Armonizarea legislației moldovenești cu Acqui-ul comunitar:
 - Identificarea mecanismului în aspect instituțional și procedural;
 - Revizuirea legislațiilor sectoriale și identificarea necesităților;
 - Elaborarea programului.

13. Aprobarea și implementarea în continuare a cadrului legislativ de bază și de reglementare ca factor principal ce stă la temelia reformei economice. Sectoarele prioritare au fost deja identificate clar în Articolul 50 al APC-ului.

14. Îmbunătățirea climatului de afaceri și investițional. Asigurarea transparenței și previzibilității condițiilor pentru afaceri.

Subiecte:

- Măsuri anticorupție (acțiuni sugerate în raportul GRECO)
- Cerințe administrative pentru companii (aprobarea și implementarea legislației relevante)
- Instituții de stat
- Introducerea transparentă a noilor măsuri regulatorii.
- *Perfecționarea activității organelor de control prin:*

- impunerea sancțiunilor pentru prejudiciul cauzat;
- reorientarea funcțiilor de pedepsire spre cele de acordare a ajutorului și de motivare a executării corecte a prevederilor legii;
- micșorarea impactului negativ asupra activității antreprenoriale.
- Eliminarea treptată a practicii de acordare a serviciilor cu plată de către organele de control subiecților pieței prin:
 - reexaminarea anuală a listei serviciilor cu plată și argumentarea necesității acordării acestora în scopul reducerii numărului și stabilirii tarifelor adecvate serviciilor prestate;
 - corelarea strictă a finanțării bugetare cu necesitățile pentru activitatea organelor de control în scopul eliminării practicii de planificare și utilizare a încasărilor din prestarea serviciilor cu plată și trecerii la finanțarea integrală bugetară;
 - persecutarea practicii de folosire de către organele de control a întreprinderilor de stat și particulare pentru efectuarea controalelor de stat și acordarea serviciilor cu plată; aplicarea sancțiunilor față de persoanele în funcție, care decid acordarea unor asemenea servicii.
 - Optimizarea sistemului de permisiuni pentru începerea activității antreprenoriale prin:
 - corelarea sistemului de permisiuni cu prevederile legislației cu privire la licențiere și înregistrare;
 - simplificarea și optimizarea practicii de obținere a licențelor, aducerea cerințelor de licențiere în corespundere cu factorii riscului pe genuri de activitate, modificarea legislației în sensul anulării licențierii genurilor de activitate pentru care estimarea și considerarea riscurilor nu este posibilă;
 - implementarea sistemului de unificare a oficiilor pentru deservirea complexă a începerii activității de antreprenariat.
 - Simplificarea schemelor de dare de seamă fiscală și statistică;
 - Optimizarea și simplificarea sistemelor de administrare fiscală și vamală.

15. Îmbunătățirea climatului de afaceri: adoptarea și demararea planului de perfecționare a climatului de afaceri, inclusiv elementele generice cum ar fi guvernarea legii, măsurile anticorupție, simplificarea administrativă (planul adoptat recent pentru a fi pus efectiv în aplicare)

16. Atingerea transparenței și previzibilității condițiilor pentru afaceri

Subiecte:

- Măsuri prevăzute în foaia de parcurs a ALS
- Măsuri anticorupție (acțiuni sugerate în raportul GRECO)
- Cerințe administrative pentru companii (aprobarea legislației relevante; implementarea)
- Instituții de stat
- Introducerea transparentă a noilor măsuri regulatorii

15. Dezvoltarea pieței asigurărilor.

Subiecte:

- Perfecționarea legislației (noua redacție a Legii cu privire la asigurări)
- Reglementarea evidenței contabile în domeniul asigurărilor.

➤ ***Dezvoltarea rurală și economică regională***

16. (Termen mediu) *Promovarea dezvoltării regionale echilibrate; reducerea decalajelor sociale și economice pe întreg teritoriul țării*

Subiecte:

- Crearea agențiilor de dezvoltare regională
- Promovarea sporirii numărului de întreprinderi mici și medii în regiuni și în zonele rurale
- Oferirea creditelor pentru companiile agricole

Subiecte:

- Elaborarea și adoptarea Concepției privind dezvoltarea regională.
- Implementarea Concepției:
 - *Elaborarea și adoptarea cadrului juridic;*
 - *Crearea cadrului instituțional la nivel național și local;*
 - *Identificarea instrumentelor de dezvoltare regională la nivel național și local;*
- Sporirea numărului de întreprinderi mici și medii.

➤ ***Reforme structurale și agricultura***

17. *Implementarea programului de privatizare, în particular fiind importantă privatizarea la scară largă ca prioritate, - vinăriile, întreprinderile de tutun, mass-media, telecomunicațiile (vezi mai jos la compartimentul telecomunicații) și sectorul energetic*

Subiecte:

- Îmbunătățirea interconecțiunii dintre sectoarele de stat și privat
- Program de privatizare
- Reforma sectorului energetic
- Accesul la creditare pentru companiile agricole

17. *Executarea programului de privatizare bazat pe abordare pragmatică și mecanisme eficiente de realizare (vânzarea a 100 % a pachetelor de acțiuni; crearea societăților mixte; introducerea managementului fiduciar, etc.)*

Subiecte:

- Îmbunătățirea interconecțiunii dintre sectoarele public și privat.

- Programe de privatizare în sectoarele energetic, agroindustrial, telecomunicații.

- Agricultură și dezvoltarea rurală:

➤ *Promovarea investițiilor în spațiul rural*

➤ *Dezvoltarea sistemelor de creditare în spațiul rural (asociații de economii și împrumut, Corporația de Finanțare Rurală, promovarea facilităților pentru activitățile de garantare a creditelor)*

➤ *Susținerea întreprinderilor din sectorul agroalimentar în procesul de cooperare pe verticală și orizontală*

➤ *Susținerea și consolidarea asociațiilor profesionale ale fermierilor*

➤ *Elaborarea și implementarea strategiei de subvenționare a agriculturii*

➤ *Dezvoltarea agriculturii organice și implementarea practicilor de producere a produselor ecologice pure și genetic nemodificate*

➤ ***Dezvoltarea durabilă***

18. Promovarea dezvoltării durabile

Subiecte:

- Structuri administrative și proceduri pentru planificarea dezvoltării durabile

- Strategia națională privind dezvoltarea durabilă pe termen lung și mediu

- Strategia națională privind dezvoltarea durabilă pe termen lung

- Elaborarea și implementarea practicilor de planificare pe termen mediu

- Introducerea subiectelor ecologice în politicile altor sectoare

- Introducerea standardelor (cerințelor) de mediu în politicile sectoriale

2.3 Reforma de reglementare a comerțului și a pieței

2.3.1 Circuitul mărfurilor

19. Relațiile comerciale

1. *Implementarea deplină a obligațiilor APC din capitolul III și a „foii de parcurs” a ALS cel târziu către anul 2006, incluzând anularea taxelor și restricțiilor la export, în special cele aplicate la articolele feroase.*

2. *Îndeplinirea tuturor obligațiilor legate de participare în calitate de membru la OMC*

Subiecte:

- Îndeplinirea ”foii de parcurs” a ALS

- Implementarea cu succes a raportului misiunii TRIP

- Acordul de comerț asimetric

3. *Promovarea capacităților de export ale Republicii Moldova și diversificarea produselor exportate*

Subiecte:

- Susținerea MEPO-ului de către Guvern
- Promovarea grupurilor sectoriale de producători
- Anularea taxelor de export și anularea cerințelor de licențiere

(Vama

4.Elaborarea și implementarea legislației vamale in conformitate cu standardele internaționale și celor ale UE

Subiecte:

- Codul vamal și implementarea legislației de domeniu, asigurarea compatibilității cu legislația vamala a UE și implementarea prevederilor acestuia
- Alte acte legislative vamale care includ prevederi privind controlul vamal prealabil, bunurilor contrafăcute și piraterie, bunurilor de utilizare duble și a bunurilor culturale
- Îndeplinirea indicatorilor „foii de parcurs” a ALS cu privire la certificatele de origine în conformitate cu cerințele OMC

5.Ameliorarea funcționării serviciului vamal, simplificarea și modernizarea procedurilor vamale la hotare și interiorul țării

Subiecte:

- Instruirea
- Computerizarea administrației vamale și utilizarea laboratoarelor vamale
- Utilizarea metodei „ferestrei unice” privind documentația și controlul respectiv
- Consultarea/ informarea comunității comerciale despre regulamentele și procedurile de export și import
- Politica privind etica vamală

Întărirea cooperării vamale cu administrația vamală a Ucrainei inclusiv schimbul efectiv de informație despre fluxul bunurilor)

➤ **Vama**

4. Perfecționarea și implementarea legislației vamale conform standardelor internaționale și UE

Subiecte:

- Codul vamal și legislația în domeniu:
- *Asigurarea compatibilității cu legislația vamala a UE;*
- *Corelarea dintre prevederile Codului Vamal și ale legislației aferente;*
- *Implementarea prevederilor Codului Vamal;*
- *Elaborarea și adoptarea reglementărilor vamale secundare necesare pentru aplicarea Codului Vamal*

5. *Ameliorarea funcționării serviciului vamal, simplificarea și modernizarea procedurilor vamale la hotare și în interiorul țării*

Subiecte:

- Instruirea:
 - *Stabilirea sistemului de analiză și selectare a riscurilor, precum și de control selectiv;*
 - *Stabilirea sistemului de audit postvămuire conform standardelor internaționale și UE;*
- Computerizarea administrației vamale și utilizarea laboratoarelor vamale:
 - *Implementarea sistemului informațional Asycuda World din cadrul programului TTFSE;*
 - *Crearea laboratorului vamal în cadrul Î.S. „Moldvama-Grup”, precum și instruirea personalului*
- Utilizarea metodei „ferestrei unice” pentru perfectarea documentației și efectuarea controlului:
 - *Implementarea sistemului informațional „Frontiera” la toate birourile vamale*
- Consultarea / informarea comunității comerciale despre regulamentele și procedurile de export și import:
 - *Crearea paginii web a Departamentului Vamal;*
 - *Utilizarea mijloacelor mas-media cu respectarea principiului transparenței*
- Politica privind etica vamală:
 - *Aprobarea Codului deontologic al colaboratorilor vamali;*
 - *Aprobarea Regulamentului cu privire la etica, ținuta și comportamentul colaboratorilor vamali*
- Eficientizarea mecanismului de verificare a certificatelor de origine preferențială la import

6. *Consolidarea cooperării vamale cu Ucraina și România*

Subiecte:

- Cooperarea administrativă:
 - *Semnarea și implementarea Protocoalelor cu privire la schimbul scrisorilor de însoțire și cu privire la controlul valorii în vamă*
- Schimb de informații:
 - *Semnarea și implementarea Protocoalelor cu privire la schimbul de informații;*
 - *Crearea rețelei informaționale protejate pentru a evita accesul părților terțe la această informație*
- *Evaluarea conformității standardelor reglementărilor tehnice (domenii armonizate)*

7. Apropierea de practicile administrative și legislative ale UE privind evaluarea conformității standardelor și reglementărilor tehnice

Subiecte:

- Legislația pe orizontală privind securitatea produselor, evaluarea conformității și certificarea
- Strategia pentru aplicarea unor standarde mai flexibile
- Transparența informației despre standarde, regulamente tehnice și procedurilor de evaluare a conformității
- Dezvoltarea capacităților instituționale ale Moldovei în domeniul standardizării

8. Pregătirea participării Moldovei la piața internă a UE în sectoarele industriale prioritare selectate. Concluziile Acordului cu privire la evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale (ACAA), cu asigurarea accesului liber a produselor din Moldova pe piața internă a UE în sectoarele industriale selectate fără testare suplimentară. ACAA necesită ca să fie definitivată armonizarea deplină a legislației relevante, precum și asigurarea implementării eficiente și capacității instituționale

Subiecte:

- Identificarea sectoarelor prioritare
- Armonizarea cadrului și legislației sectoriale
- Indicatorii „foii de parcurs” a ALS cu privire la standardizare

➤ ***Eliminarea restricțiilor și eficientizarea administrației (domeniile nearmonizate)***

9. Facilitarea circuitului de bunuri prin : i) prevenirea restricțiilor, ii) eliminarea treptată a licențelor de import și iii) eliminarea progresivă și prevenirea noilor măsuri de discriminare. Îmbunătățirea cooperării instituționale și administrative pentru atingerea acestui scop (legată de implementarea „foii de parcurs” a ALS)

Subiecte:

- Restricțiile comerciale
- Mecanisme de identificare a problemelor, consultațiilor și a punctelor de contact
- Armonizarea licențierii importurilor și cerințelor de înregistrare
- Trezoreriile naționale

➤ ***Problemele sanitare și fitosanitare***

10. Sporirea securității alimentare a consumatorilor din Moldova și facilitarea comerțului prin reforme și modernizarea sectoarelor sanitare și fitosanitare

Subiecte:

- Participarea la forurile internaționale privind securitatea produselor și implementarea acordurilor relevante

- Sistemul de control sanitar și fitosanitar, inclusiv laboratoarele naționale
- Comerțul cu produsele animaliere
- Implementarea „foii de parcurs” a Acordului de Liber Schimb
- Dezvoltarea unei agriculturi reușite și a practicilor de igienă și de producere, cât și folosirea în industrie a sistemului HACCP
- Normele naționale și reglementările în domeniul calității și securității produselor alimentare

➤ ***Protecția consumatorului și sănătății acestuia***

11. Activități în direcția atingerii compatibilității sistemului de protecție a consumatorului din Moldova cu normele UE, inclusiv prin intermediul armonizării legislative

Subiecte:

- Indicatorii „foii de parcurs” a ALS asupra conformității și controlului pieței
- Armonizarea legislației
- Verificare / sistemul de acțiuni rapide pentru produsele periculoase
- Controlul pieței
- Asociațiile de consumatori
- Informarea consumatorilor

12. Continuarea armonizării legislative privind termenii neloiali în contractele consumatorilor (Directiva 93/13/EEC)

13. Interconexiunea sistemului național de verificare rapidă a produselor periculoase cu sistemul RAPEX

➤ ***Standardele, reglementările tehnice, evaluarea conformității și metrologia (domenii armonizate)***

7. Aproximarea de practicile administrative și legislative ale UE și internaționale privind evaluarea conformității, standardele și reglementările tehnice și metrologia

Subiecte:

- Legislația orizontală privind securitatea produselor, evaluarea conformității, standardizarea și metrologia:

➤ *Transpunerea în legislația națională a directivei Consiliului European 2001/95/CEE privind securitatea generală a produselor și a directivei Consiliului European 85/37/CEE privind liabilitatea (responsabilitatea) producătorului ;*

➤ *Transpunerea în legislația națională a deciziei Consiliului European 93/465/CEE privind evaluarea conformității și regulile de aplicare și utilizare a mărcii de conformitate CE;*

➤ *Actualizarea Legii metrologiei și Legii standardizării;*

- *Aplicarea voluntară a standardelor:*

- *Realizarea Programului Național de elaborare a reglementărilor tehnice;*
- *Armonizarea standardelor tehnice cu standardele internaționale și europene, precum și adoptarea în mod prioritar a standardelor europene armonizate cu directivele UE de “Noua Abordare”*
 - *Transparența informației despre standarde, regulamente tehnice și procedurile de evaluare a conformității:*
 - *Modificarea Legii privind barierele tehnice în calea comerțului cu includerea prevederilor directivei Consiliului European 98/34/EC privind furnizarea de informații în domeniul standardelor tehnice și a reglementărilor;*
 - *Actualizarea bazei normative metodologice în domeniul standardizării, metrologiei și evaluării conformității.*
 - *Consolidarea capacității instituționale în domeniul standardizării și metrologiei:*
 - *Aderarea Organismului Național de Standardizare din Moldova la CEN/CENELEC și CEI;*
 - *Aderarea Organismului Național de Metrologie la “Convenția Metrului”;*
 - *Instruirea personalului;*
 - *Dezvoltarea Fondului Național de documente normative de standardizare*

1. Pregătirea participării Moldovei la piața internă a UE în sectoarele industriale prioritare selectate. Încheierea Acordului cu privire la evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale (ACAA) pentru asigurarea accesului liber a produselor din Moldova la piața internă a UE în sectoarele industriale selectate fără testare suplimentară.

Subiecte:

- *Accesul liber al produselor industriale din Republica Moldova pe piața europeană:*
 - *Identificarea sectoarelor;*
 - *Dinamizarea procesului de implementare la întreprinderi a sistemelor de management a calității și a mediului în conformitate cu standardele ISO 9000 și 14000*
 - *Armonizarea cadrului juridic general și a legislației sectoriale:*
 - *Preluarea directivelor UE de „Noua Abordare”;*
 - *Organismul de Acreditare în domeniul evaluării conformității produselor:*
 - *Dezvoltarea și consolidarea sistemului de acreditare;*
 - *Dezvoltarea sistemului de acreditare în domeniul metrologiei alineat la cerințele UE;*
 - *Alinierea activității ONA la practicile europene;*
 - *Asocierea și participarea ONA la activitățile organizației europene de acreditare (EA);*
 - *Pregătirea pentru semnarea MLA.*
 - *Dezvoltarea capacităților Moldovei de implementare și respectare a standardelor, a procedurilor de evaluare a conformității, în domeniul metrologiei și controlului pieței:*
 - *Realizarea Programului de dezvoltare a Sistemului Național de Etaloane;*

➤ *Perfecționarea cadrului instituțional și normativ de control al pieței.*

➤ ***Aspecte sanitare și fitosanitare***

2. Perfecționarea și dezvoltarea sistemului de inofensivitate alimentară prin modernizarea sectoarelor sanitar- veterinar și fitosanitar și facilitarea comerțului

Subiecte:

- Respectarea și alinierea la principiile internaționale și UE:

➤ *Implementarea deplină a cerințelor Acordului OMC privind Aplicarea Măsurilor Sanitare și Fitosanitare și Acordului OMC privind Barierele Tehnice în calea Exportului;*

➤ *Aderarea la Organizația Europeană și Mediteraneană pentru Protecția Plantelor și activizarea participării în cadrul Convenției Internaționale pentru Protecția Plantelor; Oficiului Internațional de Epizootie și Codex Alimentarius*

- Modernizarea sectorului fitosanitar, inclusiv laboratoarele de referință:

➤ *Evaluarea sistemului de control fitosanitar, în special la frontierele statului, în aspect comparativ cu cerințele internaționale și UE;*

➤ *Asigurarea convergenței graduale a cadrului instituțional și juridic cu principiile UE:*

- *revizuirea cadrului juridic*

- *revizuirea cadrului instituțional*

- *identificarea listei priorităților*

➤ *Desemnarea laboratoarelor naționale de referință (echipament, metode și practici de analiză și control (Directiva 2000/29/EC)) și acreditarea acestora.*

- Modernizarea sectorului sanitar-veterinar, inclusiv laboratoarele de referință:

➤ *Evaluarea sistemului de control sanitar, în special la frontierele statului, în aspect comparativ cu cerințele internaționale și UE;*

➤ *Asigurarea convergenței graduale a cadrului instituțional și juridic cu principiile UE:*

- *revizuirea cadrului juridic*

- *revizuirea cadrului instituțional*

- *identificarea listei priorităților;*

➤ *Desemnarea laboratoarelor naționale de referință (echipament, metode și practici de analiză) și acreditarea acestora.*

- Comerțul cu produse de origine animală:

➤ *Transpunerea legislației UE privind igiena și industria alimentară;*

➤ *Conformarea cerințelor UE privind sănătatea animalelor și industria produselor de origine animală („Ghidul General pentru autoritățile țărilor terțe privind procedurile ce urmează a fi respectate la exportul animalelor vii și produselor de origine animală pe piața UE”, DG SANCO/FVO, octombrie 2003);*

➤ *Stabilirea sistemului de identificare și trasabilitate a animalelor.*

- Dinamizarea introducerii sistemului HACCP la întreprinderile industriei alimentare, precum și aplicarea celor mai bune practici agricole, de producere și igienă.
- Perfecționarea sistemului de inofensivitate alimentară:
 - *Transpunerea principiilor de inofensivitate (Regulamentul 178/2002/EC), calitate și cerințelor generale privind etichetarea produselor alimentare (Directiva 2000/13/EC) în legislația națională privind alimentele;*
 - *Consolidarea cadrului instituțional prin clarificarea și delimitarea funcțiilor;*
 - *Dezvoltarea sistemului de monitorizare a rezidurilor și măsurilor de control apropiate (Directivile 96/22 și 96/23)*

➤ ***Protecția sănătății și consumatorului***

3. Asigurarea compatibilității sistemului de protecție a consumatorului din Moldova cu cel al UE, inclusiv prin armonizarea legislației în domeniu

Subiecte:

- Armonizarea legislației orizontale:
 - *Responsabilitatea pentru produse defectuoase (Directiva 85/374/EEC);*
 - *Inofensivitatea generală a produselor (Directiva 2001/95/EEC);*
 - *Vânzarea bunurilor și garanțiile pentru consumatori (Directiva 1999/44/CE);*
 - *Clauzele abuzive în contracte (Directiva 93/13/EEC);*
- Sistemul de verificare / acțiuni rapide pentru produsele periculoase:
 - *Elaborarea cadrului juridic primar și secundar;*
 - *Interconexiunea sistemului național de verificare rapidă cu sistemul RAPEX*
- Dezvoltarea și optimizarea sistemului de supraveghere a pieței armonizat cu practicile UE:
 - *Perfecționarea cadrului juridic și instituțional, cu respectarea principiului transparenței;*
 - *Elaborarea structurii tip a compartimentului “supravegherea pieței” pentru reglementările tehnice;*
 - *Dezvoltarea sistemului de laboratoare destinate supravegherea pieței.*
- Susținerea activității asociațiilor de consumatori:
 - *Consolidarea interacțiunii cu instituțiile publice, stabilirea mecanismului;*
 - *Inițierea unor acțiuni comune;*
 - *Informarea reciprocă;*
 - *Elaborarea și editarea materialelor informative și educaționale pentru consumatori*

2.3.2 Dreptul la constituire și Legea Companiilor societăților

➤ ***Crearea Stabilirea și activitatea funcționarea Companiilor societăților***

1. Implementarea deplină a angajamentelor APC, titlu IV, Capitolul II (condiții de stabilire și funcționarea societăților)

Subiecte:

- Clauza națiunii celei mai favorizate
- Măsuri discriminatorii care afectează investițiile străine
- Sistemul judiciar privind dreptul comercial

Dreptul Companiilor

- Legislația în domeniul dreptului companiilor, contabilitate și audit
- Eficiența justiției

- Acordarea reciprocă a Clauzei națiunii celei mai favorizate și tratamentului național (pentru filiale și sucursale)
 - Actualizarea și armonizarea cadrului juridic:
 - *Conformarea cu prevederile Codului Civil și cu principiile UE;*
 - *Asigurarea coerenței cu aspectele relevante ale reformei regulatorii;*
 - *Racordarea cu obiectivele de perfecționare a mediului de afaceri și investițional*
 - Eliminarea măsurilor discriminatorii care afectează investițiile străine
 - Dreptul societăților comerciale:
 - *Revizuirea și armonizarea cu principiile UE a legislației în domeniul dreptului societăților, contabilitate și audit;*
 - *Elaborarea și aplicarea codului de Guvernare corporativă*
 - Eficiența justiției:
 - *Dezvoltarea mecanismului alternativ de soluționare a litigiilor, inclusiv medierea și arbitrajul;*
 - *Asigurarea previzibilității sistemului judiciar;*
 - *Eficientizarea procedurii de executare și dotarea instanțelor judecătorești economice cu tehnologii informaționale;*
 - *Instruirea judecătorilor în domeniul dreptului societăților comerciale, a insolvenței;*
 - *Pregătirea profesională a administratorilor în cadrul procesului de insolvență; (MJ)*

➤ **Servicii**

2. Anularea treptată a restricțiilor între UE și Moldova privind permisiunea progresivă de a presta servicii în anumite sectoare, în conformitate cu angajamentele OMC și APC prevăzute în Titlul IV, Capitolul III (prestarea de servicii transfrontaliere)

Subiecte:

- Legislația Moldovei privind serviciile
- Structuri administrative adecvate
- FMI - program de evaluare a sectorului financiar
- Cadru regulator prudent pentru piețele financiare
- Implementarea standardelor internațional recunoscute

2. Eliminarea graduală a restricțiilor în scopul progresării în prestarea reciprocă a serviciilor în anumite sectoare în conformitate cu angajamentele OMC și APC din Titlul IV, Capitolul III (prestarea de servicii transfrontaliere)

Subiecte:

- Legislația Moldovei privind serviciile
- Structuri administrative adecvate
- FMI - program de evaluare a sectorului financiar
- Cadru regulatoriu prudential pentru piețele financiare
- Implementarea standardelor internaționale pentru serviciile financiare

2.3.3 Circulația capitalului și plățile curente

1. Asigurarea aplicării prevederilor APC, Titlul V (plăți curente și de capital)

Subiecte:

- Regimul juridic și instituțional cu privire la tranzacțiile de capital
- *Elaborarea legii în domeniul valutar*
- *Armonizarea legislației cu legislația comunitară, inclusiv terminologia, definițiile și clasificarea fluxurilor de capital*

2. (Termen Mediu) Îmbunătățirea mediului investițional prin optimizarea condițiilor de protejare și promovare a investițiilor în conformitate cu Titlu VII (cooperarea economică, protejarea și promovarea investițiilor)

Subiecte:

- Acorduri de promovare și protecție a investițiilor și evitarea dublei impozitări

3. (Termen lung) Facilitarea liberalizării unor categorii de restricții, de exemplu circulația capitalului de scurtă durată

3. (Termen lung) Liberalizarea graduală a operațiunilor ce țin de contul de capital în dependență de cadrul macroeconomic existent

Subiecte:

- Eliminarea graduală a restricțiilor asupra operațiunilor ce țin de contul de capital prin:
 - *Trecerea de la fluxurile de capital cu termen lung și mediu spre cele cu termen scurt, adică inițial către acele fluxuri de capital care pot avea impact semnificativ asupra economiei reale, politicii monetare, etc.;*
 - *Eliminarea graduală a restricțiilor pentru unele categorii de rezidenți – de la agenții economici licențiați de organele de stat în domeniul respectiv care activează sub supravegherea acestui organ în cadrul unor indici prudentiali (cum sunt băncile comerciale) până la toate categoriile de rezidenți;*

- Coordonarea măsurilor de liberalizare a contului de capital cu politica monetară, valutară, precum și cu componentele macroeconomice.

2.3.4. Fluxul de persoane, inclusiv fluxul forței de muncă

2.3.4 Circulația persoanelor, inclusiv a lucrătorilor

➤ ***Tratarea în mod egal a lucrătorilor migranți în funcție de condițiile de angajare și a condițiilor de muncă***

1. *Aplicarea principiului tratamentului național pentru cetățenii Republicii Moldova angajați în mod legal (Art. 23 al APC)*

Subiecte:

- Aplicarea celei mai bune clauze de remunerare a muncii
- Legislația Republicii Moldova privind muncitorii străini
- Dezvoltarea parteneriatului între Moldova și UE privind politica de migrare

➤ ***Coordonarea sistemelor de securitate socială***

2. *Implementarea completă a angajamentelor conform Articolului 24 al APC (coordonarea securității sociale)*

Subiecte:

- Procesul de coordonare a sistemului securității sociale a Moldovei cu sistemele statelor membre

2.3.5 Alte domenii-cheie

➤ ***Impozitarea***

1. *Dezvoltarea și implementarea cadrului instituțional și operațional al sistemului de impozitare conform standardelor internaționale și europene*

Subiecte:

- legislația națională în privința taxelor, compatibilitatea cu OMC și măsurile discriminatorii împotriva produselor importate
- Strategia de Afaceri pentru Administrația Taxelor
- Acordurile bilaterale între Moldova și statele membre ale UE cu privire la evitarea dublei impuneri
- Ajustarea legislației naționale privind impozitarea la principiile/structura acquis-urilor UE

- Legislația națională în domeniul impozitării, compatibilitatea cu OMC

- Perfecționarea administrării fiscale și vamale (colectarea impozitelor)
- Armonizarea legislației naționale privind impozitarea la principiile / structura acquis-ului
 - *Coerența cu principiile Codului de Conduită în Impozitarea Afacerilor;*
 - *Transpunerea în legislația națională a prevederilor ce țin de definirea comună a tranzacțiilor (Directivile 90/434/EEC; 90/435/EEC; 2003/48/EC; 2003/49/EC și 90/436/EEC)*
- Acordurile bilaterale cu privire la evitarea dublei impuneri

➤ ***Politica de competiție concurențială***

2. *Implementarea angajamentelor privind ajutoarele de stat conform Art. 48.2.2 al APC și dezvoltarea legislației și a regimului de control compatibil cu cel al UE*

Subiecte:

- Legislația referitoare la subvențiile de stat și regimul de control, transparență și implementare

3. *Implementarea angajamentelor anti-trust conform Art. 48.2.1 al APC prin asigurarea compatibilității legislației anti-trust și regimului de control din Moldova cu UE*

Subiecte:

- Cadrul juridic și regulatoriu, compatibilitatea cu legislația UE:
 - *Perfecționarea și armonizarea cadrului juridic și de procedură*
 - *Crearea Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței ca structură neguvernamentală, independentă, investită cu drepturile și împuternicirile respective*
 - *Respectarea principiului transparenței în politica de reglementare a prețurilor și tarifelor, precum și principiului de neadmitere a abuzurilor din partea întreprinderilor cu poziție dominantă și monopoliste*

4. *Implementarea angajamentelor conform Art. 48.2.4 al APC privind nediscriminarea din partea monopolurilor de stat cu caracter comercial*

Subiecte:

- Monopolurile de stat cu caracter comercial
 - *Asigurarea controlului asupra activității întreprinderilor în sfera monopolurilor naturale și de stat, precum și asupra întreprinderilor cu poziție dominantă*
 - *Elaborarea și realizarea programelor de demonopolizare și dezvoltare a concurenței pe anumite piețe de mărfuri și servicii*

5. *Implementarea angajamentelor conform Art. 48.2.5 ale APC referitor la întreprinderile publice și întreprinderile cărora li s-au acordat drepturi exclusive și speciale*

Subiecte:

- Întreprindere publică, cu drepturi speciale și exclusive
- *Racordare cadrului legislativ și normativ în sectoarele transporturilor, telecomunicațiilor, energiei cu legislația privind concurența*

(Termen mediu)

6. *Majorarea conștientizării publicului referitor la regulile și politicile de competiție, inclusiv prin intermediul raporturilor anuale ale autorităților naționale*

Subiecte:

- Participarea în activitatea organizațiilor internaționale respective, stabilirea contactelor directe cu organele antimonopol (de concurență) ale altor țări
- Transparența politicii antimonopol și activității Agenției Naționale.

7. *Asigurarea conștientizării operatorilor și instruirea autorităților ce acordă ajutoare de stat referitor la responsabilitățile acestora conform legislației (viitoare);*

- Propagarea principiilor și regulilor concurenței loiale, prevăzute în legislație
- Informarea privind activitatea statului în protecția concurenței
- Programe de studii și materiale de informare, pagina web a Agenției Naționale

8. *Asigurarea dreptului de apel în instanță independentă contra deciziilor anti-trust. Instruirea organelor judiciare în procedura examinării apelurilor*

9. Asigurarea instruirii organelor judiciare de a examina procedurile de apel

➤ ***Drepturile proprietății intelectuale și industriale***

9. *Asigurarea unui nivel de protecție similar cu cel al UE, inclusiv măsuri eficiente de promulgare în conformitate cu prevederile Ar. 49 și 50 ale APC*

Subiecte:

- promulgarea convențiilor relevante prevăzute de Articolul 49(2) al APC
- pirateria și contrafacerea în Moldova
- dialogul cu organizațiile de proprietari și consumatori de PI (proprietate intelectuală) asupra modului de îmbunătățire a promulgării
- bilanț al misiunii TRIP
- foaia de parcurs a ALS
- legislația referitor la mărcile înregistrate și indicațiile geografice

Subiecte:

- Strategia de dezvoltare a sistemului național de protecție și utilizare a obiectelor de proprietate intelectuală și asigurarea unui nivel de protecție similar cu cel al UE

➤ *Consolidarea cadrului legislativ, inclusiv prin armonizarea cu legislația UE;*

➤ *Extinderea relațiilor cu organizațiile titularilor de drepturi de PI, inventatori, autori, amelioratori și utilizatori de PI în vederea îmbunătățirii realizării drepturilor de PI, susținerii activității acestora prin acordarea asistenței consultative, juridice, informaționale*

➤ *Creșterea nivelului de conștientizare a importanței PI ca instrument pentru dezvoltarea economică*

➤ *Stimularea creării, protejării și comercializării obiectelor de proprietate intelectuală prin perfecționarea activității de evaluare a proprietății intelectuale*

➤ *Încurajarea utilizării rezultatelor activității inovaționale în sectorul real, inclusiv prin crearea infrastructurii inovaționale (centrelor de inovare, business – incubatoarelor, parcurilor științifice și tehnologice, etc.)*

- Implementarea prevederilor tratatelor, convențiilor și aranjamentelor

- Bilanț al misiunii OMC privind implementarea prevederilor Acordului TRIPS

- Cooperarea regională în domeniu și racordarea sistemului național de PI la sistemul regional european;

- Combaterea pirateriei și contrafacerii în Moldova:

➤ *Consolidarea mecanismelor de realizare a drepturilor de proprietate intelectuală (PI)*

➤ *Cooperarea administrativă*

➤ ***Achiziții publice***

10. *Dezvoltarea condițiilor pentru adjudecarea transparentă și competitivă a contractelor între părți, în particular prin organizarea de tendere, în conformitate cu prevederile Art. 54 al APC.*

Subiecte:

- Transparență, asigurarea informației, instruirea și excepțiile

- Gestionarea bunurilor, serviciilor și furnizorilor UE

- Aspecte ale procedurilor de tender

- Autoritatea de revizie independentă și imparțială

Subiecte:

- Perfecționarea funcționării sistemului prin transparență, asigurare cu informație, instruire și reducere a excepțiilor

➤ *Editarea periodică a Buletinului Achizițiilor Publice; diseminarea informațiilor relevante prin cotidienele internaționale de specialitate și pagina web a ANAP*

- *Standardizarea terminologiei întrebuintate în avize în conformitate cu Vocabularul Comun al Achizițiilor Publice al UE*
- *Elaborarea documentelor model*
- *Pregătirea și perfecționarea cadrelor care activează în domeniul achizițiilor publice în organele administrației publice centrale și locale; antreprenorilor*
- *Oficii de consultanță pentru solicitanți*
- *Cooperarea internațională*
- *Convergența cu legislația și principiile UE, precum transparența, nediscriminarea, concurența și accesul la recurs în instanță*
- *Elaborarea și adoptarea Legii privind coordonarea procedurilor de achiziții a unităților care operează în sectoarele apă, energie, transport și telecomunicații*
- *Elaborarea regulamentelor de implementare a Legii privind achizițiile publice*
- *Implementarea prevederilor de mediu, după modelul comunitar „achiziții verzi”, și a celor de protecție socială în legislația de achiziții*
- *Aspecte ale procedurilor de tender*
- *Completarea legislației cu prevederi ce țin de:*
- *pachetul documentelor ce atestă datele de calificare și organele abilitate cu dreptul de a le elibera;*
- *implementarea procedurilor negociate;*
- *obligativitatea de a prevedea în documentele de tender cerințele legale de protecție a personalului angajat și condițiile de muncă;*
- *prelungirea termenelor de publicare a avizelor, de recepție a ofertelor, precum și de publicarea avizelor indicative privitor la intențiile de achiziții pe parcursul anului bugetar;*
- *mecanismul și deținerea listelor oficiale de contractori de bunuri, lucrări și servicii, recunoscuți*
- *Sporirea responsabilității pentru respectarea legislației, inclusiv prin introducerea modificărilor corespunzătoare în Codul penal, Codul contravențiilor administrative, etc.*
- *Crearea cadrului juridic și implementarea sistemului de achiziții electronice*
- *Modificarea statutului ANAP în vederea eliminării unor funcții nespecifice (organizator nemijlocit al procedurilor de achiziții) și exprimarea mai pronunțată a:*
- *responsabilității pentru diverse aspecte ale politicii în domeniu;*
- *supravegherii aplicării corespunzătoare a legislației în domeniu;*
- *acordării de consultanță privind achizițiile publice;*
- *furnizării de informații și a programelor de instruire în problemele achizițiilor publice*
- *Instruirea personalului ANAP*
- *Autoritatea de contestare independentă și imparțială*
- *Crearea unui mecanism operativ și eficient de depunere și examinare a contestațiilor, inclusiv: de evaluare a procedurilor de achiziții; de corecție; de conciliere.*
- ***Statistica***

11. *Adoptarea metodelor statistice compatibile cu standardele europene în sectoarele relevante ale statisticii și consolidarea capacităților instituționale ale Departamentului Statistică și Sociologie a Republicii Moldova (DSSRM);*

Subiecte:

- cenzul;
- armonizarea cu standardele europene și clasificarea;

- Recensământul populației și general agricol
- Sistemului unic de clasificări statistice naționale armonizate la sistemul clasificărilor europene și internaționale
- Perfecționarea cadrului legal, instituțional și a managementului statistic:
- Diseminarea informației statistice și relațiile cu utilizatorii
- Perfecționarea producției și infrastructurii statistice:
- *Sistemul Conturilor Naționale*
- *Statistica prețurilor, întreprinderilor, industriei, investițiilor și construcțiilor, comerțului, transporturilor, turismului, agriculturii, mediului, financiară, socială*
- *Perfecționarea statisticii regionale*
- *Îmbunătățirea capacității tehnice a sistemului statistic*
- Consolidarea capacităților autorităților publice centrale și locale privind obținerea datelor administrative și extinderea utilizării acestora în scopuri statistice
- Implementarea normelor metodologice din “Ghidul compilatorilor și utilizatorilor al statisticii datoriei externe”, lansat recent de organizațiile internaționale
- Executarea lunară a statisticii datoriei externe a țării, creând baza informațională necesară.
- Lansarea statisticii operative a balanței de plăți (estimări), lunar, creând baza informațională necesară și modificând pentru aceasta sistemul de colectare și prelucrare a informației aferente balanței de plăți.

- ***Control financiar și subiecte similare aferente***

12. *Managementul Administrarea rațională și controlul finanțelor publice*

Subiecte:

- Managementul finanțelor publice și transparența;
- Capacitatea administrativă pentru implementarea controalelor financiare;

- **Politica întreprinderilor, ÎMM (întreprinderile mici și mijlocii) și industria**

- ***Politica de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii (ÎMM)***

14. Dezvoltarea unui dialog referitor la politica întreprinderilor cu scopul de a îmbunătăți mediul administrativ și regulatoriu al companiilor și în scopul abordarea problemelor privind impactul restructurării industriale; dezvoltarea cadrului legislativ și administrativ pentru promovarea IMM, conform art. 70 al APC;

13. Dezvoltarea cadrului juridic și administrativ pentru promovarea IMM conform Art. 70 al APC

Subiecte:

- Cadrul juridic și infrastructura adecvată pentru IMM
- *Perfecționarea și dezvoltarea cadrului juridic primar și secundar și armonizarea cu principiile UE*
- *Dezvoltarea infrastructurii instituționale în scopul extinderii accesului IMM la resursele financiare și protecția drepturilor IMM*
- *Reducerea costurilor (de timp și financiare) la înregistrare*
- *Simplificarea sistemului de impozitare*
- Carta Europeană pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii
- *Obținerea statutului de observator*
- *Elaborarea și prezentarea rapoartelor anuale*
- Schimb de informații și experiență asupra celor mai bune practici și restructurarea industrială

2.4 Cooperarea în domeniul justiției și afacerilor interne

Obiective generale

1. *Stabilirea unui cadru legislativ pentru cooperarea eficientă în domeniul justiției și afacerilor interne în concordanță cu standardele internaționale și UE și asigurarea implementării eficiente;*
2. *Susținerea eforturilor Moldovei în stabilirea pe o bază constituțională a unui sistem judiciar imparțial, independent și competent, dotat cu garanțiile procedurale pentru îndeplinirea rolului său;*
3. *Asigurarea ratificării și implementării instrumentelor internaționale de o importanță deosebită în domeniul combaterii migrației ilegale și crimei organizate;*
4. *Dezvoltarea unor organe de drept eficiente, pe deplin funcționale și sigure la fel ca și asigurarea gradului înalt al cooperării și schimbului de informație dintre agenții, respectând pe deplin protecția informației;*
5. *Asigurarea unei cooperări regionale bine-dezvoltate între organele de drept relevante;*
6. *Soluționarea problemelor de management al migrației și întreprinderea măsurilor corespunzătoare în domeniile politicii frontierelor și vizelor, pentru a preveni utilizarea imigrației ilegale pe teritoriul Moldovei și tranzitarea imigranților ilegali pe teritoriul Uniunii Europene;*
7. *Combaterea crimei organizate transfrontaliere, în special a traficului de ființe umane, droguri, vehicule furate, bunuri supuse accizelor și materiale nucleare;*

8. *Intensificarea controlului Republicii Moldova asupra frontierelor și teritoriului vamal, inclusiv porțiunea transnistriană a hotarului;*

9. *Îmbunătățirea cooperării în domeniul poliției și cel judiciar la toate nivelurile, inclusiv la nivel internațional;*

10. *Întărirea măsurilor anti-corupție din cadrul organelor de drept, inclusiv prin adoptarea Codurilor de Etică.*

11. *Dezvoltarea cooperării în domeniul combaterii proliferării armelor de distrugere în masă, luptei împotriva traficului cu arme și materiale radioactive.*

➤ **Problemele migrației (migrația legală și ilegală, readmisia, viza, azilul)**

12. *Estimarea numărului migranților prin și din Moldova, crearea bazei de date, monitorizarea și gestionarea mișcărilor migratorii;*

Subiecte:

- schimbul de informație referitor la migrația legală și ilegală în UE și Moldova;
- participarea Moldovei la conferințe și seminare în cadrul programului ARGO;
- crearea unui Sistem Informațional Integrant al Departamentului Migrațiune

13. *Susținerea managementului eficient al fluxurilor de migrații, prin implementarea asistenței consultative, tehnice financiare și la nivel de experți Guvernului Moldovei și promovarea activităților acestuia, în special pentru a spori nivelul profesional al personalului relevant prin studierea experienței internaționale și stagierea în serviciile UE în țările în care se implementează o politică de migrațiune modernă;*

Subiecte:

- adoptarea de către Moldova a unui Program de Acțiuni asupra problemelor de migrațiune
- susținerea de către UE a Guvernului RM în implementarea Planului de Acțiuni prin încurajarea eforturilor bilaterale pentru facilitarea legalizării cetățenilor RM în țările UE, stabilirea cotelor de migrare pe motiv de muncă, încheierea acordurilor bilaterale cu privire la migrația forței de muncă și protecția socială a lucrătorilor migranți

14. *Ajustarea legislației Moldovei la normele și standardele UE, implementarea Convenției ONU din 1951 privind statutul refugiaților și a Protocolului din 1967 privind statutul refugiaților, inclusiv dreptul la azil și respectarea principiului reîntoarcerii neforțate. Ajustarea sistemului autorităților de stat responsabile de implementarea și realizarea legislației în domeniul azilului și refugiaților la normele și standardele UE;*

Subiecte:

- ajustarea sistemului autorităților de stat responsabile de implementarea și realizarea legislației în domeniul azilului și refugiaților la normele și standardele UE;
- Convenția de la Geneva și Protocoalele sale;

- dezvoltarea unui sistem electronic de schimb al informației între autoritățile centrale, ce au tangențe la domeniul azilului și refugiaților și schimb regional de informații în domeniu.

15. Consolidarea cooperării în domeniul readmisiei propriilor cetățeni, persoanelor fără naționalitate și cetățenilor țărilor terțe. Sincronizarea acordurilor de readmisie cu acordurile privind migrația forței de muncă și protecția socială a lucrătorilor migranți, cu programele de reintegrare socială a persoanelor readmise;

Subiecte:

- semnarea acordurilor de readmisie în pachet cu acordurile ce țin de:
 - facilitarea legalizării cetățenilor RM în UE;
 - stabilirea cotelor de migrare pe motiv de muncă;
 - migrația forței de muncă și protecția socială a lucrătorilor migranți;
- semnarea acordurilor de readmisie ținând cont de responsabilitatea subsidiară a țărilor de origine, tranzit și destinație;
- elaborarea programelor privind integrarea socială a persoanelor readmise

16. Schimbul de informație privind politica vizelor;

Subiecte:

- dialog asupra problemelor politicii vizelor.
- abolirea regimului de vize RM –UE pentru deținătorii de pașapoarte diplomatice și de serviciu

➤ **Controlul frontierelor**

17. Dezvoltarea sistemului de control eficient și cuprinzător în toate sectoarele de frontieră ale Moldovei inclusiv porțiunea transnistriană;

Subiecte:

- cooperarea cu Ucraina și România în domeniul controlului frontierelor, inclusiv schimbul de informație;
- elaborarea strategiei integrate de management al frontierei de stat al RM din partea Ministerului Afacerilor Interne, Departamentului Migrațiune, Ministerului Afacerilor Externe, Departamentului Vamal, Departamentului Trupelor de Grăniceri;
- conceptele de control al frontierelor;
- demarcarea frontierelor;
- planuri anticorupție pentru trupele de grăniceri;

18. Intensificarea și facilitarea cooperării transfrontaliere între Moldova, statele membre ale UE și țările vecine;

Subiecte:

- „Procesul Söderköping”;
- „Procesul de la Budapesta”
- „Procesul MARRI”
- cooperarea regională între organele de jurisprudență relevante.

➤ **Lupta împotriva crimei organizate (inclusiv traficul de ființe umane)**

19. *Ratificarea și implementarea deplină a instrumentelor internaționale care au o importanță deosebită în domeniul combaterii crimei organizate;*

Subiecte:

- Convenția ONU împotriva Crimei organizate transnaționale și protocoalele sale;
- Planul de acțiuni al OSCE privind combaterea traficului de ființe umane (decembrie 2003);
- adoptarea și implementarea unei legislații relevante;
- crearea unei baze de date centrale asupra grupurilor criminale;
- eficacitatea autorităților de drept din Moldova.

20. *Întărirea luptei împotriva traficului de ființe umane în special al femeilor și copiilor, pătrunderea imigranților ilegali, la fel ca și activitățile de prevenire a traficului de ființe umane și de reintegrare a victimelor acestui trafic (vezi de asemenea mai sus, în conformitate cu Drepturile Omului);*

Subiecte:

- planul de acțiuni al OSCE împotriva traficului (Capitolele III, IV și IV);
- Prevederile Planului Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului al Republicii Moldova pentru anii 2004-2008 și implementarea acestora;
- Cooperarea regională între organelor relevante de drept;
- Cooperarea între Moldova și organizațiile internaționale;
- Susținerea legală și psihologică a victimelor și reintegrarea acestora.

21. *Intensificarea luptei contra traficului și furtului de vehicule și contrabanda cu bunuri supuse accizelor;*

22. *Asigurarea protecției persoanelor, inclusiv scheme de protecție a martorilor care cooperează în cadrul proceselor judiciare;*

➤ **Drogurile**

23. *Întărirea luptei împotriva traficului cu droguri, inclusiv substanțele stupefiante și precursorii acestora, și împotriva abuzului de droguri în special prin prevenire și reabilitare, conform art. 76 al APC;*

Subiecte:

- Convenția ONU din 1988 privind Traficul Ilegal al Substanțelor Narcotice și Psihotrope;
- înăsprirea și armonizarea legislației naționale, îmbunătățirea implementării ei;

- strategia Națională Anti-Drog, programe de prevenire și tratament a dependenților de droguri;

➤ **Spălarea banilor, crimele economice și financiare**

24. *Sporirea eforturilor și cooperării în lupta împotriva spălării banilor, conform art. 66 al APC; progresul evident în eforturile de creare și implementare a unui regim cuprinzător împotriva spălării banilor, în special prin crearea unei Unități de Securitate Financiară (USF), care va corespunde cu standardele Convenției Consiliului Europei, celor 40 de recomandări revizuite ale FATF la fel ca și cele ale Grupul Egmont;*

Subiecte:

- dezvoltarea unui cadru legislativ corespunzător, inclusiv acceptarea implementării convențiilor internaționale majore;
- crearea unei Unități de Securitate Financiară (USF) care să corespundă standardelor internaționale și bazelor de date interinstituționale privind tranzacțiile suspicioase;
- instruirea;
- cooperarea și schimbul de informație.

➤ **Poliția și cooperarea judiciară**

25. *Adoptarea legislației și măsurilor pentru dezvoltarea aranjamentelor în cadrul cărora cooperarea judiciară ar putea fi oferită și obținută din partea altor state*

Subiecte:

- convenții internaționale relevante civile și penale;
- cooperarea între agenții și cooperarea cu alte state;
- metode de analiză a riscurilor în Moldova.

26. *Dezvoltarea continuă a cooperării între autoritățile de jurisprudență ale Moldovei și statelor membre ale UE;*

Subiecte:

- cooperarea juridică între statele membre ale UE și Moldova;
- rețeaua punctelor de contact cu statele membre ale UE;
- cooperarea între agențiile Republicii Moldova și Europol, în conformitate cu Convenția Europol și deciziile relevante ale Consiliului;
- tehnici moderne de investigație;
- planuri de acțiuni sectoriale în domeniul anti-corupției, inclusiv dezvoltarea Codului de etică pentru, procurori și judecători;
- asistența UE prin programe de instruire pentru polițiști în domeniul combaterii infracțiunilor informaționale, traficului de ființe umane, traficului de droguri etc.

➤ **Combaterea corupției.**

27. *Cooperarea internațională anti-coruupție.*
- Ratificarea Protocolului adițional al Convenției penale privind corupția.
- Semnarea și ratificarea Convenției ONU împotriva corupției din 31 octombrie 2003.
- Armonizarea legislației naționale cu prevederile din actele internaționale menționate.

28. *Intensificarea colaborării cu statele europene în cadrul instrumentelor legislative internaționale SPAI și GRECO.*

- Asistența tehnică și logistică a subdiviziunilor responsabile pentru cooperarea cu SPAI și GRECO.

- Organizarea și petrecerea stagiilor profesionale și seminarelor internaționale pentru colaboratorii structurilor anti-coruupție și a persoanelor ce asigură cooperarea internațională, anti-coruupție.

- Elaborarea unor proiecte de asistență tehnică în vederea studierii practicii și experienței altor state în domeniul combaterii corupției. (Hotărîrea Guvernului nr. 1377 din 18 noiembrie 2003, punctul 5).

29. *Eficientizarea colaborării între organele de drept specializate în combaterea corupției, precum și între acestea cu societatea civilă.*

- Mecanisme și metode novatorii de cooperare a organelor de drept.

- Conlucrarea organelor de drept cu societatea civilă, precum și implicarea acestora în prevenirea și combaterea corupției, mediatizarea importanței luptei împotriva corupției.

- Implementarea în instituțiile de învățămînt a programelor de studiere a fenomenului corupției.

- Elaborarea Codului deontologic pentru colaboratorii organelor de drept.

➤ **Combaterea terorismului**

30. *Intensificarea activității de combatere a terorismului, inclusiv a finanțării și asigurării materiale a actelor teroriste*

- ratificarea și implementarea deplină a tratatelor internaționale în domeniul combaterii terorismului;

- perfecționarea cadrului legal și instituțional de combatere a terorismului;

- asigurarea tehnico-materială a subdiviziunilor antiteror;

- instruirea profesională a colaboratorilor subdiviziunilor specializate în combaterea terorismului ale organelor competente;

- crearea bazei centrale de date cu privire la organizațiile și persoanele bănuite de atribuții la activități teroriste;

cooperarea și schimbul de informații cu organele specializate ale altor state și organizațiile internaționale

➤ **Transportul, energetica, telecomunicațiile și mediul**

2.5.1 Energetica

1. *Adoptarea unei politici generale actualizate în domeniul energiei, în corespundere cu obiectivele politicii energetice ale UE;*

Subiecte:

- strategia energetică și adoptarea actelor ce țin de politica energetică.

2. *Convergența treptată cu principiile piețelor de electricitate și gaze ale UE;*

Subiecte:

- măsurile întreprinse pentru convergența treptată cu principiile piețelor de electricitate și gaz ale UE;
- eficiența dezvoltării prețurilor și reformelor tarifare (electricitate, gaze și agent termic); eliminarea distorsiunilor; ameliorarea ratelor de colectare a facturilor;
- dezvoltarea Comisiei Naționale de Reglementare în Energetică spre un sector regulatoriu independent de operatorii pieței;
- restructurarea sectoarelor de electricitate, gaz și agent termic; redresarea sistemului de plăți;
- participarea la evenimentele UE referitoare la energie (de ex. conferințe, Forul Sud Est European privind Reglementarea Energiei Electrice, în calitate de observator).

3. *Progresele privind rețelele electrice;*

Subiecte:

- pierderi în rețea (electrice, termice).

4. *Intensificarea transparenței, credibilității și siguranței rețelei de tranzit de gaze prin Moldova;*

Subiecte:

- măsuri pentru reabilitarea și renovarea rețelelor;
- opțiuni pentru reformarea rețelelor tranzit de gaze.

5. *Progrese în domeniul eficienței și utilizarea surselor de energie renovabilă;*

Subiecte:

- ameliorarea eficienței energiei și sporirea utilizării energiei renovabile;
- măsuri cu preț redus (de ex. audit energetic, campanii de prevenire, proiecte pilot);
- instituții care se ocupă de eficiența energetică și surse energetice renovabile;

6. *Adoptarea unei politici de energie generale în corespundere cu obiectivele politicii energetice ale UE;*

Subiecte:

- acte ce țin de politica energetică.

7. *Corespunderea graduală cu principiile pieței interne de electricitate și gaze a UE;*

Subiecte:

- reformele de preț și tarife (electricitate, agent termic și gaze);
- Comisia Națională de Reglementare în Energetică;
- Sectoarele de electricitate, gaze și termoficare;

8. *Progrese privind rețelele energetice;*

Subiecte:

- eliminarea pierderilor de rețea;
- instalarea dispozitivelor de contorizare la conductele de la hotar;

2.5.2 Transport

Structura propusă de MTC la capitolul Transport cu excepția compartimentului Aviație

Domeniul transportului feroviar

1 Dezvoltarea și consolidarea cooperării în domeniul transportului feroviar prin implementarea prevederilor art.62 „Transport” al Acordului de Parteneriat și Cooperare dintre UE și RM din 28.11.1994.

2 Asigurarea ramurii cu întregul set de documente în vigoare în UE care au tangențe cu transportul feroviar pentru armonizarea tehnică și legislativă în domeniul transportului feroviar, menit să asigure interoperabilitatea² pe calea ferată convențională la nivel european.

3 Definitivarea programelor naționale în domeniul transportului feroviar conform dezideratelor Cărții Albe a UE „Strategia pentru revitalizarea căilor ferate comunitare” privind delimitarea clară a domeniilor de responsabilitate dintre stat și calea ferată și aplicarea principiilor europene de finanțare a căilor ferate: statul să degreveze calea ferată de povara moștenită din trecut, calea ferată să fie exploatată pe bază comercială, statul să asigure compensarea totală a serviciilor publice.

² Interoperabilitatea reprezintă capacitatea sistemului feroviar transeuropean de mare viteză și cel convențional de a permite circulația neîntreruptă a trenurilor în condiții de siguranță prin realizarea unui spațiu fără frontiere interioare.

4 Restructurarea eşalonată a sistemului de transport feroviar în Republica Moldova conform modelului european prin separarea gestiunii infrastructurii feroviare de cea a exploatării serviciilor de transport: implementarea Planului actual de restructurare a Î.S. „Calea Ferată din Moldova” pe anii 1999 – 2004 în condițiile Acordului-memorandum cu Consiliul Creditorilor și avansarea acestuia conform recomandărilor europene.

5 Estimarea necesităților financiare asupra proiectelor de reabilitare și modernizare a rețelei feroviare proprii conform exigențelor UE, dezvoltarea sectoarelor moldave ale rețelelor feroviare paneuropene care trec prin teritoriul RM (Coridorul IX și magistralele CE-95 și E-560) din contul resurselor proprii ale RM și prin atragerea investițiilor și a asistenței economice nerambursabile.

Domeniul transportului auto

La moment materialul rulant de care dispune Moldova permite acoperirea necesității economiei naționale în ceea ce privește volumele de transport. Însă, din punct de vedere economic și ecologic, majoritatea materialului rulant nu corespunde cerințelor actuale ale economiei naționale și, cu atât mai mult, nu poate concura cu serviciile prestate de transportatorii străini.

Ținând cont de acest fapt, Ministerul Transporturilor și comunicațiilor a elaborat Strategia de dezvoltare a transportului auto pe perioada medie 2001-2005, unde sunt prevăzute implementarea tehnologiilor noi în domeniul transportului auto cum ar fi:

1. Testarea tehnică a autovehiculelor și remorcilor acestora. Pentru aceasta a fost elaborată și aprobată Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 1047 din 08.11.1999, care a fost implementată în scopul verificării vehiculelor în vederea corespunderii normelor și standardelor naționale de securitate a circulației rutiere și a protecției mediului, depistării vehiculelor și agregatelor acestora aflate în căutare, respectării de către posesorii acestora a legislației fiscale și de asigurare, precum și completarea bazei de date a Registrului de stat al transporturilor.

Pentru implementarea pe larg a testării tehnice de către minister a fost elaborat Programul de dezvoltare a stațiilor de testare, care va fi finalizat în anul 2005 cu construcția a 23 stații de testare.

2. *Instituirea în conformitate cu Legea nr.186-XV din 24 aprilie 2003 cu privire la evaluarea conformității produselor a sistemului de certificare în domeniul transportului auto prin fondarea și acreditarea în modul stabilit a organismelor de certificare, termen – anii 2004 – 2005;*

În conformitate cu actele normative europene, de către minister au fost acreditate patru stații de certificare a autovehiculelor și remorcilor acestora conform cerințelor europene privind transportul de mărfuri periculoase (ADR) și transportarea mărfurilor în traficul internațional conform cerințelor Conferinței Europene a Miniștrilor Transporturilor (CEMT). Implementarea pe larg a prevederilor Acordului European ADR a devenit

posibilă odată cu adoptarea Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova nr. 672 din 28 mai 2002.

3. În prezent peste 90% din unitățile de transport, care transportă călători sunt reutilate din mijloace de transport marfare în călători. În legătură cu aceasta, s-a început procedura de autorizare a serviciilor de reparație, deservire tehnică și reutilare a autovehiculelor și remorcilor, care a fost posibilă după aprobarea Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova nr. 415 din 08 aprilie 2003. Scopul autorizării este evidența agenților economici ce prestează servicii de reparație, deservire tehnică și organizarea reutilării autovehiculelor și remorcilor acestora în condițiile întreprinderilor specializate a uzinelor producătoare, îmbunătățirea calității serviciilor prestate și îmbunătățirea securității circulației rutiere și protecției mediului ambiant.

4. Organizarea instruirii și reciclării personalului din domeniul transportului auto în centrele de instruire acreditate în modul stabilit. Pentru aceasta au fost aprobate hotărîrile Guvernului Republicii Moldova nr. 1047 din 08.11.1999; 672 din 28 mai 2002 și 1348 din 10.11.2003. Pentru organizarea funcționării perfecte a sistemului din transport necesită implicarea personalului competent. Scopul centrelor de instruire și reciclare este pregătirea și reciclarea personalului din transport în conformitate cu cerințele directivelor Europene și anume transportul mărfurilor periculoase în conformitate cu prevederile ADR și transportul mărfurilor în trafic auto internațional în conformitate cu prevederile Conferinței Europene a Miniștrilor din Transport, transportul călătorilor în trafic național și internațional.

Suplimentar, pentru armonizarea bazei legislative a RM cu comunitatea Europeană în perioada anilor 1999-2002 continuă lucrul de perfectare a bazei legislative de activitate a transportului auto.

Actualmente activitatea internă a transportului auto este reglementată de Legea cu privire la transporturi nr.1194- XIII din 21 mai 1997, Codul transporturilor auto, aprobat prin Legea nr.116 – XIV din 29 iulie 1998, Legea cu privire la patenta 541 – XV din 30.07.2001.

Activitatea de transport auto externă este reglementată de acordurile internaționale bilaterale care la momentul dat sînt încheiate cu 30 țări, precum și de șase convenții internaționale la care Moldova este parte. Se elaborează proiectele de acorduri bilaterale cu 16 țări.

Pentru cooperarea internațională în cadrul organismelor internaționale în domeniul transportului auto, colaborăm cu CEMT în scopul de a facilita și liberaliza transportul internațional de mărfuri, precum și de a utiliza cât mai eficient mijloacele de transport prin reducerea numărului de călătorii fără încărcătură, prin introducerea unor standarde mai înalte privind cerințele tehnice și de securitate, prin încurajarea utilizării unor vehicule mai performante. Fiind membru cu drepturi depline la CEMT, Moldova primește anual o cotă de autorizații multilaterale, cea ce permite efectuarea transportului de mărfuri în toate statele –membre CEMT.

În scopul soluționării problemelor privind formarea și funcționarea spațiului comun de transport în baza elaborării și implementării concepțiilor și programelor privind stabilirea unei politici tarifare, perfecționarea structurii organizaționale a complexului de transport, asigurarea condițiilor de tranzit a mărfurilor și protecția mediului ambiant, asigurarea securității pasagerilor și a mărfurilor, ministerul participă la activarea

Consiliului Coordonator de Transport (KTC) al țărilor –membre CSI, ultima ședință a căruia a avut loc la 27 mai 2002 la Chișinău.

O atenție sporită se acorda problemelor de armonizare a cadrului normativ-legislativ, de a concretiza formele de cooperare în domeniul tranzitării internaționale și formării rețelei de coridoare internaționale de transport, sursele și obiectivele preventive de finanțare legate de dezvoltarea și cooperarea fabricării de autocamioane și autobuze cu un șir de țări.

Conform analizei efectuate, pentru integrarea transportatorilor din Republica Moldova în transporturile internaționale, este necesară aderarea Republicii Moldova la 26 de convenții și acorduri internaționale dintre cele 44 care reglementează transporturile internaționale.

În prezent se lucrează asupra modificărilor Regulamentului autogării (stației) auto. S-a prezentat Ministerului de Externe setul de documente necesare pentru ratificarea Acordului INTERBUS.

Ministerul pregătește propuneri referitoare la convențiile și acordurile internaționale la care este necesară aderarea în primul rând și, după coordonare a cu Ministerul de Externe se va începe perfectarea materialelor necesare pentru aderare.

În scopul asigurării circulației rutiere prin respectarea timpului de odihnă și lucru a șoferilor în trafic auto național și internațional se prevede elaborarea și aprobarea proiectului Hotărârii Guvernului, care prevede instalarea în mijloacele de transport a aparatelor respective. Proiectul va fi elaborat în baza Acordului European AETR la care Republica Moldova a aderat în anul 1990.

În același scop prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1508 din 12 decembrie 2003 a fost aprobat Programul național de acțiuni prioritare pentru redresarea situației privind securitatea circulației rutiere.

În conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 702 din 04 iunie 2002 ministerul elaborează și pune în aplicare reglementări tehnice în domeniul transportului auto aduse în concordanță cu cerințele europene în acest domeniu.

În scopul modernizării și renovării parcului de transport auto de călători în conformitate cu Strategia de dezvoltare social economică a R. Moldova este elaborat Conceptul de organizare și dezvoltare a transportului auto de călători în R. Moldova. În scopul dezvoltării infrastructurii transporturilor de pasageri, este elaborat și se implementează graficul de computerizare a gărilor și stațiilor auto din republică.

Extinzând relațiile de cooperare cu țările europene, în prezent sunt stabilite rute de autobuze cu 11 țări din Europa. În scopul renovării parcului de autobuze, se ține la control scutirea de TVA a transportului importat în țară prin intermediul companiilor de leasing.

În scopul adaptării politicii naționale de transport la standardele internaționale DPT propune includerea în Planul de acțiuni următoarele măsuri:

- Instituirea prin Hotărâre de Guvern a Comitetului de coordonare în scopul elaborării proiectelor actelor legislative și normative în vederea optimizării condițiilor accesului transportului auto (de mărfuri și călători) la punctele de trecere a frontierei de stat, lichidarea barierelor și atragerea traficului auto internațional în tranzit prin Republica Moldova, termen – pe parcursul 2004;

- *Elaborarea de către Comitetul de coordonare a proiectelor actelor legislative și normative întru facilitarea traficului auto internațional la punctele de trecere a frontierei de stat, termen – anii 2004 – 2005;*

Sectorul transport naval intern

Actualmente în sectorul transport naval intern au fost întreprinse următoarele măsuri:

Republica Moldova este membru al Comisiei Dunărei (Protocolul adițional din 26 martie 1998 la Convenția privind regimul navigației pe Dunăre din 18 august 1948 ratificat prin Hotărârea Parlamentului din 10.07.1998 Nr. 86-XIV).

A ratificat Acordul european privind principalele căi navale interne de importanță internațională prin Hotărârea Parlamentului din 24.12.1997 Nr.1431-XIII și Convenția cu privire la măsurarea navelor de navigație internă prin Hotărârea Parlamentului din 30.09.1999 Nr.602-X IV.

A semnat Acordul european privind transportul internațional de mărfuri periculoase pe căile de navigație internă și Convenția de la Budapesta privind contractul de transportare a mărfurilor pe căile de navigație internă.

Este parafat și înaintat pentru semnare Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind navigația pe căile navigabile interne, și respectiv este înaintat pentru parafare Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind navigația pe căile navigabile interne.

Măsurile necesare pentru dezvoltarea sectorului transport naval intern:

- Construcția unui Complex portuar în delta râului Prut cu debarcadere pentru pasageri și mărfuri.

- Amenajarea râului Prut pe sectorul Ungheni – delta râului pentru navigație, de comun cu România, cale navigabilă internă de importanță internațională E 80-07, afluent al coridorul VII – Dunăre.

- Amenajarea râului Nistru pe sectorul portul Belgorod-Dnestrovsk - digul Dubăsari pentru renovarea navigației, de comun cu Ucraina, cale navigabilă internă de importanță internațională E 90-03.

- Elaborarea și încheierea Acordurilor bilaterale guvernamentale privind navigația pe căile navigabile interne.

- Elaborarea cadrului legislativ național în conformitate cu prevederile și cerințele CE (Codul transportului naval intern).

- Ratificarea de către Republica Moldova a convențiilor Internaționale și implementarea prevederilor acestora, rezoluțiilor CEE ONU și Comisiei Dunării în cadrul normativ național.

Sectorul transportului maritim

Actualmente în sectorul transport maritim au fost întreprinse următoarele măsuri:

Republica Moldova este membru al Organizației Internaționale Maritime (Acceptarea de către Republica Moldova a Convenției cu privire la Organizația Internațională Maritimă prin Legea nr.52-XV din 11.04.2001).

A ratificat Convenția Nr.108 privind actele naționale de identitate pentru personalul navigant, adoptată la Geneva la 13 mai 1958 de conferința generală a Organizației Internaționale a Muncii prin Hotărârea Parlamentului din 30.09.1999 Nr.600-XIV.

Este adoptat Codul navigației maritime comerciale al Republicii Moldova prin Legea nr.599 din 30.09.1999, cu modificările adoptate prin Legea nr.334 din 24.07.2003.

Prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Cu privire la recunoașterea societăților internaționale de clasificare a navelor nr.1608 din 30 decembrie 2003 a fost recunoscute societățile internaționale de clasificare membri ai Asociației Internaționale a Societăților de Clasificare (International Association of Classification Societies [IACS]).

Este aprobat Acordul de colaborare între Ministerul Transporturilor și Comunicațiilor al Republicii Moldova și Registrul Maritim de Navigație al Rusiei prin Hotărârea Guvernului Republica Moldova Nr.145 din 13.02.2003.

Măsurile necesare pentru dezvoltarea sectorului transport naval intern:

- Aderarea Republicii Moldova la Convențiile primordiale ale Organizației Internaționale Maritime IMO (SOLAS, MARPOL, LL, COLREG, CLC, STCW, TONNAGE) și Organizației Internaționale a Muncii (nr.185,)

- Armonizarea cadrului legislativ național existent în conformitate cu prevederile și cerințele CE și tratatele Internaționale.

- Elaborarea cadrului normativ național în conformitate cu prevederile și cerințele CE și tratatele Internaționale.

- Elaborarea și încheierea Acordurilor bilaterale guvernamentale privind colaborarea în domeniul navigației maritime comerciale.

Infrastructura transportului rutier – drumurile

Obiectivul de bază al Strategiei de aderare la CE în domeniul drumurilor este asigurarea realizării celor două obiective fundamentale pentru Piața Unică – libera circulație a persoanelor și libera circulație a bunurilor.

1.Armonizarea legislației în domeniul drumurilor.

a) Tehnologia și securitatea circulației

- obiective: Protejarea infrastructurii prin definirea greutăților și dimensiunilor maxime autorizate ale anumitor tipuri de vehicule pentru circulația pe rețeaua drumurilor publice.

- măsurile preconizate: *Examinarea directivelor comunitare actualizate și în cazul când este posibilă, fără admiterea degradării premature a sistemului rutier, să fie perfectate modificările respective în Instrucțiunea națională.*

(Stadiul actual. Pe teritoriul republicii există și este pusă în aplicare Instrucțiunea privind autorizarea și efectuarea pe drumurilor publice a transporturilor cu greutate și/sau gabarite ce depășesc prevederile legislației și normativelor în vigoare. Prevederile Instrucțiunii naționale în cea mai mare parte corespunde prevederilor directivelor comunitare. Problema majoră pentru republică, precum și pentru o parte din țările europene este trecerea treptată la sarcina masivă pe osia ordinară admisă de la 10 la 11,5 tone. Realizarea acestei prevederi necesită mijloace financiare mari pentru refacerea îmbrăcămintei drumurilor.)

b) Armonizarea fiscală

- obiective: Alinierea taxelor și a prelevărilor pentru utilizarea drumurilor. Folosirea mecanismul economic pentru acoperirea costurilor infrastructurii prin trecerea acestor costuri la utilizatori

- măsurile preconizate: Elaborarea unui sistem durabil și transparent de finanțare a drumurilor, pentru a asigura întreținerea continuă a rețelei drumurilor

(Stadiul actual. Din anul 1996 acest mecanism este folosit și în Republica Moldova. Infrastructura este finanțată din fondul rutier sursele de constituire a căruia sînt defalcările de accize, taxele și plățile direcționate spre utilizatori. Problema majoră este volumul extrem de redus a acumulărilor în acest fond față de necesitățile reale).

2. Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii rutiere, inclusiv modernizarea celor mai importante drumuri de interes comun și a componentelor rețelelor transeuropene.

- obiective: Crearea unei rețele de drumuri magistrale de nivel european. Îmbunătățirea accesibilității la piețele interne și externe, crearea condițiilor optime de liber schimb.

- Măsurile preconizate Perfectarea documentelor privind aderarea la Acordul European asupra marilor drumuri de circulație internațională (AGR). Elaborarea și realizarea unui program de reabilitarea a drumurilor din rețeaua E și a coridoarelor transeuropene.

(Stadiul actual. Prin hotărîrea Guvernului a fost aprobată Concepția privind crearea și dezvoltarea rețelei naționale a coridoarelor internaționale de transport. Concepția stabilește principiile generale de formare și dezvoltare în Republica Moldova pînă în anul 2015 a rețelei naționale de coridoare de transport și linii magistrale de importanță internațională majoră, pentru integrarea ei în sistemul european de transport).

➤ **Transportul național și politica de infrastructură**

1. Adoptarea politicii naționale de transport pentru dezvoltarea tuturor mijloacelor de transport (inclusiv o viziune asupra reformei structurii pieței). O asemenea politică (cu scopul introducerii unui cadru regulatoriu) ar trebui să evidențieze prioritățile pe sectoare și să le identifice pe cele în care reforma va fi intensificată într-un termen scurt, unde accentul trebuie pus pe ajustarea în continuare a cadrelor regulatorii la standardele internaționale, în special pentru sporirea siguranței și securității (referitoare la toate mijloacele de transport);

2. *Adoptarea / dezvoltarea politicilor în conformitate cu Carta Alba a UE pentru accentuarea stabilității transportului*

3. *Dezvoltarea politicii infrastructurii (identificarea constrângerilor de capacitate, lipsa echipamentului inter-modal și lipsa de legătură cu infrastructura) pentru a identifica proiectele prioritare de infrastructura în diferite sectoare adrese și chestiuni de sub-investiții, menținere insuficientă, planificarea și executarea proiectelor de investiții*

Subiecte:

Adoptarea politicii naționale de transport

- Structurile administrative asigură planificarea pe sectoare identificate în planul național (durabil) de transport ca priorități care necesită atenție sporită
 - Eficiența rețelei relevante regulatorii de transport
 - Adoptarea unor planuri de acțiuni naționale, regionale sau locale; acoperirea sub aspect regional și local
 - Identificarea și determinarea priorităților în domeniul investițiilor
 - Verificarea implementării și procesului de monitorizare a planurilor.
- Revizuirea mecanismelor și termenilor

Dezvoltarea politicii de infrastructură

- Evaluarea și estimarea rețelelor de tranzit și conexiunilor la rețeaua TEN-T. Identificarea proiectelor prioritare de infrastructura (toate modurile) inclusiv a surselor și strategiilor de finanțare
- Verificarea și monitorizarea implementării planurilor
- Disponibilitatea unui mecanism de revizuire și termenii adecvați
- Recomandări pentru reforma cadrului legislativ/politic. Posibilitatea dezvoltării regulamentelor model

➤ ***Politici Specifice în sectorul Drumurilor***

4. *Adoptarea unor procese regulatorii transparente în eliberarea licențelor (atât pentru transportul de pasageri cât și de mărfuri). Implementarea politicii care să asigure că sectorul este reglementat în termeni de acces la activitate. Introducerea timpului maxim de conducere a autovehiculelor și odihnă în conformitate cu standardele internaționale.*

5. *Stabilirea structurilor independente de executare*

6. *Elaborarea unui plan de acțiuni referitor la securitatea circulației (inclusiv transportul de produse periculoase și gradul de uzură a șoselelor).*

Subiecte:

- Crearea unor structuri pentru consolidarea standardelor în domeniul legislației sociale și cerințelor tehnice.

- Plan de acțiuni referitor la securitatea circulației
- Reforma cadrului / politicilor legislative
- Îmbunătățirea securității și eficienței sectorului transport rutier

➤ **Politici specifice în sectorul feroviar**

1. *Soluționarea chestiunilor de interoperabilitate, promovare a serviciilor multimodale*
2. *Majorarea vitezei pe rute specifice pentru operatorii expediției feroviare*
3. *Autoritatea regulatorie: separarea responsabilităților regulatorii de la interesele operatorii; transferarea capacității infrastructurale managerilor structurali independenți prin adoptarea tranzitorie a unui regulament pentru eliberarea licențelor și stabilirea taxelor infrastructurale*
4. *Ajustarea politicii de restructurare a companiilor feroviare de stat*

Subiecte:

- Convergența rutelor și coridoarelor prioritare cu coridoarele pan-europene de transport
- Reducerea timpului de parcurgere a trenurilor de marfă pe coridoarele selectate. Conexiuni intermodale
- Reforma cadrului legislativ
- Îmbunătățirea securității, vitezei și eficienței (interoperabilității) transportului feroviar.
- Cooperarea autorităților naționale regulatorii în sectorul feroviar cu organizațiile internaționale și cele ale UE (în special în ce privește interoperabilitatea)

➤ **Politici specifice în sectorul aviației**

11. *Structurile instituționale în administrația aviației trebuie să fie capabile să facă față responsabilităților sale în ce privește securitatea (posibila licențiere). Infrastructura aeroporturilor și operațiunilor trebuie să trateze probleme de securitate, eficiență și capacitate de management al traficului aerian. Rezolvarea chestiunilor de securitate (scopul ar trebui să fie obținerea statutului de membru cu drepturi depline a Asociației JAA)*

12. *Implementarea politicilor pentru management și investițiile private în infrastructura aeroporturilor și deschiderea unei piețe pentru serviciile oferite la sol*

13. *Încheierea unui acord în aviație (sub mandat pe orizontală), revizuirea acordurilor bilaterale încheiate cu țările membre ale UE cu perspectiva includerii standardelor comunitare*

14. *Soluționarea poziției transportatorilor de stat cu perspectiva eliminării barierelor legale pentru accesul competitorilor pe piață, în termeni medii*

Subiecte:

- Politica Republicii Moldova în domeniul aviației, capacitatea administrativă, cadrul legal, implementarea convențiilor internaționale relevante și integrarea în structurile aviatice pan europene
- Acord privind serviciile aeriene

- Spațiul European Aerian unic
- Chestiuni de discriminare posibilă între transportatorii aerieni
- Cooperarea în domeniul managementului traficului aerian
- Securitatea aviației

➤ ***Politici specifice în sectorul aviației***

11. Finisarea procesului de armonizare a legislației naționale în domeniul aviației civile cu cea a UE. Evidențierea problemelor cu privire la siguranța, dirijarea traficului aerian, operațiunile aeroportuare, certificarea operatorilor aerieni, securitatea aeronautică, drepturile pasagerilor.

12. Revizuirea acordurilor bilaterale încheiate cu țările membre ale UE cu perspectiva includerii standardelor comunitare

Subiecte:

- Politica Republicii Moldova în domeniul aviației, capacitatea administrativă, cadrul legal, implementarea convențiilor internaționale relevante și integrarea în structurile aviatice pan europene

- Cerul European Aerian unic
- Securitatea aeronautică
- Drepturile Pasagerilor în Transportul Aerian

➤ ***Politici specifice în sectorul apelor interne și sectorul maritim***

15. Adoptarea politicii naționale pentru transportul pe apele interne pentru dezvoltarea acestui sector (inclusiv perspectiva de modernizare a flotei naționale) și asigurarea unei capacități administrative eficiente

16. Cooperarea strânsă cu UE în vederea alinierii la politicile sectoriale

Subiecte:

- Implementarea convențiilor maritime relevante (inclusiv IMO)
- Politici naționale pentru transportul pe apele interne în vederea dezvoltării acestui sector (inclusiv perspectiva de modernizare a flotei naționale)
- Reforma cadrului legislativ (poate include dezvoltarea regulamentelor-cadru)

2.5.3 Societatea Informațională

➤ Disponibilitatea rețelelor și serviciilor de telecomunicații avansate și dezvoltarea aplicațiilor Societății Informaționale (guvern electronic, medicina electronică, învățământ la distanță, comerț electronic):

Obiective

- i. A promova utilizarea în masă a tehnologiilor informaționale și mijloacelor electronice de comunicații de către business, guvern și societate (e-comerț, e-guvern, etc.) A implementa un plan concret pentru dezvoltarea societății informaționale

- ii. A promova participarea în proiecte, implementarea largă a tehnologiilor informaționale și de comunicații avansate
- iii. A majora nivelul general de utilizare publică a Internetului (public computer literacy)
- iv. A participa activ la implementarea strategiilor electronice regionale
- v. A încuraja asigurarea infrastructurii și serviciilor avansate

Subiecte:

- Politica Națională a Republicii Moldova în dezvoltarea Societății Informaționale
- Rolul Moldovei în cadrul organizațiilor multilaterale care se ocupa de probleme de informare a societății
- Pozițiile Moldovei și a UE în forurile internaționale

Acțiuni:

- A adopta politica și strategia naționale pentru dezvoltare a societății informaționale în direcția utilizării sporite de către Guvern, business și cetățeni a tehnologiilor noi, ce includ serviciile Internet/Guvern electronic
- A dezvolta comerțul electronic în scopul participării profitabile la economia globală (comerț electronic)
- A concorda poziția Moldovei și UE în forurile internaționale, în particular în Summitul Mondial pentru Societatea Informațională (WSIS)
- A participa activ în proiecte regionale în cadrul TACIS și altor programe
- A participa în comun la elaborarea și implementarea unui set de proiecte, care include programele de cercetare în domeniul TIC, de învățământ la distanță, Guvern electronic, comerț electronic, cu scopul de a majora nivelul de dezvoltare digitală

➤ **Reforma reglementară**

Obiective

- A accelera progresul în politica și reglementarea comunicațiilor electronice
- A asigura liberalizarea deplină a rețelei de servicii de telecomunicații
- A armoniza cadrul legislativ în domeniul tehnologiilor informaționale în conformitate cu directivele UE

Subiecte:

- Reforma cadrului legislativ
- Politica privind competiția
- Statutul și independența Autorității Regulatorii Naționale (NARTI)

Acțiuni:

- A adopta politica națională pentru dezvoltarea sectorului de telecomunicații, inclusiv privind aspectele reglementar și economic
- A adopta un cadru reglementar general care include licențiere, acces și interconexiuni, numerotare, tarife orientate spre un cost optimal, serviciu universal și drepturile consumatorilor, protecția confidențialității și securitatea datelor

- A liberaliza toate piețele, inclusiv de telefonie fixă (???? până la 31 decembrie 2004)
- A asigura independența și a îmbunătăți eficiența Agenției Naționale de Reglementări în Telecomunicații și informatică prin asigurarea cu resurse umane și financiare adăugătoare și majorarea împuternicirilor
- A elabora și adopta legile cu privire la protecția datelor personale, document electronic

2.6.a Mediul și dezvoltarea durabilă a teritoriului

1. Asigurarea condițiilor de baza pentru o guvernare buna a mediului și implementarea acestora

Subiecte:

- Crearea infrastructurii administrative și de reglementare pentru asigurarea eficiență a lucrului în domeniile mediului și dezvoltării durabile a teritoriului
- Fortificarea capacităților administrațiilor publice locale în implementarea și perfecționarea legislației în domeniul mediului, construcțiilor, amenajării teritoriului și serviciilor publice de gospodărie comunală
- Facilitarea accesului la informație, justiție și a participării publicului la adoptarea deciziilor privind mediul în conformitate cu prevederile Convenției Aarhus
- Raportul anual asupra stării mediului în Republica Moldova
- Strategii de comunicare; suport pentru societatea civilă și autoritățile locale în implementarea politicii de mediu; centre locale de informare și consultanță ecologică

2. Acțiuni active în vederea prevenirii deteriorării mediului, în particular în corelație cu impactul transfrontalier, protecția sănătății și folosirea rațională a resurselor naturale în conformitate cu angajamentele Summitului de la Johanesburg

Subiecte:

- Baza legislativă și normativă, planificarea în sectoarele-cheie din domeniul protecției mediului. Consolidarea capacităților autorităților administrative, în special, la emiterea permisiunilor / autorizațiilor
- Armonizarea legislației la prevederile UE în domeniul:
 - *mediului și utilizării durabile a resurselor naturale*
 - *apelor, inclusiv standardele privind calitatea apelor naturale, calitatea evacuărilor în apele naturale și în rețelele de canalizare centralizate, calitatea emisiilor de la procesele tehnologice utilizate*
 - *substanțe poluante – lista, codurile, clasificarea*
- Reglementarea tarifelor la serviciile de alimentare cu apă și de canalizare de un organ centralizat și independent
- Perfecționarea mecanismelor economice de protecție a mediului,
- Implementarea metodelor de colectare separată a deșeurilor și proceselor tehnologice de prelucrare a deșeurilor menajere

- Aprobarea Strategiei naționale și Planului de acțiuni cu privire la reducerea emisiilor și neutralizarea poluanților organici persistenti
- Consolidarea potențialului vital al pădurilor existente și extinderea suprafețelor acoperite cu păduri; consolidarea și extinderea suprafețelor ariilor naturale protejate de stat
- Protecția antierozională a solurilor și valorificarea terenurilor degradate și puternic degradate
- Implementarea prevederilor Protocolului de la Cartagena;
- Aplicarea Convenției privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție (CITES)
- Plan de acțiuni pentru realizarea prevederilor Rezoluției de la Kiev privind diversitatea biologică și măsuri practice de implementare;
- Asigurarea normativă a activității în domeniul construcțiilor în zonele de risc
- Monitorizarea proceselor geologice periculoase, perfecționarea și îmbunătățirea metodelor de prognoză și prevenire a calamităților naturale
- Plan de amenajare a teritoriului pentru localitățile Republicii Moldova, inclusiv de amenajare a teritoriului riveran râurilor Prut și Nistru
- Noul Cod al locuințelor al Republicii Moldova și actele legislative și normative privind construcția, procurarea și modernizarea locuințelor prin creditare ipotecară

3. Intensificarea cooperării în probleme de mediu, inclusiv prin ratificarea și implementarea acordurilor internaționale / regionale privind mediul, precum și intensificarea cooperării regionale

Subiecte:

- Protocolul de la Kyoto în cadrul Convenției de Schimbare a Climei din cadrul ONU (inclusiv înființarea unei autorități naționale și stabilirea criteriilor pentru aprobarea proiectului)
- Implementarea prevederilor Convențiilor internaționale de mediu prin:
 - *coordonarea notificării la transportarea transfrontieră a deșeurilor periculoase în conformitate cu cerințele Regulamentului și prevederile Convenției Basel*
 - *ratificarea Convenției de la Stockholm cu privire la poluanții organici persistenti*
 - *ratificarea Convenției de la Rotterdam privind procedura de consimțământ prealabil în cunoștința de cauză, aplicabilă anumitor produși chimici periculoși și pesticide, care fac obiectul comerțului internațional*
 - *ratificarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în cadrul Convenției privind protecția și utilizarea cursurilor de apă tranfrontiere și lacurilor internaționale*
 - *ratificarea Convenției de la București privind protecția Mării Negre de poluare*
 - *implementarea prevederilor Protocolului de la Kyoto în cadrul Convenției-cadru a ONU cu privire la schimbarea climei*

- Grupul de lucru Dunărea - Marea Neagră privind implementarea strategiei transfrontaliere de management al apelor
- Componentele est-europene, Caucaziene și Central Asiatice ale Inițiativelor UE de folosire a Apei

2.6 Contactele interumane

➤ *Știință și tehnologii, cercetări și dezvoltare*

1. *Pregătirea Moldovei pentru integrarea în Spațiul de Cercetare Europeană pe baza profesională și a realizărilor științifice*

Subiecte:

- Negocierea unui acord în domeniul științei și tehnologiilor
- Interesul pentru programele bilaterale în ambele sensuri, în cadrul cărora savanții UE ar putea fi asociați programelor și activităților reciproc avantajoase desfășurate în Moldova

➤ *Educație, tineret și instruire*

2. *Racordarea sistemului educațional de învățământ și cercetare din Republica Moldova la standardele europene și aderarea la procesul de la Bologna*

Subiecte:

- preluarea acquis-ului comunitar la capitolul învățământului
- elaborarea și implementarea Strategiei Naționale a Învățământului Superior în vederea aderării la procesul de la Bologna
 - modernizarea învățământului primar, secundar general, secundar profesional și adaptarea acestuia la valorile educației interculturale și pentru o cetățenie democratică
 - inițierea unor proiecte în cadrul Programului TACIS
 - pentru relansarea învățământului rural
 - pentru restructurarea și modernizarea învățământului secundar-profesionist

3. *Intensificarea cooperării în domeniul educației, instruirii și tineretului*

Subiecte:

- susținerea și stimularea mobilității academice, în special în cadrul Programului Erasmus – Mundus
- Cooperarea în domeniul învățământului primar, secundar general, secundar profesional și învățământului superior universitar prin intermediul unor programe specifice promovate în cadrul Uniunii Europene și a Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-est:
 - Educația interculturală
 - Educația pentru cetățenia democratică

Educația istorică

Studierea limbilor comunitare

- susținerea și stimularea cooperării interuniversitare între instituțiile de învățământ superior din țările membre ale UE și Republica Moldova
- Implementarea Cărții Europene privind participarea tinerilor

➤ ***Chestiuni culturale și probleme audiovizuale***

4. *Intensificarea cooperării culturale*

Subiecte:

- Schimburi culturale
- Legături culturale transfrontaliere

5. *Crearea condițiilor pentru piața internă a bunurilor și serviciilor audiovizuale*

Subiecte:

- armonizarea legislației relevante (de notat prevederile audiovizuale) pentru facilitarea schimbului liber a serviciilor și bunurilor audiovizuale, în conformitate cu standardele Consiliului Europei
- posibila participare în programul MEDIA

➤ ***Cooperarea cu societatea civilă***

6. *Intensificarea și facilitarea cooperării între Republica Moldova și UE extinsă în diferite domenii, la toate nivelele instituționale și ale societății (societate civilă, autorități locale, ONG-uri, etc.)*

Subiecte:

- încurajarea inițiativelor locale și regionale de stabilire și dezvoltare a cooperării transfrontaliere
- crearea unei instituții similare pe baza experienței Instituției de Stabilire a Programelor de Parteneriat (ISPP) existente

➤ ***Cooperarea transfrontalieră și regională***

7. *Intensificarea contactelor și cooperării la nivel transfrontalier și regional prin preluarea posibilităților și provocărilor ce apar în urma extinderii UE*

Subiecte:

- dezvoltarea și implementarea activităților bazate pe priorități regionale în regiunile de frontieră
- elaborarea și implementarea Programelor de Vecinătate
- Ajutor autorităților locale în implementarea acțiunilor de cooperare transfrontalieră

➤ ***Sănătatea publică***

8. Sporirea nivelului de securitate a sănătății și siguranței epidemiologice în Moldova în conformitate cu legislația UE și în cooperare și cu sprijinul OMS. Ralierea sistemului informațional al Moldovei la indicatorii sănătății aplicați în UE. Integrarea Moldovei în sistemul de informare și cunoaștere în domeniul sănătății EUPHIN

Subiecte:

Informații și cunoștințe referitoare la sănătate

Acțiuni:

- Schimb de informație și tehnologii noi în privința indicatorilor sănătății și colectării datelor, îndeosebi privind cei 50 de indici prioritari pentru UE, incluzând informația despre definiția, colectarea și utilizarea lor în perioada anilor 2004-2005.
- Invitarea autorităților de rang înalt și observatorilor din Republica Moldova la întrunirile Rețelei Autorităților Competente și la cele șapte grupuri de lucru în domeniul informației pentru programele de sănătate publică (accidente și traume, sănătate mintală, indicatori, mediul și sănătatea, mortalitatea și morbiditatea, sistemele de sănătate și modul de viață.) pe parcursul anilor 2004 –2006.
- Măsurile tehnice și administrative în perioada anilor 2004-2007, necesare pentru integrarea Moldovei în sistemul sănătății publice a UE și EUPHIN pentru a deveni complet operațional.
- Implementarea monitoringului socio-igienic pe parcursul anilor 2004-2006.

Supravegherea bolilor infecțioase și Securitatea Sănătății

Acțiuni:

- Supravegherea și controlul epidemiologic în perioada anilor 2004-2006.
 - Participarea la Rețelele din domeniul Bolilor Infecțioase în perioada anilor 2004-2006.
 - Participarea în perioada anilor 2004-2005 la Rețelele de supraveghere.
 - Dezvoltarea rețelelor de laboratoare pe parcursul anilor 2004 –2006.
- După primii doi ani de implementare a planului de acțiuni și o estimare ulterioară pozitivă a dezvoltării tehnice și administrative a RM, acțiunile legate de sistemul de alertă, vor fi planificate și implementate:

- Prioritizarea maladiilor infecțioase;
 - Dezvoltarea unui mecanism pentru consultarea și coordonarea măsurilor de răspuns în caz de pericol al bolilor infecțioase.
 - Acțiuni de supraveghere epidemiologică intervențională și control
- Evaluarea anuală a progresului și a datelor pozitive, obținute în urma monitorizării rezultatelor cooperării la cele două nivele anterioare, transpoziția și implementarea standardelor UE în sistemul RM de control al bolilor infecțioase va da un imbold pentru identificarea și pregătirea acțiunilor comune în domeniul Securității sănătății.
- Organizarea seminarelor și întrunirilor pentru schimbul de informații în domeniul Securității sănătății.
 - Elaborarea unui mecanism de consultare și schimb de informație în cazuri urgente, precum și coordonarea răspunsului în caz de utilizări intenționate a armelor biologice (bioterrorism), agenților chimici și radioactivi.

